

DUBROVNIK

2022/
/2023

→ PLANIRANJE NASELJA I PREOBRAZBA GRADA

AF
KATEDRA ZA URBANIZAM, PROSTORNO
PLANIRANJE I PEJSAŽNU
ARHITEKTURU

Urbanistički
moduli
PLANIRANJE
NASELJA I
PREOBRAZBA
GRADA

SVEUČILIŠTE U
ZAGREBU

GRAD
DUBROVNIK

DUBROVNIK → PLANIRANJE NASELJA I PREOBRAZBA GRADA

Zagreb, studeni 2023.

Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Diplomski studij Arhitektura i urbanizam
Ak. godina 2022./2023.

DUBROVNIK – PLANIRANJE NASELJA

I PREOBRAZBA GRADA

URBANISTIČKI MODULI

PLANIRANJE NASELJA I PREOBRAZBA GRADA

URBANISTIČKI MODULI VJEŽBOVNIH KOLEGIJA

DIPLOMSKOG STUDIJA ARHITEKTURA I URBANIZAM:

Urbanistička radionica I: Planiranje naselja, 1. semestar

Istraživački seminar I: Planiranje naselja, 1. semestar

Urbanistička radionica II: Preobrazba grada, 2. semestar

Istraživački seminar II: Preobrazba grada, 2. semestar

U PROVEDBI URBANISTIČKIH MODULA SUDJELOVALI SU:

Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet

Katedra za urbanizam, prostorno planiranje

i pejzažnu arhitekturu

Fra Andrije Kačića Miošića 26, 10 000 Zagreb

www.arhitekt.hr

Grad Dubrovnik

Pred Dvorom 1, 20 000 Dubrovnik

www.dubrovnik.hr

IZDAVAČ

Sveučilište u Zagrebu Arhitektonski fakultet

Fra Andrije Kačića Miošića 26, 10 000 Zagreb

web: www.arhitekt.hr

e-mail: dekan@arhitekt.hr

tel.: +385 1 4639 222

UREDNICI

izv. prof. dr. sc. **Lea Petrović Krajnik**

prof. emer. dr. sc. **Tihomir Jukić**

UREDNIČKA SURADNJA

asist. **Kristina Perkov**

asist. **Marin Duić**

RECENZENTI

red. prof. dr. sc. **Jesenko Horvat**

doc. dr. sc. **Alan Kostrenčić**

KOORDINATORI KOLEGIJA

izv. prof. dr. sc. **Lea Petrović Krajnik**

koordinatorka kolegija

Urbanistička radionica I: Planiranje naselja

zadatak PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DUBROVNIKA

prof. emer. dr. sc. **Tihomir Jukić**

koordinator kolegija

Urbanistička radionica II: Preobrazba grada

zadatak DUBROVNIK/GRUŽ – NOVO GRADSKO SREDIŠTE

VODITELJI GRUPA

akademik prof. emer. dr. sc. **Mladen Obad Šćitaroci**

prof. dr. sc. **Sanja Gašparović**

prof. dr. sc. **Zlatko Karač**

prof. dr. sc. **Damir Krajnik**

prof. dr. sc. **Ivan Mlinar**

prof. dr. sc. **Krunoslav Šmit**

izv. prof. dr. sc. **Vedran Ivanković**

izv. prof. dr. sc. **Lea Petrović Krajnik**

doc. dr. sc. **Marko Rukavina**

doc. dr. sc. **Alen Žunić**

LEKTURA

Zlata Santrić, prof.

VIZUALNI IDENTITET I DIZAJN PUBLIKACIJE

doc. **Andrija Mudnić**

PRIJELOM

doc. **Andrija Mudnić**, **Victoria Bucul**

TISAK PRINT

ITG, Zagreb

NAKLADA

200

Urbanistički moduli Planiranje naselja i Preobrazba grada tematski su povezani s Institucijskim istraživačkim projektima Arhitektonskog fakulteta i znanstvenim projektima "Održivi modeli regeneracije u suvremenim strategijama europskih gradova" (voditeljica prof. dr. sc. Sanja Gašparović), "Izazovi suvremenih gradova i regija" (voditeljica izv. prof. dr. sc. Lea Petrović Krajnik) i "Prostorni modeli očuvanja i unaprjeđenja kulturnog naslijeđa u pejzažnom kontekstu" (voditelj doc. dr. sc. Marko Rukavina) koje financira Sveučilište u Zagrebu.

Rukopis je za objavljivanje prihvatilo Povjerenstvo za nakladničku djelatnost Arhitektonskog fakulteta na sjednici održanoj 2. studenog 2023. g.

ISBN: 978-953-8042-86-7

ISBN: 978-953-8042-87-4 (DIGITALNO IZDANJE)

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001208343.

Zagreb, studeni 2023.

© Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet

Napomena:

U edukacijskim i istraživačkim projektima studenti se koriste svim javno dostupnim izvorima, materijalima, podacima i izrađenim studijama. Zahvaljujemo svim osobama i institucijama koje su ustupile povijesnu građu i omogućile korištenje prethodno izrađenih specijalističkih studija.

DUBROVNIK 2022/ /2023

→ PLANIRANJE NASELJA I PREOBRAZBA GRADA

Af

Sveučilište u Zagrebu
Arhitektonski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Architecture

KATEDRA ZA URBANIZAM,
PROSTORNO PLANIRANJE I
PEJSAŽNU ARHITEKTURU

DEPARTMENT OF
URBAN PLANNING,
SPATIAL PLANNING AND
LANDSCAPE ARCHITECTURE

KUPPPA

Grad
Dubrovnik
City of
Dubrovnik

Akadska
godina
2022./23.

ZAHVALA

Zahvaljujemo Gradu Dubrovniku na suradnji i financijskoj potpori. Suradnja je ostvarena zahvaljujući profesorici Sanji Gašparović, predstojnici Katedre za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu, te Božu Beniću, pročelniku Upravnog odjela za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša Grada Dubrovnika, i njihovoj podršci tijekom cijelog projekta. Želimo izraziti zahvalnost svim nastavnicima s Diplomskog studija Arhitektura i urbanizam Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, gostima i predavačima te svima koji su sudjelovali u pripremi i provedbi urbanističkih modula Planiranje naselja i Preobrazba grada. To su: Božo Benić, pročelnik Upravnog odjela za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša Grada Dubrovnika, prof. dr. sc. Krunoslav Šmit s Katedre za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, gradonačelnik grada Dubrovnika Mato Franković, Iva Knego Šoletić iz Zavoda za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije, Hrvoje Bota iz Održivo d.o.o., Višnja Šteko iz Zelene infrastrukture, doc. dr. sc. Ines Hrdalo s Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Tomislav Petrinc, ravnatelj Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture, Dinko Peračić iz ARP d.o.o., Petra Radonić i Lukša Radić iz Društva arhitekata Dubrovnik, Ivan Lujo, Krešimir Glavinić i Kristina Mirošević iz Muzeja crvene povijesti u Dubrovniku i fotograf Mario Babarović.

SADRŽAJ

Obuhvati
zadataka

21

Uvod

predstojnica Katedre
Prof. dr. sc. Sanja
Gašparović

8

Prikaz (zadataka) i metodologija rada kolegija

izv. prof. dr. sc.
Lea Petrović Krajnik
prof. emer. dr. sc.
Tihomir Jukić

12

Održana predavanja i gosti predavači

**GRAD DUBROVNIK I DUBROVAČKO
PODRUČJE – TERITORIJALNA,
ADMINISTRATIVNA I TOPOGRAFSKA
ODREĐENOST TE PROSTORNO-
PLANSKI OKVIR**

Božo Benić

**PROSTORNI RAZVOJ GRADA
DUBROVNIKA**

prof. dr. sc. Krunoslav Šmit

GRAD DUBROVNIK – RESPECT THE CITY

Mato Franković

**PROSTORNO PLANIRANJE U
DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI**

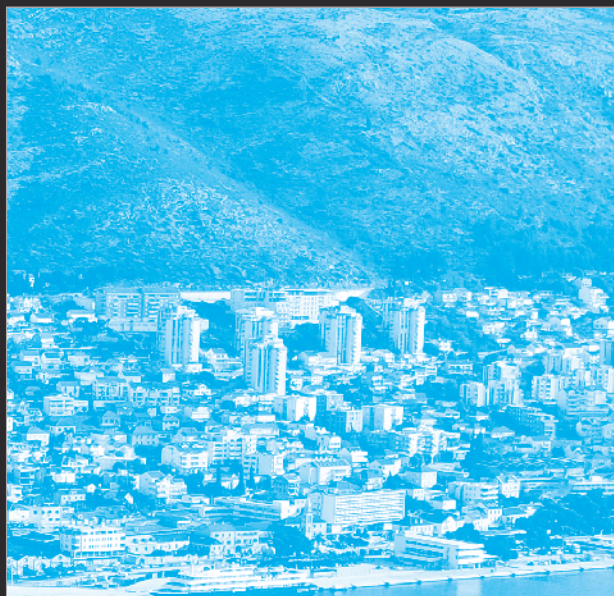
Iva Knego Šoletić

**OPIS INTEGRIRANOG RAZVOJNOG
PROJEKTA GRUŽ – GRAD**

Hrvoje Bota

**KRAJOBRAZNA STUDIJA ZA
ADMINISTRATIVNO PODRUČJE GRADA
DUBROVNIKA**

Višnja Šteko

Urbanistička radionica I: PLANIRANJE NASELJA

**PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA
GRADA DUBROVNIKA**

Studentski projekti

47

ZELENA INFRASTRUKTURA DUBROVNIKA

doc. dr. sc. Ines Hrdalo

URBANISTIČKA PREOBRAZBA GRUŽA – POVIJESNI KONTEKST I AKTUALNE IZMJENE PROSTORNOPLANSKE DOKUMENTACIJE

Božo Benić

KONZERVATORSKA PODLOGA ZA KONTAKTNU ZONU SVJETSKOG DOBRA STAROG GRADA DUBROVNIKA

Tomislav Petrinc

GRUŽ 3.0 – TUP + SOLSKA BAZA, GRUŽ – TRANSFORMACIJE ZALJEVA

Petra Radonić

Urbanistička radionica II: PREOBRAZBA GRADA

**DUBROVNIK/GRUŽ –
NOVO GRADSKO SREDIŠTE“**

Studentski projekti

99

Prilozi

Obilazak Dubrovnika
Otvorenje izložbe

151

22

Kontinuitet razvoja **urbanističkih modula Planiranje naselja i Preobrazba grada** na **Katedri za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu** uspješno se ostvaruje već nekoliko godina zaredom. Naša predanost razvoju različitih edukacijskih pristupa i očuvanju urbanog okoliša ostvaruje se kroz pozitivnu suradnju s predstavnicima gradova i županija diljem Republike Hrvatske. Posebno bismo željeli istaknuti iznimno pozitivnu suradnju s predstavnicima Grada Vukovara tijekom 2019./20., Grada Petrinje tijekom 2020./21. te Grada Šibenika tijekom 2021./22. akademske godine. Urbanistički moduli postali su platforme na kojima smo zajedno s lokalnim zajednicama gradili nove vizije i promišljali budućnost tih mjesta.

Među glavnim **ciljevima i aktivnostima** urbanističkih modula važno je istaknuti:

Razvoj suradnje između fakulteta, predstavnika gradova i županija te drugih dionika koji sudjeluju u procesima planiranja razvoja i preobrazbe gradova.

Edukaciju svih sudionika, s posebnim naglaskom na edukaciju studenata, kako bi bolje razumjeli procese strateškog i provedbenog planiranja. Urbanistički moduli pružaju platformu na kojoj studenti mogu komunicirati s predstavnicima lokalne i regionalne samouprave, stručnjacima iz različitih područja i drugim dionicima kako bi bolje razumjeli navedene procese.

Uključivanje javnosti kroz prezentaciju rezultata provedenih urbanističkih modula putem izložbi studentskih radova, pripadajućih publikacija i završnih panel-diskusija i prezentacija.

Iskustva stečena kroz ove urbanističke module jasno pokazuju da suradnja Arhitektonskog fakulteta s lokalnom i regionalnom samoupravom donosi rezultate koji prelaze doprinose pojedinih aktera i različitih struka. Dodatno pridonosi unaprjeđenju dijaloga, kako između različitih disciplina tako i između sveučilišta i lokalnih zajednica. Cilj je osnažiti kulturu javnog prostora, vizualnu kulturu grada i promicati vrijednosti prostora. Stoga nam je veliko zadovoljstvo pružila uspješna suradnja tijekom akademske godine 2022./23., koju smo ostvarili s **Gradom Dubrovnikom**, gradom koji privlači pozornost svih nas posvećenih prostoru i urbanizmu.

Ova publikacija predstavlja **rezultate suradnje** u organizaciji i provedbi dijela nastave na Diplomskom studiju Arhitektura i urbanizam tijekom akademske godine 2022./23. između **Katedre za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Grada Dubrovnika**.

*Predstojnica Katedre za
urbanizam, prostorno planiranje
i pejzažnu arhitekturu*
prof. dr. sc. **Sanja Gašparović**

Suradnja je ostvarena kroz organizaciju terenske nastave, predavanja, izložbe i rada unutar dvaju modula s ukupno četiri kolegija: Planiranje naselja (1. semestar diplomskog studija, zimski; kolegiji Urbanistička radionica I i Istraživački seminar I) i Preobrazba grada (2. semestar diplomskog studija, ljetni; kolegiji Urbanistička radionica II i Istraživački seminar II). Na kolegijima je sudjelovalo oko 130 studenata, desetak profesora i asistenata te desetak stručnjaka i predstavnika lokalne i regionalne samouprave. Zahvaljujući gostoprimstvu i odličnoj suradnji lokalnih stručnjaka i predstavnika vlasti, svi koraci zamišljenog edukacijskog procesa uspješno su savladani.

Tijekom dvaju semestara studentima je postavljen poticajan, ali i izazovan planerski i urbanistički zadatak – razmišljati o mogućim budućim **vizijama razvoja Grada Dubrovnika** i istraživati mogućnosti **urbane preobrazbe određenih prostora na periferiji i u središtu grada**. Rezultati njihovih istraživanja i strateškog promišljanja prostora grada, kao i određivanje vizija i programa razvoja unutar njega, postavili su temelje za daljnji rad na konceptima koji se odnose na odabrane dijelove gradske strukture u sklopu **kolegija urbanističkog modula Preobrazba grada**.

Uvjereni smo da će svjež i kreativni pristupi budućih urbanista i planera, zajedno s planerskim i urbanističkim konceptima i vizijama grada Dubrovnika, služiti kao poticaj i temelj za donošenje novih programa i odluka u procesu planiranja razvoja grada i preobrazbe njegova središta.

prof. dr. sc. **Sanja Gašparović**,
*predstojnica Katedre za urbanizam,
prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu*

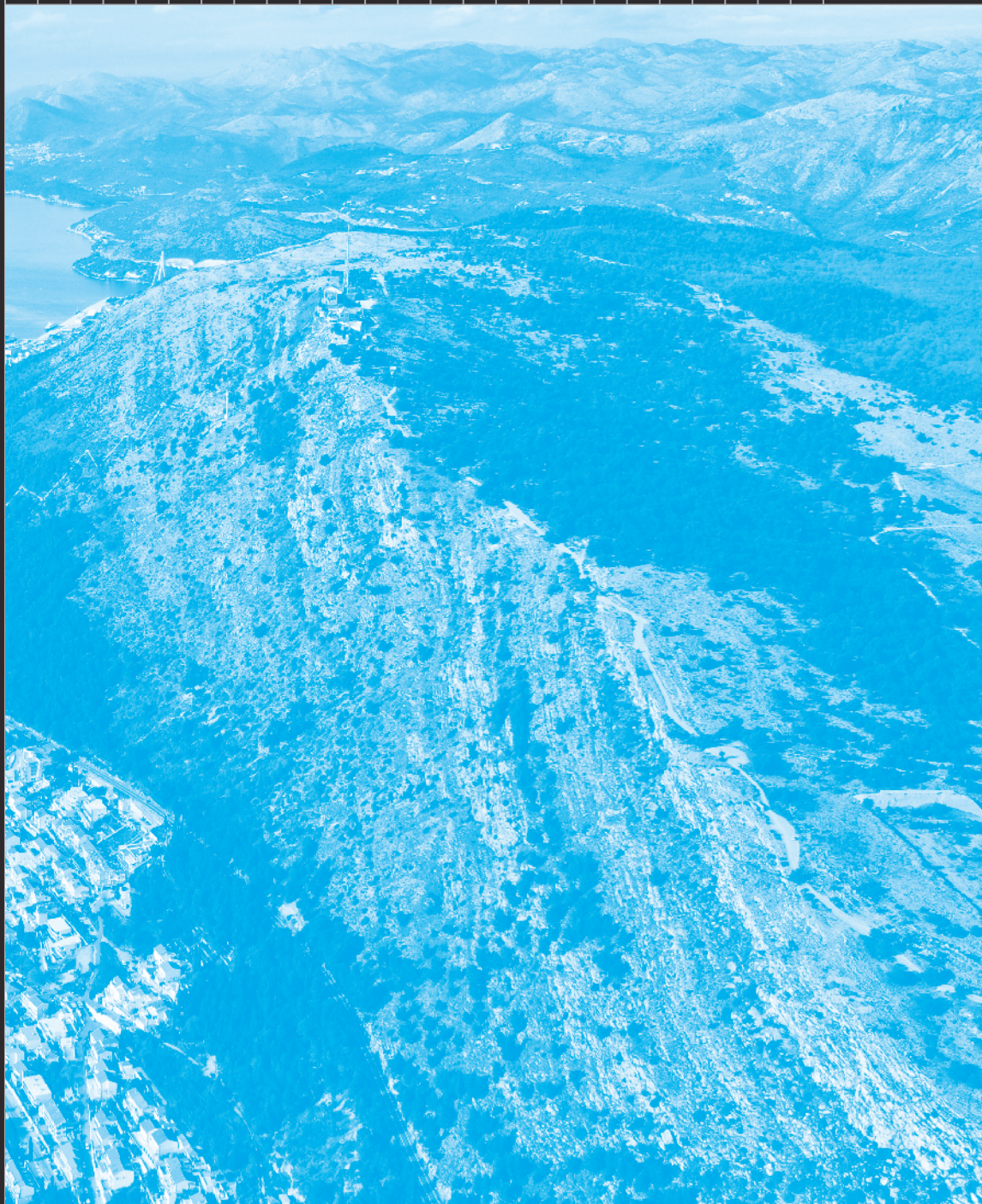

foto: Mario Babarović

PRIKAZ ZADATKA I METODOLOGIJA RADA KOLEGIJA URBANISTIČKA RADIONICA I

Zadaci kolegija *Urbanistička radionica I: Planiranje naselja* i *Urbanistička radionica II: Preobrazba grada* na Diplomskom studiju Arhitektura i urbanizam akademske godine 2022./2023. osmišljeni su kao jedinstven zadatak s temom planiranja razvoja grada Dubrovnika. Dubrovnik, sa svojim specifičnostima i procesima koji se u prostoru događaju omogućuje istraživanja i promišljanja prostora na različitim mjerilima radi određivanja potencijala i osmišljavanja novih koncepata razvoja usklađenih s naslijeđenim kulturnim i prirodnim vrijednostima. Temeljem rezultata strateškog promišljanja prostora grada i određivanja vizije i programa razvoja u sklopu kolegija *Urbanistička radionica I: Planiranje naselja* postavljeni su preduvjeti za detaljniju elaboraciju predloženih koncepata odabranih dijelova gradske strukture kao rezultata rada na kolegiju *Urbanistička radionica II: Preobrazba grada*.

Zadatak kolegija *Urbanistička radionica I:* *Planiranje naselja* – PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DUBROVNIKA

Tema kolegija *Urbanistička radionica I: Planiranje naselja* prve godine Diplomskog studija Arhitektura i urbanizam, u zimskom semestru akademske godine 2022./2023., bila je istraživanje prostornih mogućnosti razvoja grada Dubrovnika, osmišljavanje vizije razvoja i unaprjeđenje stanja u prostoru uz zaštitu prostornih vrijednosti u antropogenom i prirodnom okružju. Planska projekcija odnosila se na razdoblje od 20 do 30 godina.

Promišljanje vizije prostornog razvoja obuhvaćalo je područje jedinice lokalne samouprave, Grad Dubrovnik, fokusirajući se osobito na naselja Pobrežje, Petrovo Selo i Osojnik kao potencijalne prostore za širenje grada. Studenti su strateškim promišljanjem trebali pristupiti propitivanju potencijala prostora i njegovim prihvatljivim kapacitetima, uzimajući u obzir prostorne specifičnosti i ograničenja koja proizlaze iz njegove osobite vrijednosti. Razvoj temeljen na načelima održivosti, kao paradigmi suvremenog planiranja, trebao je biti ugrađen u prostorne vizije i koncepte kako bi rješenja

*koordinatorica kolegija Urbanistička
radionica I: Planiranje naselja*
izv. prof. dr. sc. **Lea Petrović Krajnik**

rezultirala prostorom prikladnim za stanovanje, rad i slobodno vrijeme te prostorom opremljenim svim potrebnim pratećim sadržajima društvenog standarda.

Kako bi studenti iz prve ruke dobili uvid u prostornu problematiku i potencijale razvoja te mogli što bolje sagledati prostor za potrebe daljnjeg rada, na početku semestra organiziran je obilazak grada uz stručno vodstvo te su uz uvodna predavanja koordinatora održana pozvana predavanja stručnjaka i predstavnika lokalne i regionalne samouprave. Pozvana predavanja održali su: Božo Benić, mag. ing. arch., pročelnik Upravnog odjela za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša, Grad Dubrovnik, prof. dr. sc. Krunoslav Šmit, dipl. ing. arh., Katedra za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Mato Franković, gradonačelnik grada Dubrovnika, Iva Knego Šoletić, mag. ing. arch., Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije, Hrvoje Bota, dipl. ing. arh., "Održivo" d.o.o., Višnja Šteko, mag. ing. prosp. arch., Zelena infrastruktura, i doc. dr. sc. Ines Hrdalo, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Istodobno s pozvanim predavanjima studenti su započeli istraživački rad u osam grupa. U svakoj grupi bilo je od 14 do 16 studenata. Kako bi što uspješnije osmislili scenarije i odabrali prostorne vizije razvoja grada Dubrovnika te predložili prostorni koncept razvoja odabranog područja, studenti su u sklopu kolegija Istraživački seminar I, koji je usko povezan s kolegijem Urbanistička radionica I: Planiranje naselja, analizirali prostorno-plansku dokumentaciju značajnu za Grad Dubrovnik te postojeće stanje i istražili specifične prostornoplanerske i urbanističke teme. Istraživane su teme povijesnog razvoja Dubrovnika, prometa i magistralne komunalne infrastrukture, demografije, gospodarstva, turizma, krajolika i zaštićenih prirodnih područja, dubrovačkih otoka, ruralnih naselja te urbanističko-arhitektonski natječaji. Istraživački dio je uz tekstualnu elaboraciju rezultirao i mapiranjem grada Dubrovnika, odnosno ciljeva i svih elemenata korištenih u prostornoplanjskoj dokumentaciji te elemenata postojećeg stanja grada Dubrovnika, kao podlogom za osmišljavanje scenarija razvoja i odabira vizije razvoja grada.

Zadatak kolegija *Urbanistička radionica I: Planiranje naselja* razrađivao se na dvije razine detaljnosti. Na prvoj razini, polazeći od ciljeva određenih Prostornim planom uređenja i Generalnim urbanističkim planom Grada Dubrovnika, studenti su predložili strateške ciljeve razvoja grada, predložili scenarije prostornog razvoja te razradili viziju razvoja grada Dubrovnika unutar zadane granice obuhvata. Uzimajući u obzir specifičnost i osjetljivost reljefa, povijesno značenje te zatečeno stanje u prostoru, uz pretpostavku realizacije dobre prometne povezanosti i opremljenosti sadržajima društvenog i komunalnog standarda, propitani su kapaciteti stambenih predjela unutar postojećih građevinskih područja. Posebna pažnja posvećena je zaštiti i unaprjeđenju krajolika i ambijentalnih vrijednosti te zaštiti kulturnih vrijednosti kroz njihovo uključivanje u gospodarski razvitak. U skladu s predloženom vizijom razvoja grada, koju su prikazali i kroz konceptualnu maketu, na drugoj razini detaljnosti, studenti su odabrali područje za detaljniju razradu za koje su predložili namjenu prostora s brojčanim pokazateljima, plan prometa i strukturu izgradnje. Uz tekstualno obrazloženje i kartografske priloge, u funkciji jasnijeg prikaza predloženog rješenja korištene su i tehnike poput fotokolaža i fotomontaže te vizualizacija.

Generalni plan Dubrovnika, 1969.

foto: Mario Babarović

PRIKAZ ZADATKA I METODOLOGIJA RADA KOLEGIJA URBANISTIČKA RADIONICA II

Urbanistička radionica II: Urbanističko-arhitektonsko-perivojno rješenje preobrazbe gradskog središta

Grad Dubrovnik oduvijek je brižljivo planirao svoj prostor pomno određujući zone moguće nove gradnje. Polazište za planiranje budućnosti grada sigurno su njegova povijest i povijesni ambijenti, javni prostori i parkovi, tradicija i način života, ali sve to trebale bi pratiti i nove potrebe, tj. procesi modernizacije koji bi mogli postupno utjecati na podizanje kvalitete svakodnevnog života, ali ne na štetu zatečenog.

Novi koncept razvoja grada trebao bi se temeljiti na ravnomjernijem razvoju grada koji organizacijski nije koncentriran samo na povijesnu jezgru i samo na jednu djelatnost, a to je turizam – do danas još uvijek masovan. Temelj za novi koncept prostornog razvoja grada su kao i obično ljudi i prostor, samo je pitanje koji su to ljudi, koje aktivnosti im nedostaju i ima li dovoljno prostora za sve to.

S obzirom na trenutačnu situaciju u Starom gradu Dubrovniku, svakako treba veliku pažnju posvetiti planiranju, razvoju i oblikovanju u novom/starom središtu grada, a to je Gruž, mjestu gdje će stanovnici grada i zaleđa moći obavljati sve aktivnosti poželjnog života u gradu. Prilikom planiranja prostora upitan je odnos prema zaštitnoj "buffer zoni" koja se proteže od Staroga grada Dubrovnika pa sve do luke Gruž. Neupitno, ona je potrebna i uvjet je zaštite Dubrovnika na UNESCO-ovoj listi spomenika/gradova kulture. No pretpostavka je da se kreće od različitih pravila i modaliteta zaštite prostora u neposrednoj blizini povijesne jezgre i njezinom kontaktnom vizurnom prostoru (sa i na), za razliku od novoga gradskog središta u luci Gruž u kojoj se nalazi i kruzersko pristanište.

*koordinator kolegija Urbanistička
radionica II: Preobrazba grada*
prof. emer. dr. sc. **Tihomir Jukić**

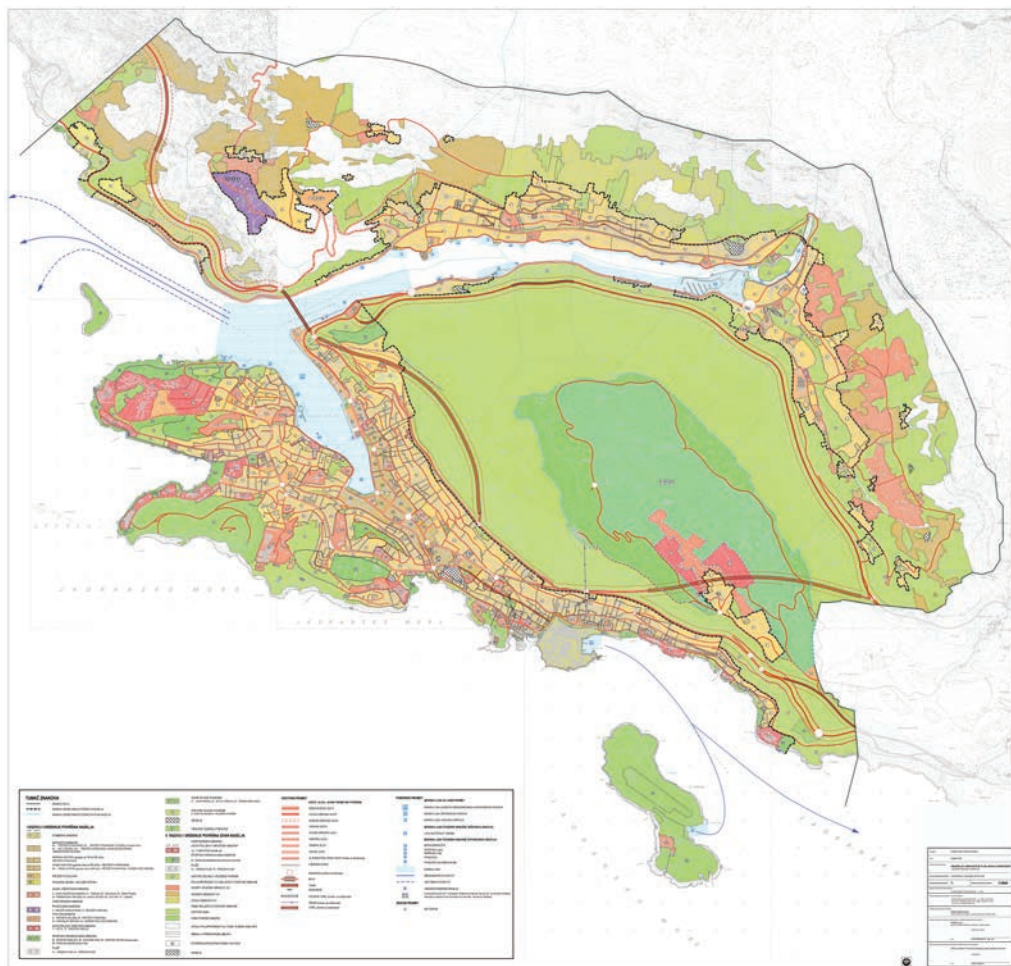
U središnjem gradskom prostoru tijekom diskontinuiteta u razvoju zaostale su sadržajne i strukturalne "praznine" (napušteni industrijski pogoni, skladišta...) te one postaju gradska prilika za urbanističko-arhitektonsko sređivanje poteza, osmišljavajući i propitkujući nove sadržajne i strukturalne odnose, kao i tipološke oblike u gradskom tkivu. Tome u prilog idu i veći, sada izvan funkcije ili u djelomičnom korištenju, zapušteni gospodarski kompleksi u Gružu (tvornica TUP, tvornica Radeljević) koji su izvrstan rezervoar prostora za buduće potrebne sadržaje. Upravo će ta brownfield područja uskoro doživjeti svoju snažnu i funkcionalnu i strukturalnu preobrazbu. Gruž sve više postaje aktivan životni centar Dubrovnika jer to povijesna jezgra Dubrovnika ni sadržajno, ni prometno, ni svojim kapacitetima više ne može biti.

U gradskom središtu uz postojeće sadržaje nastoji se primijeniti model miješanja pojedinih sadržaja gdje god to ne izaziva sukobe u prostoru. Načelo "novo u postojećem", kao i načelo polifunkcionalnosti, premise su rješavanja preobrazbe gradskog središta Gruž u Dubrovniku. To bi trebalo, uvažavajući postojeću povijesnu strukturu grada i zatečene ambijente, pridonijeti prepoznatljivosti i određivanju identitetskog sustava "novog Dubrovnika", suvremenoga grada početkom 21. stoljeća.

Sve te teme razmatrane su na studentskoj Urbanističkoj radionici II, kolegiju Katedre za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu Arhitektonskog fakulteta. Studenti prve godine Diplomskog studija sa svojim su nastavnicima obišli teren i detaljno analizirali

širi prostor Gruža. Održan je i veći broj predavanja gostujućih predavača iz različitih područja koji su eksperti za određene teme planiranja prostora novog gradskog središta Gruž.

Postavljeni cilj je, uz kvalitetno strukturalno i sadržajno uklapanje u cjelovit gradski prostor, programiranje i oblikovanje urbanog područja izgrađenog ili devastiranog, aktivacija pretežno neizgrađenih ili neodgovarajuće korištenih prostora te gospodarska i društvena obnova Gruža i života u njemu.

Kartografski prikaz 1. Korištenje i namjena prostora, Generalni urbanistički plan Grada Dubrovnika (Službeni glasnik Grada Dubrovnika br. 8/21)

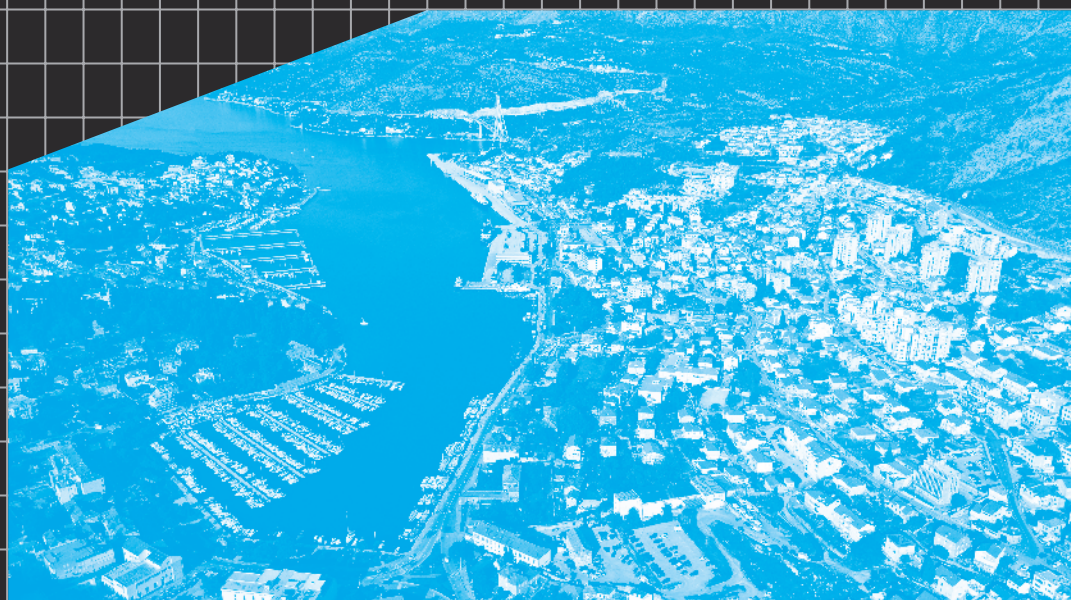
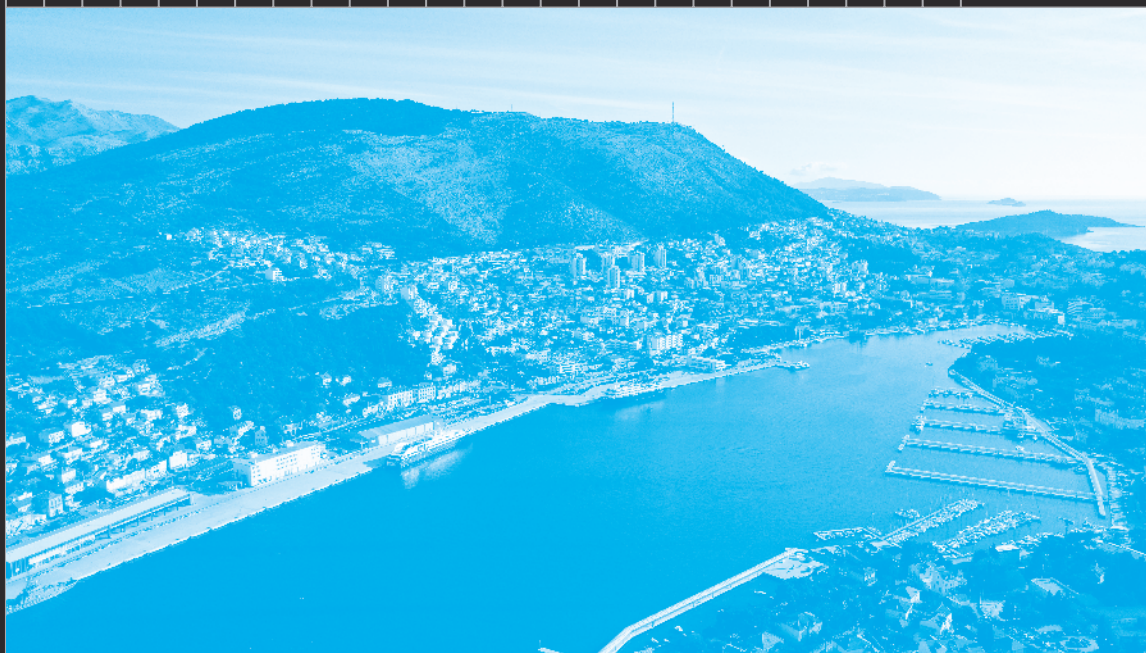
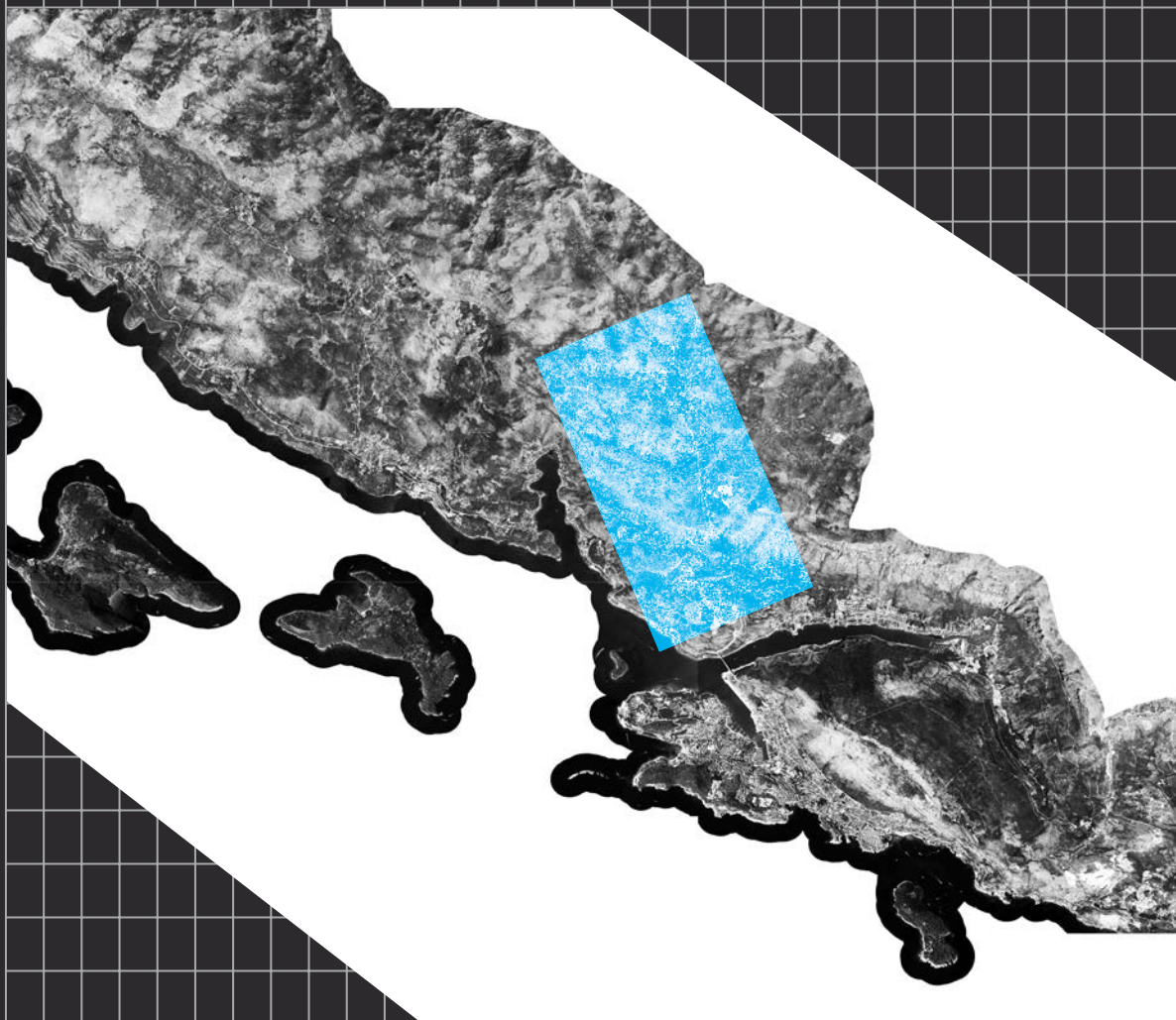

foto: Mario Babarović

PLANIRANJE NASELJA

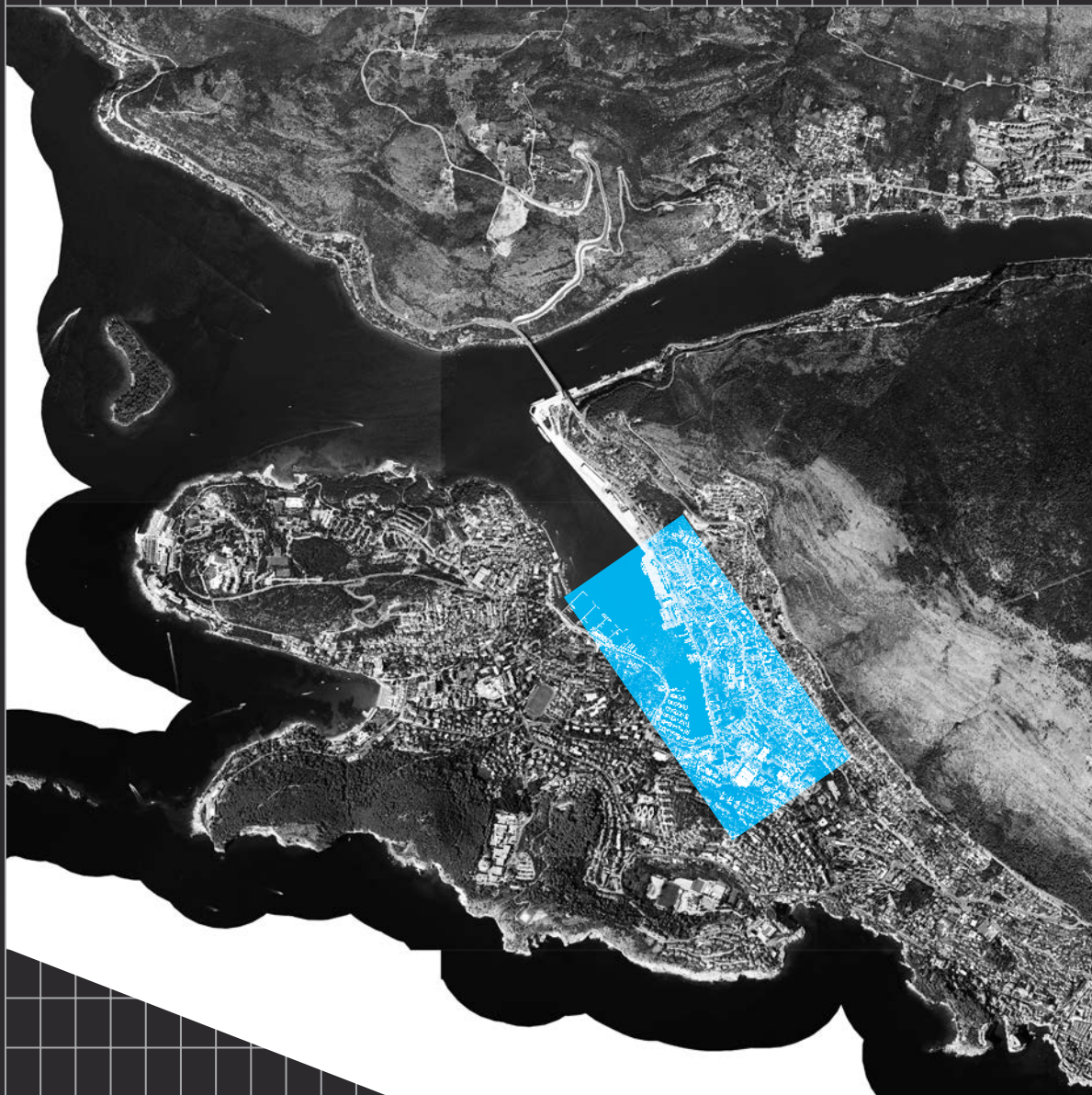
prostor obuhvata

PREOBRAZBA GRADA

prostor obuhvata

Katedra za urbanizam,
prostorno planiranje
i pejzažnu arhitekturu

ODRŽANA PREDAVANJA I GOSTI PREDAVAČI

GRAD DUBROVNIK uvodna predavanja o urbanističkim modulima

Planiranje naselja i Preobrazba grada

koordinatorica kolegija URI:

izv. prof. dr. sc. **Lea Petrović Krajnik**, dipl. ing. arh.,

koordinator kolegija URIL:

prof. emer. dr. sc. **Tihomir Jukić**, dipl. ing. arh.

Grad Dubrovnik i dubrovačko područje

Božo Benić, mag. ing. arch.

*pročelnik Upravnog odjela za urbanizam, prostorno
planiranje i zaštitu okoliša, Grad Dubrovnik*

Prostorni razvoj grada Dubrovnika

prof. dr. sc. **Krunoslav Šmit**, dipl. ing. arh.

*Katedra za urbanizam, prostorno planiranje i
pejsažnu arhitekturu, Arhitektonski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu*

Dubrovnik – pametni grad

Upravljanje pametnim odredištem za održivu budućnost

Mato Franković

gradonačelnik grada Dubrovnika, Grad Dubrovnik

Prostorno planiranje Dubrovačko- neretvanske županije

Iva Knego Šoletić, mag. ing. arch.

*Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-
neretvanske županije*

Integrirani razvojni projekt Gruž Grad

Hrvoje Bota, dipl. ing. arh.

Održivo d.o.o.

Krajobrazna studija za administrativno područje Grada Dubrovnika

Višnja Šteko, mag. ing. prosp. arch.

Zelena infrastruktura

Zelena infrastruktura Grada Dubrovnika

doc. dr. sc. **Ines Hrdalo**

Agronomski fakultet

Planovi i studije Dubrovnik / Gruž

Božo Benić, mag. ing. arch.

*pročelnik Upravnog odjela za urbanizam,
prostorno planiranje i zaštitu okoliša, Grad
Dubrovnik*

Konzervatorska podloga za kontaktnu zonu Staroga grada Dubrovnika

Tomislav Petrincec, dipl. ing. arh.

*Ravnatelj Uprave za zaštitu kulturne baštine,
Ministarstvo kulture*

Urbanističko-arhitektonska studija preobrazbe Gruža

Dinko Peračić, dipl. ing. arh.

ARP d.o.o.

Gruž 3.0 – TUP + Solska baza, Gruž – transformacije zaljeva

Petra Radonić, mag. ing. arch.

GRAD DUBROVNIK I DUBROVAČKO PODRUČJE – teritorijalna, administrativna i topografska određenost te prostornoplanski okvir

Grad Dubrovnik i njegova okolica područje je čija tradicija urbanističkog planiranja seže još u doba Dubrovačke Republike i 13. stoljeće, kada su u gradski statut upisane važne odredbe koje se odnose na urbanističko planiranje i graditeljstvo uopće.

O suvremenom prostornom planiranju na dubrovačkom području može se govoriti od 1960. godine, kada je dovršen prvi *Urbanistički plan Grada Dubrovnika*. Značajnija promišljanja prostornog razvoja Dubrovnika i okolice započinju izradom *Plana Južni Jadran* (1964. – 1968.), koji je bio jedan od prvih i važnijih planova prostornog razvitka. Plan je obuhvaćao obalno područje od općine Makarska do jugoslavensko-albanske granice, dok se u unutrašnjost protezao dolinom Neretve sve do grada Mostara. Na postavkama Plana *Južni Jadran* 1969. izrađen je prvi *Generalni urbanistički plan Dubrovnika*, koji je pokrивao uski obalni pojas u dužini od oko 35 kilometara s Dubrovnikom kao središtem i tri osnovne razvojne zone: a) zonom užega gradskog područja uključujući Rijeku dubrovačku, b) zonom zapadno od Rijeke dubrovačke do Brsečina uključujući otoke Koločep i Lopud, c) zonom istočno od grada uključujući Župu dubrovačku i Čilipe.

U Dubrovniku se danas prostorni razvoj temelji na dva ključna plana – *Prostornom planu uređenja* i *Generalnom urbanističkom planu* koji su usvojeni još 2005. godine, a do 2021. imali su više izmjena i dopuna. S obzirom na protok vremena, bitno izmijenjene gospodarske i društvene prilike i okolnosti, kao i niz novih stručnih podloga, studija i strategija razvoja, Grad Dubrovnik je 2021. pokrenuo postupak sveobuhvatnih izmjena i dopuna prostornoplanske dokumentacije koje za cilj imaju pomiriti složene zahtjeve za zaštitom graditeljskog naslijeđa s potrebom da se osiguraju temeljni preduvjeti za daljnji gospodarski razvoj i širenje grada. Pitanja su to od prvorazrednog javnog interesa, osobito u vrlo specifičnim i složenim teritorijalnim, geografskim i topografskim okolnostima i ograničenjima.

Božo Benić, mag. ing. arch.
*pročelnik Upravnog odjela za urbanizam,
prostorno planiranje i zaštitu okoliša
Grada Dubrovnika*

Panorama Dubrovnika

Prostorni razvoj Grada Dubrovnika

Prostorni razvoj grada Dubrovnika, koji je poznat kao “biser Jadrana”, oblikovan je bogatim poviješću, blizinom mora i povezanošću s okolnim područjima. Turizam igra ključnu ulogu u ekonomiji privlačeći posjetitelje zbog kulturnog naslijeđa i ljepote obale. Plan upravljanja zaštićenom spomeničkom cjelinom Grada Dubrovnika izrađen je s ciljem dovođenja u međuodnos svih prisutnih vrijednosti kako bi materijalna i nematerijalna baština postala osnova za budući razvoj grada. Upravljanje se provodi s ciljem unaprjeđenja i zaštite baštine, ljudi i okoliša u dogovoru s lokalnom zajednicom i ostalim dionicima, uzimajući u obzir njihove potrebe, istovremeno težeći ciljevima održivog kulturnog, okolišnog, demografskog, ekonomskog, turističkog, infrastrukturnog i planskog razvoja. Prostorni obuhvat sagledava se kroz područja koja oko zaštićene spomeničke cjeline čine “core”, “buffer” i “setting” zonu. Vizija razvoja grada definira se uz isticanje izazova i ciljeva na koje se usmjeruju provedbene aktivnosti za njenu realizaciju koji su grupirani u tematske cjeline: planiranje, zaštita i očuvanje, održivi razvoj, turizam, promet te rizici.

Planiranje: Ističe se potreba za zajedničkim planiranjem grada i okruženja s jednakim mjerilom sagledavanja problema. Uočava se kontinuitet u planiranju prostora te nedostatak detaljnijih urbanističkih planova.

Zaštita i očuvanje: Prostorni razvoj Dubrovnika mora balansirati između širenja grada i očuvanja povijesnog urbanog krajolika kao važne komponente UNESCO-ove kulturne baštine. Predložena razvojna rješenja trebaju postići harmoniju između novog i starog, ističući sve aspekte univerzalnih izvanrednih vrijednosti. Dubrovnik zadovoljava UNESCO-ove kriterije (I.), (III.) i (IV.) kao *“umjetničko djelo ljudskog kreativnog genija, jedinstveno svjedočanstvo kulturne tradicije i izniman primjer povijesnog stadija”*. Planiranje mora usmjeravati rast grada na način koji njeguje ovu jedinstvenu baštinu, osiguravajući da povijesni urbani krajolik ostane neuništiv i inspirativan za buduće generacije.

Održivi razvoj: Održivi razvoj Dubrovnika je imperativ za očuvanje njegove autentičnosti i kvalitete života lokalnog stanovništva. Za očuvanje “živoga” grada potrebno je osigurati ravnotežu između turizma i lokalnih potreba. To uključuje poticanje lokalnih zajednica da sudjeluju u planiranju i donošenju odluka o razvoju grada. Također, važno je ulagati u komunalnu infrastrukturu, rješavati probleme prometa i otpada te stvoriti ugodno okruženje za stanovnike. Održivi razvoj Dubrovnika može se postići samo kontinuiranim angažmanom lokalnog stanovništva.

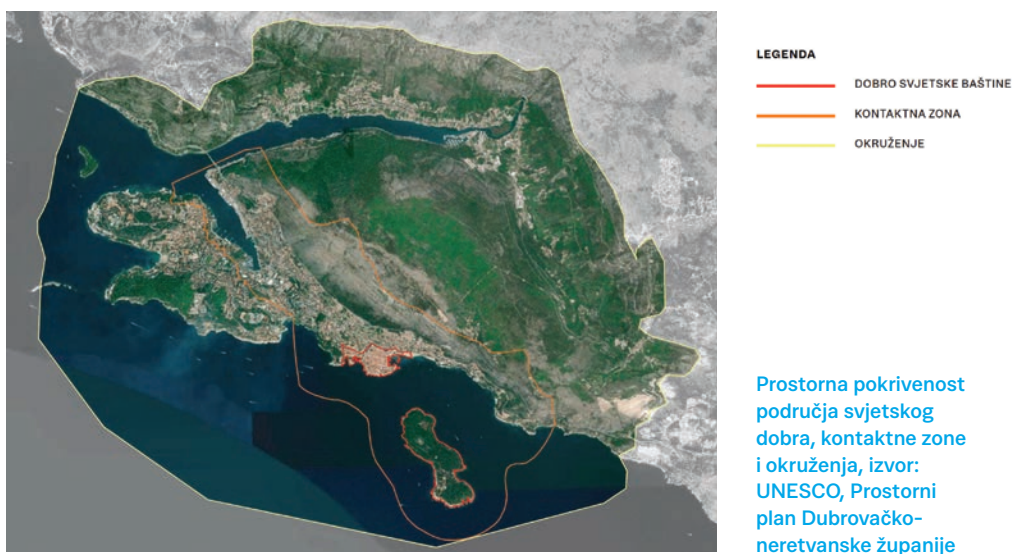

prof. dr. sc. **Krunoslav Šmit**, dipl. ing. arh.
Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Turizam: Društveno, ekonomski, ekološki i kulturno obogaćujući turizam ima značajnu ulogu u lokalnim zajednicama. Međutim nedostatak koordinacije i nedostatak Plana nosivog kapaciteta dovodi do neodrživog turističkog razvoja. Diversifikacija i poboljšanje kvalitete usluga važne su za očuvanje ravnoteže i stvaranje održivog turizma.

Promet: Dubrovnik je prometno natprosječno opterećen grad, osobito tijekom ljetnih mjeseci. Održiva organizacija prometa u Dubrovniku je ključna potreba. Nedostatak parkirališta i udaljenost zračne luke dodatno kompliciraju situaciju. Važno je cjelovito razmotriti prometni prostor i implementirati održiva rješenja, s posebnim naglaskom na vizualnu estetiku i planiranje urbane mobilnosti za bolju organizaciju grada.

Rizici: Potrebno je osigurati zdrav i siguran okoliš usklađen sa suvremenim tendencijama u suzbijanju klimatskih promjena. To uključuje smanjenje onečišćenja, zaštitu prirodnih resursa, poput mora i zraka, te očuvanje parkova. Također, infrastrukturni sustavi trebaju biti adekvatni, s posebnim naglaskom na upravljanje oborinskim vodama i elektroenergetskim izazovima tijekom turističke sezone.

Grad Dubrovnik – RESPECT THE CITY

Turizam je, nedvojbeno, motor razvoja mnogih krajeva Hrvatske, a posebice Dubrovnika koji je, u mnogočemu, perjanica hrvatskog turizma. Međutim turizam, unatoč svojim višestrukim pozitivnim utjecajima na društvo i gospodarstvo, kako u najrazvijenijim destinacijama svijeta tako i u Dubrovniku, ima i svoje negativne nuspojave. Prepoznajući potrebu hitnog, ali i sustavnog djelovanja prema održivijim modelima razvoja grada i njegova turizma, Grad Dubrovnik je pokrenuo inicijativu *Respect the City* (RTC).

RTC je strateški istraživačko-razvojno-inovacijski i multidisciplinarni projekt čiji je cilj kroz suradnju dionika i kombinaciju kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih mjera i rješenja unaprijediti pozitivne učinke turizma na ljude, zajednicu i prirodne i kulturne vrijednosti s jedne, a smanjiti negativne učinke s druge strane. To se planira postići kroz praktične mjere, modele i rješenja dobrog upravljanja i održivog razvoja sukladno smjernicama tijela UN-a (npr. UNESCO-a, UNEP-a, UNWTO-a), Europske unije, Vlade RH i drugih relevantnih tijela. U tom procesu ključna je aktivna suradnja s međunarodnim asocijacijama, posebno Globalnim vijećem za održivi turizam (GSTC) i udruženjem Cruise Lines International Association (CLIA).

Mjere RTC-a u kontinuitetu obuhvaćaju mjere regulacije prometa i rasterećenja gužvi, smart city mjere, mjere održivog turizma, investicije u prometnu, komunalnu i društvenu infrastrukturu, brigu za kulturnu baštinu te komunikacijske aktivnosti. Navedeno je rezultiralo učinkovitom disperzijom posjetitelja i ublažavanjem negativnih učinaka prekomjernog turizma, što potvrđuje "Analiza trendova posjeta staroj gradskoj jezgri Grada Dubrovnika temeljem podataka sustava Dubrovnik Visitor" Sveučilišta u Dubrovniku.

Mato Franković

*gradonačelnik grada Dubrovnika,
Grad Dubrovnik*

RTC logotip

Prostorno planiranje u Dubrovačko- neretvanskoj županiji

Prostorni plan županije, uvažavanjem prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, razrađuje načela prostornog uređenja i utvrđuje ciljeve prostornog razvoja te organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora.

Plan je izrađen upotrebom GIS alata koji omogućuju lako preklapanje svih slojeva i lakšu analizu prostora. Posebna pozornost pri izradi plana stavljena je na promet te je Županija naručila Glavni plan prometa FRJD i Plan korištenja OIE koji su direktno ugrađeni u Plan. Interes je Dubrovačko-neretvanske županije, kao i Republike Hrvatske, teritorijalni integritet i optimalno povezivanje županije s ostalim dijelovima Hrvatske i EU te povezivanje unutar županije.

Gradnjom mosta Pelješac i stonske obilaznice riješen je problem prelaska druge države preko Neuma, ali i dalje postoji problem jer se brza cesta s mostom preko Pelješca vezuje na staru državnu cestu D8 koja nema dobre prometno-tehničke elemente i prolazi kroz sva naselja na obali do Dubrovnika i zračne luke (Slano, Trsteno, Orašac, Zaton, Kupari itd.), dok alternativni pravac ne postoji. Glavnim planom prometa FRJD potvrđena je opravdanost gradnje autoceste do Dubrovnika (Osojnika) i brze ceste Dubrovnik – ZL i Brijesta – TL Perna, te je isto planirano i ugrađeno u Prostornom planu županije. Osim izrade i praćenja provedbe Prostornog plana županije, Zavod sudjeluje i u izradi brojnih stručnih podloga izrađenih kroz sudjelovanje u europskim projektima kao što su "Baština pokretač razvoja", "co-Evolve" te "WINTER MED" s ciljem izrade stručnih studija sa smjernicama za ugradnju u prostorne planove za očuvanje vrijednih povijesnih cjelina na prostoru županije, od svjetske baštine grada Dubrovnika do ruralnih naselja Neretve, Mljeta i Korčule.

Rad u Zavodu podrazumijeva suradnju s različitim dionicima te različitim strukama, a obuhvaća sudjelovanje u postupcima izrade planova, programa, strategija, studija, u javnim raspravama, na znanstvenim konferencijama, predavanjima, stručnim skupovima te u volonterskim akcijama.

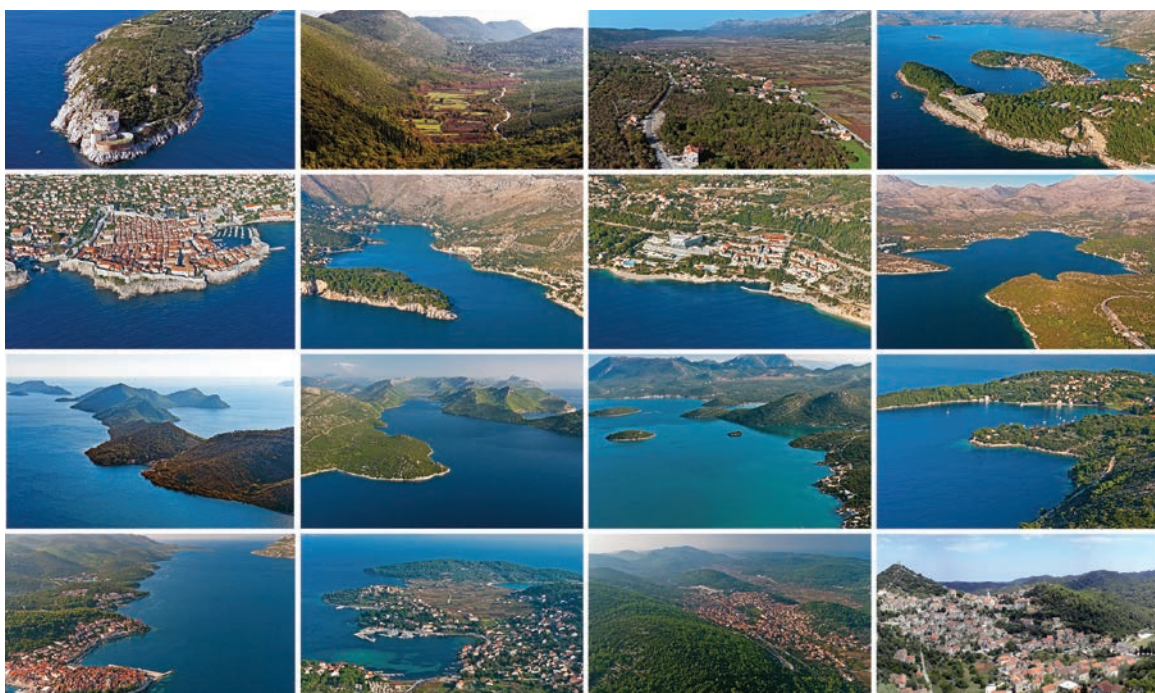

univ. spec. arh. **Iva Knego Šoletić**, mag. ing. arch.

SURADNICI: mr. sc. **Marina Oreb**, dipl. ing. arh.;

Barbara Savin, dipl. ing. arh.

*Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-
neretvanske županije*

Izbor fotografija istaknutih
kulturnih i prirodnih vrijednosti
Dubrovačko-neretvanske
županije

Opis integriranog razvojnog projekta Gruž – Grad

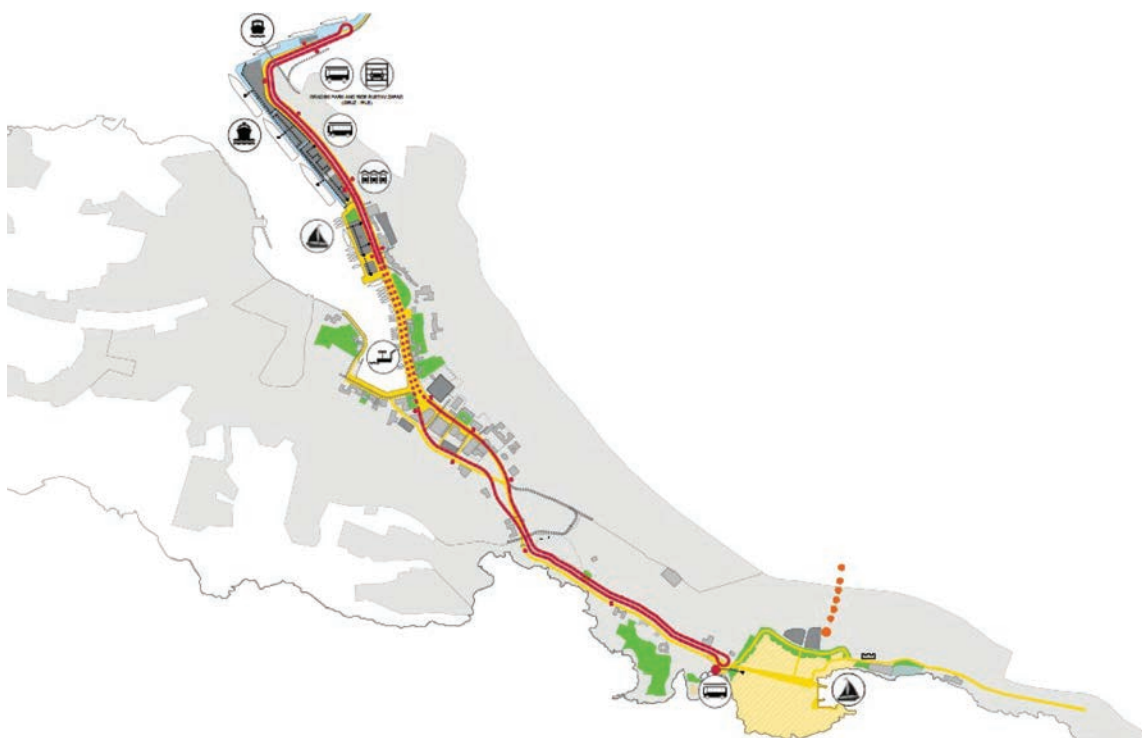
U sklopu predavanja održanog studentima Arhitektonskog fakulteta iz Zagreba predstavili smo Integrirani razvojni projekt Gruž – Grad, na kojem su radili Eupolis grupa, Arhitektonska radionica Peračić, UHY savjetovanje, Meta consulting i Održivo d.o.o.

Predstavljen je rad na analizi opsežne postojeće prostornoplanske dokumentacije, različitih prometnih studija, karte vlasništva i nadležnosti, strateških planova i studija utjecaja na okoliš za uže i šire gradsko područje Dubrovnika. Na osnovi izrađenih analiza i utvrđene problematike razvoja grada s naglaskom na prometne izazove, turistifikaciju gradskog teritorija i gubitak funkcije gradskog centra – stare gradske jezgre, izrađen je urbanistički elaborat koji bi predložio moguća strateška rješenja. Prometno gledano, predlaže se razvoj dvaju prometnih sustava, sustav Grad – zapad i sustav Grad – istok, s naglaskom na park&ride sustav razvoja javnoga gradskog prometa, pješačkog prometa i prometa lakim gradskim vozilima (e-bicikli, romobili, skuteri itd.). Predložena je i gradnja gradske žičare od Luke Gruž do Pila, no gradska je uprava tu mogućnost odbacila. Predloženo je i uvođenje posebnog prometnog režima, O. zone stroge gradske jezgre – zone prometovanja usporenog javnog prometa, vozila stanara i vozila s posebnom dozvolom, zone 1. za javni gradski prijevoz, stanare, korisnike i vozila s dozvolom te zone 2. za slobodni promet svih korisnika. Prometni sustav Grad – istok, optimizacijom prometa iz smjera zračne luke Čilipi i susjedne BiH, sa zonom Iza grada, planira uspostavu park&ride javnog prometnog sustava s dodatnim garažnim i javnim i poslovnim funkcijama na navedenom prostoru.

Predložena shema javnog prometnog sustava zapad – Luka Gruž – gradska jezgra s dva ključna prometna rješenja, središnji prometni prsten (Starčevićeva – Splitski put – V. Nazora) i tunel ispod rive Gruž, omogućuje potpuni razvoj novoga gradskog centra Luka Gruž – Gruž polje te uređenje pješačke rive uz more u dužini oko 800 metara od zone Solske baze do zone Radeljević s nizom povijesnih ljetnikovaca i vrtova. Predviđenim projektom omogućuje se i razvoj novih te proširenje postojećih javnih sadržaja kao što su akvarij, koncertna dvorana, multimedijalni gradski centar, proširenje gradskog parka i tržnice te uređenje cijele gradske rive sve do ljetnikovca Sorkočević i postojećeg poslovno-administrativnog centra Gruž polje. Tako će se ostvariti strateški plan Gruž – novo urbano središte i razvojno žarište grada te veza Gruž – Grad kao kralježnica integracije “novog” i “starog” grada.

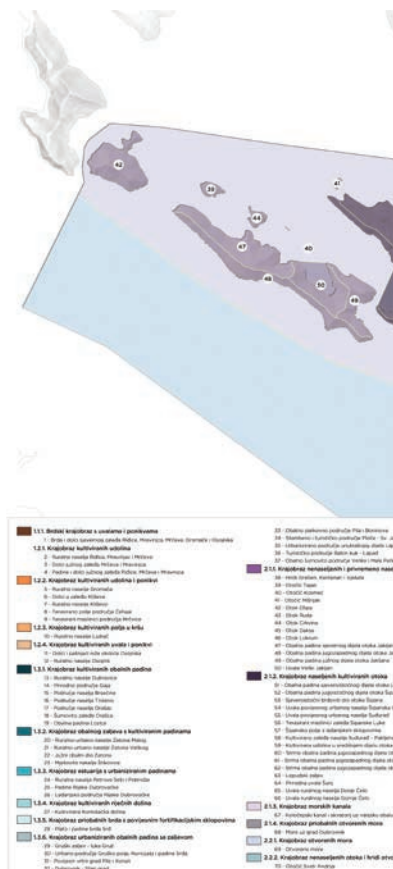
Hrvoje Bota, dipl. ing. arh.
Održivo d.o.o.

Shema javnog prometnog sustava
zapad – centar Gruž – Grad

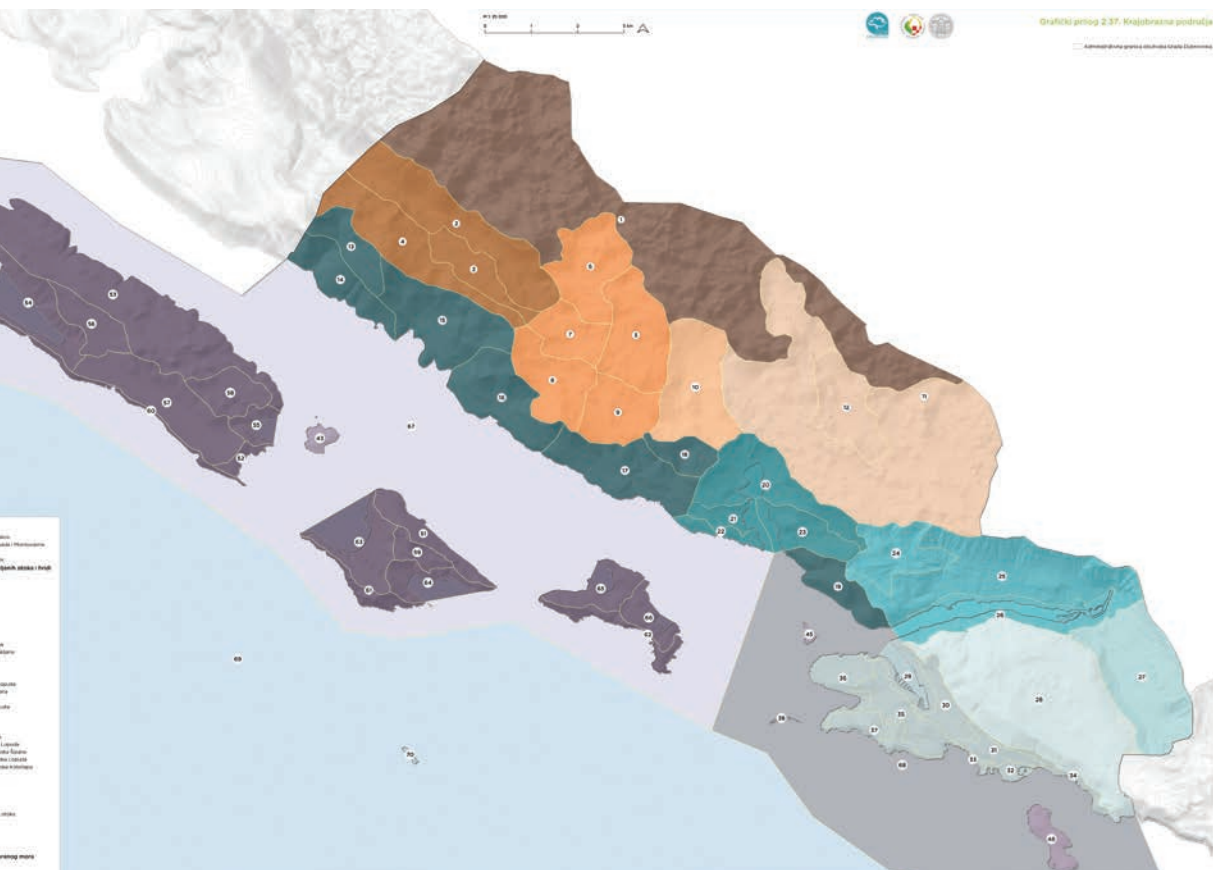
Krajobrazna studija za administrativno područje Grada Dubrovnika

Grad Dubrovnik, Upravni odjel za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša, naručio je izradu Krajobrazne studije za administrativno područje Grada Dubrovnika kao stručnu podlogu namijenjenu integralnoj zaštiti krajobraza i održivom razvoju područja Grada. Krajobrazna studija, izrađena na detaljnoj, lokalnoj razini, evidentira sve krajobraze Grada Dubrovnika, opisuje njihovo stanje, glavne razvojne pritiske i izražene procese te donosi integralnu procjenu njihove kvalitete. Na kraju su propisane opće i detaljne smjernice za daljnju integralnu zaštitu, održivo planiranje i upravljanje krajobrazima Grada Dubrovnika. Evidentirana su sva područja visokovrijednih i najugroženijih krajobraza koji su izloženi velikim razvojnim pritiscima (prostornim planom planiranim prostornim intervencijama – prometna infrastruktura, energetske objekti, turističke zone, širenje građevinskih područja itd.) te krajobrazna područja koja su ugrožena suvremenim razvojnim trendovima i time izazvanim promjenama u korištenju zemljišta, kao što je napuštanje poljoprivredne proizvodnje. U sklopu studije identificirani su i degradirani krajobrazi te dane smjernice za poboljšanje i unaprjeđenje njihova stanja. Također je dan osvrt na zelenu infrastrukturu, njezinu povezanost s krajobraznom studijom Grada i mogućnostima njezinih razvojnih koncepata. Rezultati Krajobrazne studije poslužiti će kao polazište za održivi razvoj Grada Dubrovnika te ih je potrebno implementirati u prostornoplansku dokumentaciju (ppu i gup) Grada Dubrovnika i ostale sektorske dokumente (iz zaštite okoliša i prirode, zaštite kulturne baštine, turizma, ruralnog razvoja itd.) i razvojne strategije.

Višnja Šteko, mag. ing. prosp. arch.
Zelena infrastruktura d.o.o.

Krajobrazna područja grada
Dubrovnika

Zelena infrastruktura Dubrovnika

Termin zelena infrastruktura unutar Europe je povezan s pojavom Strategije zelene infrastrukture za EU iz 2013. Njezina definicija* objedinjava nekadašnje pojmove zeleni sustav, ekološka mreža s najčešćim ključnim riječima – sustavnost, mreža, zeleni pojasi, zeleni klinovi – prsti, antropocentrična ekologija, ekosistemske usluge, javna participacija... Stoga zelena infrastruktura nije nov način sagledavanja prostora, kad se govori o urbanim okvirima, već ona proizlazi iz dugog razdoblja korištenja, razmišljanja i teoretiziranja o urbanim sredinama. Još kod grčkih i rimskih gradova mogu se uočiti brojni aspekti koji su danas dio definicije zelene infrastrukture. Rimski glavni ulični pravci *cardo* i *decumanus* uvjetovani su osunčanjem, tj. stranama svijeta, kao i smjerom vjetrova nužnih za prozračivanje ulične infrastrukture povijesnih gradova. Istodobno je grčka izravna demokracija tema čije premise danas možemo uočiti u potrebi uključivanja javnosti kroz procese planiranja današnjeg grada ("public participation"). Kasnije pojave u urbanizmu sadržavale su elemente zelene infrastrukture, npr. Haussmannov plan povezivanja glavnih pariških šuma bulevarima, Wagnerov zeleni prsten Beča, urbani prsti Kopenhagena, *Emerald necklace* Bostona, Londonski zeleni pojas, ali i Antolićev plan za grad Zagreb.

Dubrovačka urbana morfologija, koja je analizirana kroz krajobraznu osnovu grada Dubrovnika, dala je uvid u brojne potencijale, ali i neuralgične točke za uspostavu zelene infrastrukture grada. Postojanje zelenih longitudinalnih elemenata u prostoru predstavlja buduće zelene prste/koridore/klinove grada, a zelena brda (ili ostaci nekadašnjih zelenih brda) čine važna tijela koja je potrebno povezati. Nedostatak određenih zelenih veza u gradu predstavlja neuralgične točke (tj. poteze) koje je potrebno ponovno uspostaviti kako bi se grad razvijao samoodrživo. No osim prostornih problema, uspostava zelene infrastrukture grada donijet će i neke druge problematike. One se očituju u aktivaciji stanovništva i uprave u procesu javne participacije u prostornom

* Green Infrastructure (GI) is based on the principle that 'protecting and enhancing nature and natural processes [...] are consciously integrated into spatial planning and territorial development'. Accordingly, the Green Infrastructure Strategy defines GI as 'a strategically planned network of natural and semi-natural areas with other environmental features designed and managed to deliver a wide range of ecosystem services' in both rural and urban settings (EC, 2013).

doc. dr. sc. **Ines Hrdalo**

*Odsjek za hortikulturu i krajobraznu arhitekturu,
Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu*

planiranju, ali i u njihovoj edukaciji o značenju ekoloških veza u urbanim sredinama i podizanju svijesti o vrijednostima zelenih površina. Istovremeno edukacija treba obuhvatiti i vizualne karakteristike prostora koji su važni za povećanje biodiverziteta, tj. nužna je podjela gradskih krajobraza na one koji se intenzivno održavaju i one koji se planski manje održavaju kako bi se mogle uspostaviti ekološke veze. Osvještavanje di-
onika vezanih za krajobraz (korisnici, uprava...) treba voditi k većoj osjetljivosti prema vrijednostima krajobraza grada i potrebi njegove zaštite jer je krajobraz stvarno bitan za funkcioniranje grada.

Krajobrazna
područja grada
Dubrovnika

URBANISTIČKA PREOBRAZBA GRUŽA – povijesni kontekst i aktualne izmjene prostorno- planske dokumentacije

Predio Gruž dio je Dubrovnika (Dubrovačke Republike) od njegovih početaka. Pripadao je povijesnoj Astaraji, koja je obuhvaćala kopneni dio dubrovačkoga izvan-gradskog prostora. U doba Republike taj je prostor bio tek neznatno naselje poljodjelaca i mornara, a poslije i brodograditelja. Naime, upravo u brodogradilištu u Gružu gradili su se brodovi čiji su vlasnici bili pripadnici dubrovačke aristokracije, koja je ujedno podizala svoje ljetnikovce uzduž obale.

Padom Dubrovačke Republike 1806. godine Gruž je počeo mijenjati svoj obris. U doba austrijske uprave taj prostor dobiva gradsko lice te postaje industrijsko-lučka i stambena zona. Pojavom parobroda potkraj 19. stoljeća i gradnjom uskotračne željezničke pruge prema Sarajevu 1901. godine Gruž se počinje ubrzano razvijati kao lučko, trgovačko i industrijsko središte. Nakon gradnje tramvajskih tračnica duž Gruške obale 1910. i Lapadske obale 1928. jača stambena gradnja. Poslije Drugoga svjetskog rata, a osobito sredinom šezdesetih godina, Dubrovnik sve intenzivnije razvija pomorsko-lučke, trgovačke i turističke aktivnosti, postavljajući ih kao temeljne pravce svoga razvitka. Iako su smjernice *Plana Južni Jadran* (1964. – 1968.) sagledavale Gruž kao sekundarni gradski centar, ubrzana urbanizacija zbivala se kaotično i bez sveobuhvatne vizije razvoja.

U novije vrijeme gruška se luka sve više specijalizira za putnički turistički promet i za prihvat brzih trajekata i brodova na kružnim putovanjima. Važećim UPU-om Gruški akvatorij iz 2011. predviđena je gradnja modernog putničkog terminala s pokretnim iskrcajnim mostovima i ostalim pratećim sadržajima moderne putničke luke. S druge strane prostor Gruškoga polja odavno se već transformirao u suvremenu poslovnu zonu. Važećim UPU-om Radeljević – Libertas, također iz 2011., predviđena je daljnja urbana preobrazba područja nekadašnje *Tvornice ulja Radeljević* i *Dubrovačkog tramvaja*, koja uključuje gradnju podzemnih garaža, trgovačkog centra, ugostiteljsko-turističkih sadržaja, poslovnih i uredskih sadržaja i stanovanja. No s obzirom na bitno izmijenjene gospodarske i društvene prilike i okolnosti u odnosu na razdoblje kada su predmetni planovi usvojeni, kao i niz novih stručnih podloga, studija i strategija razvoja koje su izrađivane proteklih godina, Grad Dubrovnik je 2022. pokrenuo postupak izmjena i dopuna prostornopplanske dokumentacije.

Božo Benić, mag. ing. arch.
*pročelnik Upravnog odjela za urbanizam,
prostorno planiranje i zaštitu okoliša
Grada Dubrovnika*

Gruž tijekom povijesti

Konzervatorska podloga za kontaktnu zonu svjetskog dobra Staroga grada Dubrovnika

Urbano područje Dubrovnika sa Starim gradom kao prepoznatljivim središnjim motivom, stiješnjeno između monumentalnog masiva brda Srđ i otvorenog morskog krajolika, izrazito je izloženo panoramskim pogledima s brojnih kopnenih i morskih položaja te s otoka Lokruma, uz snažan doživljaj treće dimenzije prostora i svih njegovih sastavnica. Padine Srđa, a osobito preostali neizgrađeni dijelovi građevinskog područja, dijelovi su grada koji su najosjetljiviji na potencijalne promjene. Prostor kontaktne zone, koja ujedno predstavlja vitalno gradsko područje, opterećen je pritiscima razvoja potaknutog osobito turizmom koji, unatoč nedvojbeno pozitivnim gospodarskim učincima, znatno utječe na prostor. S konzervatorskog gledišta osobito su problematični zahtjevi za izgradnjom u neizgrađenom području nekadašnjeg kultiviranog ili prirodnog krajolika na atraktivnim lokacijama s pogledom na gradsku jezgru te zahtjevi za radikalnim rekonstrukcijama i proširenjima karakterističnih stambenih i ladanjskih kuća na području povijesnih gradskih predjela radi novih smještajnih kapaciteta. Kao ozbiljnu prijetnju materijalnim i nematerijalnim vrijednostima dobra svjetske baštine ovaj su proces posljednjeg desetljeća prepoznala ne samo tijela UNESCO-a i konzervatorska struka već i značajan dio građana, udruga civilnog društva kao i aktualna gradska uprava koja poduzima interventne mjere.

Reagirajući na ovakvo stanje Ministarstvo kulture donijelo je prijedlog znatno proširene kontaktne zone svjetskog dobra Staroga grada Dubrovnika koju je UNESCO prihvatio 2018. godine. Upisom proširene kontaktne zone svjetskog dobra na Popis svjetske baštine uspostavljen je status područja kojim ono podliježe primjeni Operativnih smjernica za provedbu Konvencije o svjetskoj baštini. Najveći dio područja obuhvata proširene kontaktne zone ne zaštićuje se izravno, temeljem Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, jer kao prostorna cjelina nema svojstva kulturnog dobra. No njenim proglašenjem stvoren je dodatni pravni okvir i stručna obveza prostornih planera i konzervatora za ciljano, cjelovito i interdisciplinarno sagledavanje obuhvaćenog prostora te usmjerenje razvoja gradskog područja prema održivom korištenju i načinu upravljanja kojima se neće ugrožavati cjelovitost i autentičnost svjetskog dobra Staroga grada Dubrovnika.

Tomislav Petrinec, dipl. ing arh.
*Ravnatelj Uprave za zaštitu kulturne
baštine Ministarstva kulture*

Cilj je Konzervatorske podloge za kontaktnu zonu Staroga grada Dubrovnika (WHS) utvrđivanje stručnih smjernica za politike i strategije očuvanja prihvatljivog okruženja svjetskog dobra od štetnih utjecaja koji se mogu pojaviti u različitim oblicima, stupnjevima intenziteta te s različitim učinkom na pojedine njegove sastavnice i svojstva. Osim smjernica koje se odnose na sprječavanje izravnih štetnih utjecaja te na očuvanje prepoznatih prostornih vrijednosti i sadržaja, podlogom se predlaže i poboljšanje stanja u prostoru gdje god je to moguće.

Metodološki pristup u izradi konzervatorske podloge prilagođen je obilježjima prostora, okolnostima izrade te stupnju dosadašnje konzervatorske obrade prostora, a temelji se na primjeni koncepta odnosno analize povijesnog urbanog krajolika (Historic Urban Landscape), uključuje elemente metodologije procjene utjecaja na baštinu (Heritage Impact Assessment) te integralnog planiranja. Pristup području kao povijesnom urbanom krajoliku uzima u obzir slojevitost kontinuiranog povijesnog razvoja, zatečena obilježja urbanog krajolika Dubrovnika i očuvanje naslijeđenih vrijednosti, uvažavajući potrebe razvoja. Cjelokupni prostor grada sagledava se, s obzirom na današnje stanje razvoja i zatečenu urbanu morfologiju, kao dinamički prostorni sustav koji se mijenjao kroz povijest pod utjecajem društvenih, političkih, gospodarskih i ostalih utjecaja.

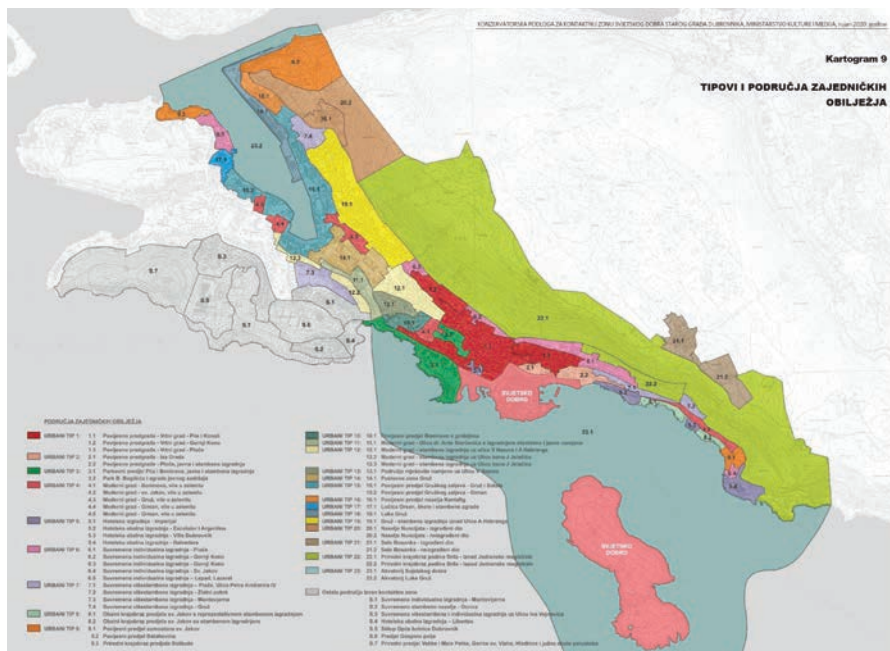
Analizom područja kontaktne zone u kontekstu povijesnog urbanog krajolika Dubrovnika prepoznaju se i definiraju područja zajedničkih obilježja (zajedničkog karaktera), što predstavlja drukčiji pristup u odnosu na dosadašnje konzervatorske studije i podloge. Za određivanje ovih područja kriteriji su razdoblje formiranja, namjena odnosno sadržaji i korištenje prostora, karakteristični urbani uzorci koji uključuju odnos izgrađenog i neizgrađenog prostora te javne prostore, tipovi gradnje u dvodimenzionalnom i trodimenzionalnom sagledavanju te prirodni i kultivirani krajolizni uzorci.

Na temelju provedene analize i karakterizacije obuhvaćenog područja prepoznata su 23 tipa područja zajedničkih obilježja, prostorno raspoređenih na ukupno 51 područje. Svako područje zajedničkih obilježja zasebno se obrađuje u standardiziranom kataloškom obrascu.

Ključnu metodološku odrednicu u analizi svakog pojedinog područja zajedničkih obilježja predstavlja utvrđivanje stupnja njegove osjetljivosti. Ocjena ukupne osjetljivosti pojedinog područja donosi se na temelju ocjene vidljivosti i vizualnog međudnosa pojedinih područja i svjetskog dobra, ocjene doprinosa pojedinog područja cjelovitosti i izvornosti svjetskog dobra te ocjene pritisa i prijetnji na pojedino područje za koje se procjenjuje da bi izravno ili neizravno mogli ugroziti cjelovitost i izvornost svjetskog dobra. Temeljem vrednovanja urbanih i prirodnih uzoraka te ocjene osjetljivosti donose se smjernice za zahvate i korištenje prostora unutar svakog područja zajedničkih obilježja.

Sagledavanjem područja zajedničkih obilježja odnosno pojedinih gradskih predjela te cjelovitim sagledavanjem povijesnog urbanog prostora Dubrovnika, postavljaju se načela, smjernice i mjere zaštite unutar područja kontaktne zone i povezanog šireg područja, koje se odnose na očuvanje i održavanje utvrđenih vrijednosti, unaprjeđenje stanja te upravljanje prihvatljivim promjenama. U cilju osiguravanja učinkovitosti provedbe načela, smjernica i mjera zaštite nužno je integriranje konzervatorske podloge u dokumente prostornog planiranja i politike urbanog razvoja čime bi se osiguralo njihovo javno prihvaćanje i kontinuirano provođenje.

Tipovi i područja zajedničkih obilježja, Konzervatorska podloga za kontaktnu zonu svjetskog dobra Staroga grada Dubrovnika, rujan 2020.

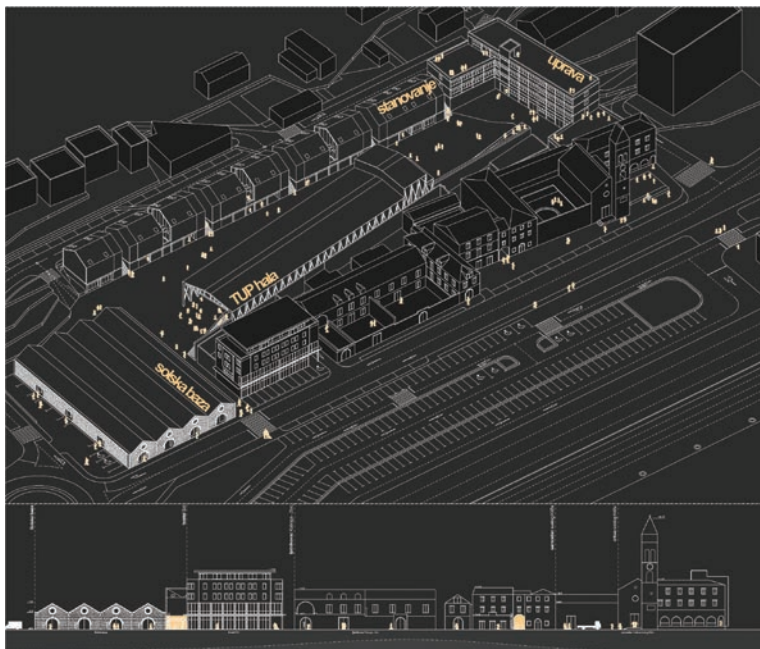
Gruž 3.0 – TUP + Solska baza, Gruž – transformacije zaljeva

Petra Radonić,
mag. ing. arch.

Gruž je kaos s povijesnim identitetom. Tu je sve počelo ladanjem, prvim izlaskom Dubrovčana extra muros i željom za prirodom. Nastavilo se transformirati prvim industrijskim pogonima uz obalu zaljeva, a kulminaciju doživljava posljednjih desetak godina, u jeku ekspanzivne turistifikacije i apartmanizacije Dubrovnika. I dok u luci betonski pontoni za prihvat kruzera svake godine imaju sve veće metastaze, prostori Tvornice ugljenografitnih i elektrokontaktnih proizvoda (TUP) i Solske baze sve više odumiru. Projekt Gruž 3.0 predstavlja treću transformaciju gruškog ambijenta, glasno odgovara na postojeći kaos unutar bloka, uspostavljajući zajedničko otvoreno novo dvorište, uvodeći izgubljene pješačke kontakte s morskim pročeljem, iskorištavajući postojeće kapacitete te tvoreći novo lice TUP-a kao novog gruškog / gradskog kulturnog inkubatora.

Gruž
3.0

Akadska
godina
2022./23.

STUDENTSKI PROJEKTI

Katedra za urbanizam,
prostorno planiranje
i pejzažnu arhitekturu

Urbanistička radionica I: PLANIRANJE NASELJA **PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DUBROVNIKA**

Studentski projekti

**Urbanistička radionica I:
PLANIRANJE NASELJA
PROSTORNA VIZIJA
RAZVOJA GRADA
DUBROVNIKA**

KOORDINATORICA KOLEGIJA

izv. prof. dr. sc.

Lea Petrović Krajnik

POPIS VODITELJA

akademik prof. emer. dr. sc.

Mladen Obad Ščitaroci

prof. dr. sc.

Sanja Gašparović

prof. dr. sc. Zlatko Karač

prof. dr. sc. Damir Krajnik

prof. dr. sc. Ivan Mlinar

prof. dr. sc. Krunoslav Šmit

izv. prof. dr. sc.

Vedran Ivanković

doc. dr. sc. Alen Žunić

**POPIS STUDENATA KOJI SU
SUDJELOVALI NA KOLEGIJU**

Goran Antunović, Matej Barić,

Ana Barišić, Kata Bilić, Sara

Biljan, Doris Biljna, Rebeka

Bobetko, Damjan Borovina,

Ana Bošnjak, Tea Brnić,

Damjan Brundić, Dragana

Buntić, Roberta Cinkopan,

Mihaela Cobenzl, Matea Čule,

Jelena Čuze, Ana Dodig, Iva

Dragojević, Jelena Dujmović,

Miguel Benito Fajardo,

Antonija Fremec, Sara Galić,

Klara Gazda, Rocío López Gil

de Gárate, Luka Gizdavić,

Gita Grah, Gorana Gregl,

Vito Grego, Anđela Gudelj,

Tin Heljić, Fran Hodalj, Sanja

Hokal, Matej Horvatović, Tea

Hrgović, Lorena Ivanković,

Andrea Ivešić, Eric Ivčić, Duje

Jelčić, Vanesa Korlević, Paola

Kostrenčić, Karla Kovač,

Anamarija Krapinec, David

Krvavac, Marija Lešković,

Mateo Liović, Lana Lončarić,

Boris Juraj Lovrinčević,

Wenchang Lu, Ružica

Maletić, Mijo Mandurić, Katja

Marasović, Lara Marasović,

Mate Markežić, Mirjana

Meštrović, Lara Mikša, Blago

Mikulić, Aurora Miletić,

Martina Miličević, Mirjam

Nedić, Tomislav Neumann,

Ivan Novak, Katarina

Novak, Darija Obradović, Iva

Orešković, Dorotea Orišković,

Tena Paska, Karla Pavlović,

Marko Perać Kovač, Josipa

Pešut, Antun Podhraški, Laura

Ponoš, Marija Puljić, Maja

Radić, Tonka Ravlić, Katarina

Rimac, Borna Rob, Frida

Samardžić, Martina Sopta,

Jimena Sierra Soto, Stjepan

Sorić, Matej Sučić, Paula

Bartolomé Sáenz, Tamara

Šimić, Antonia Šodan, Dino

Špadina, Doris Štimac, Ivan

Tahlin, Mario Tomić, Marinela

Topić, Nikola Toplek, Stela

Treščec, Magdalena Tusun,

Petra Uvodić, Bruno Vidošević,

Dora Vitlić, Jakov Vranković,

Antonia Vrdoljak, Anamarija

Vrljić, Daniela Vučak, Antonio

Vudrag, Matija Zorko, Ivan Iv

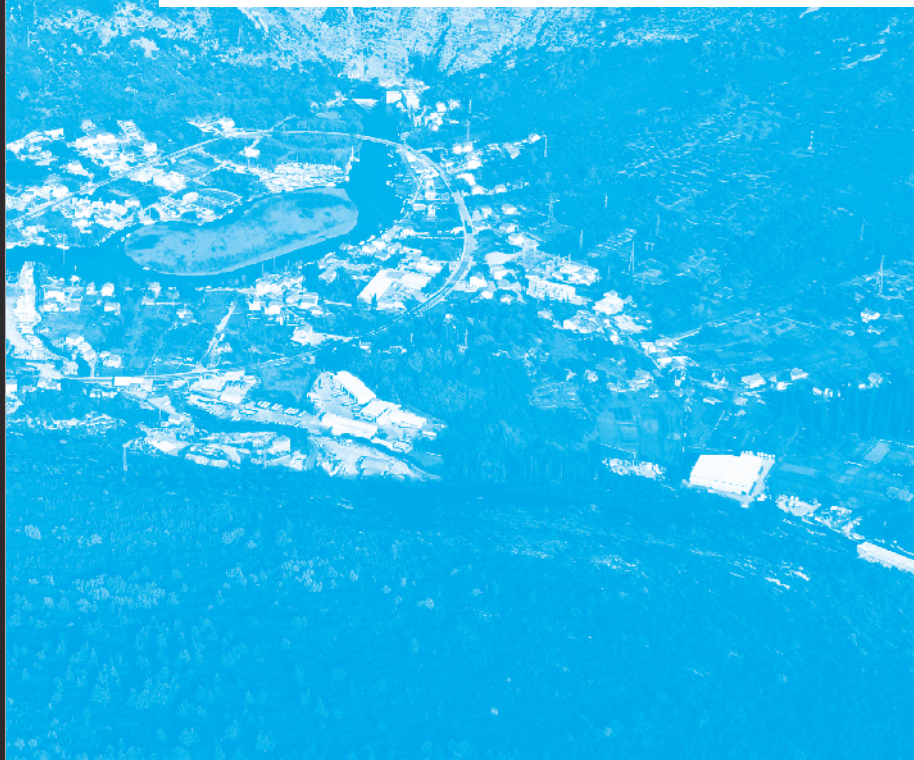
Zrno, Martina Žagar, Tvrtko

Ževrnja, Bruno Žganjer Šram,

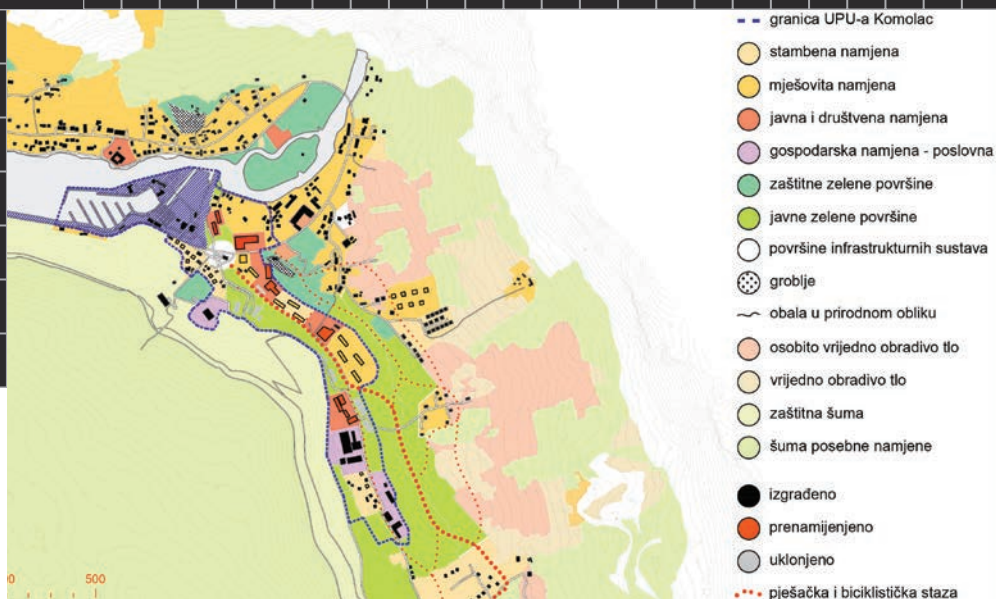
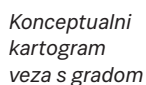
Karmen Žilić

PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DUBROVNIKA

15-minutni grad, afirmacija prirodnih vrijednosti, brzina, *buffer* zona, cruising, čvorište, Dubrovnik, grad na vodi, grid, *hub*, interpolacija, javni prijevoz, javni prostor, klimatske promjene, Komolačka udolina, ladanje, megastruktura, obnovljivi izvori energije, očuvanje, očuvanje prirodne baštine, okoliš, *overtourism*, *park&ride*, perivoj, pješaci, pješačke komunikacije, platforma, podcentar, policentričnost, poljoprivreda, premrežavanje, promet, prometne veze, razvoj lokalnih središta, red, refleksija, revitalizacija otoka i zaleđa, ruralni turizam, samodostatnost grada, slobodno vrijeme, sprječavanje litoralizacije obale, širenje grada, transverzala, urbanost, urbana dopuna, vinogradarstvo, vizija, zaštita prirodnih dobara, žičara

Urbanistička radionica I: Planiranje naselja

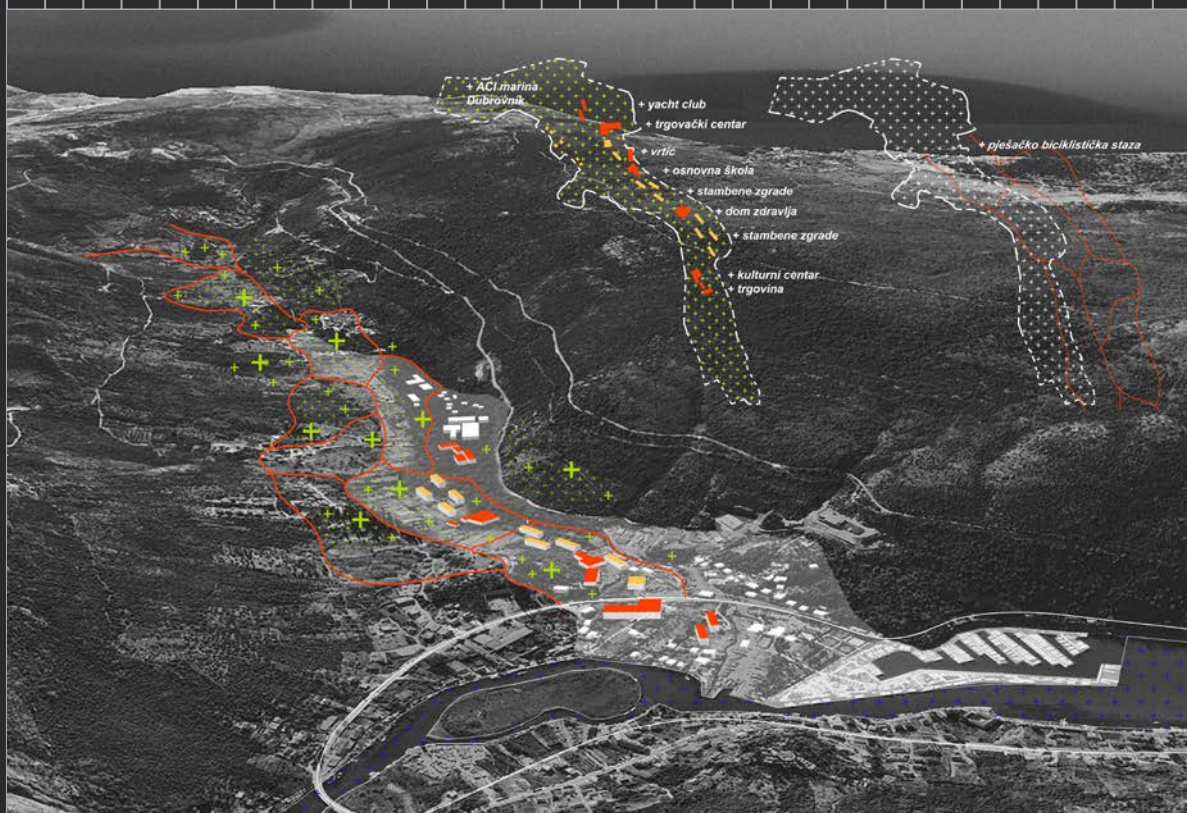

Urbanistička radionica I: PLANIRANJE NASELJA

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA PRIMJENOM KONCEPTA PRENAMJENE I UKLANJANJA GOSPODARSKE ZONE U KOMOLAČKOJ UDOLINI

Projekt predlaže širenje grada na područje Komolačke udoline, koje je dosad bilo zanemareno u širem okružju Dubrovnika. Komolačka udolina čini gotovo neprekinuti kontinuitet s gradom oko Srđa i aktivira prostor Rijeke dubrovačke (Ombla).

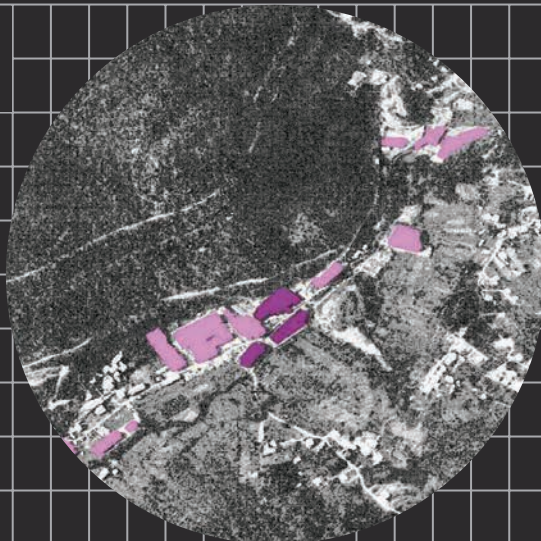
Ciljevi projekta uključuju obnovu područja sanacijom gospodarske zone i njezinom prenamjenom u javnu i društvenu namjenu te stambene komplekse. Plan je povezati i integrirati postojeća naselja na području Komolca te stvoriti novi gradski centar iza Srđa. Planira se i povezivanje te integracija postojećih naselja u Komolcu kako bi se stvorio novi gradski centar iza Srđa. Postojeća stambena naselja će se valorizirati, a njihovo širenje bit će kontrolirano.

Prostorno rješenje širenja grada

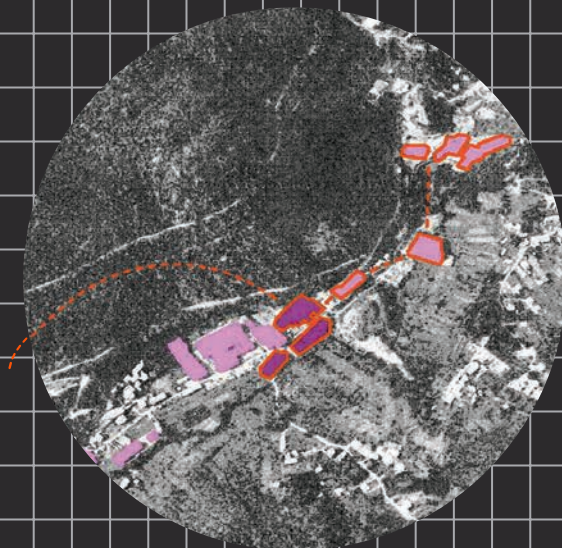
**Korak 01: Valorizacija
postojećeg stanja**

- gospodarska namjena – poslovna
- gospodarska namjena – proizvodna

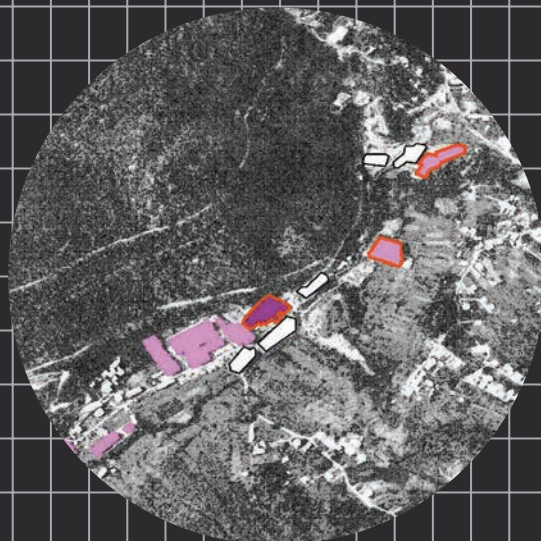
**Korak 02: Izmještanje
odabranih neprikladnih hala na
novu lokaciju**

- gospodarska namjena – poslovna
- gospodarska namjena – proizvodna
- izmještanje odabranih hala

**Korak 03: Uklanjanje dotrajalih
gospodarskih hala**

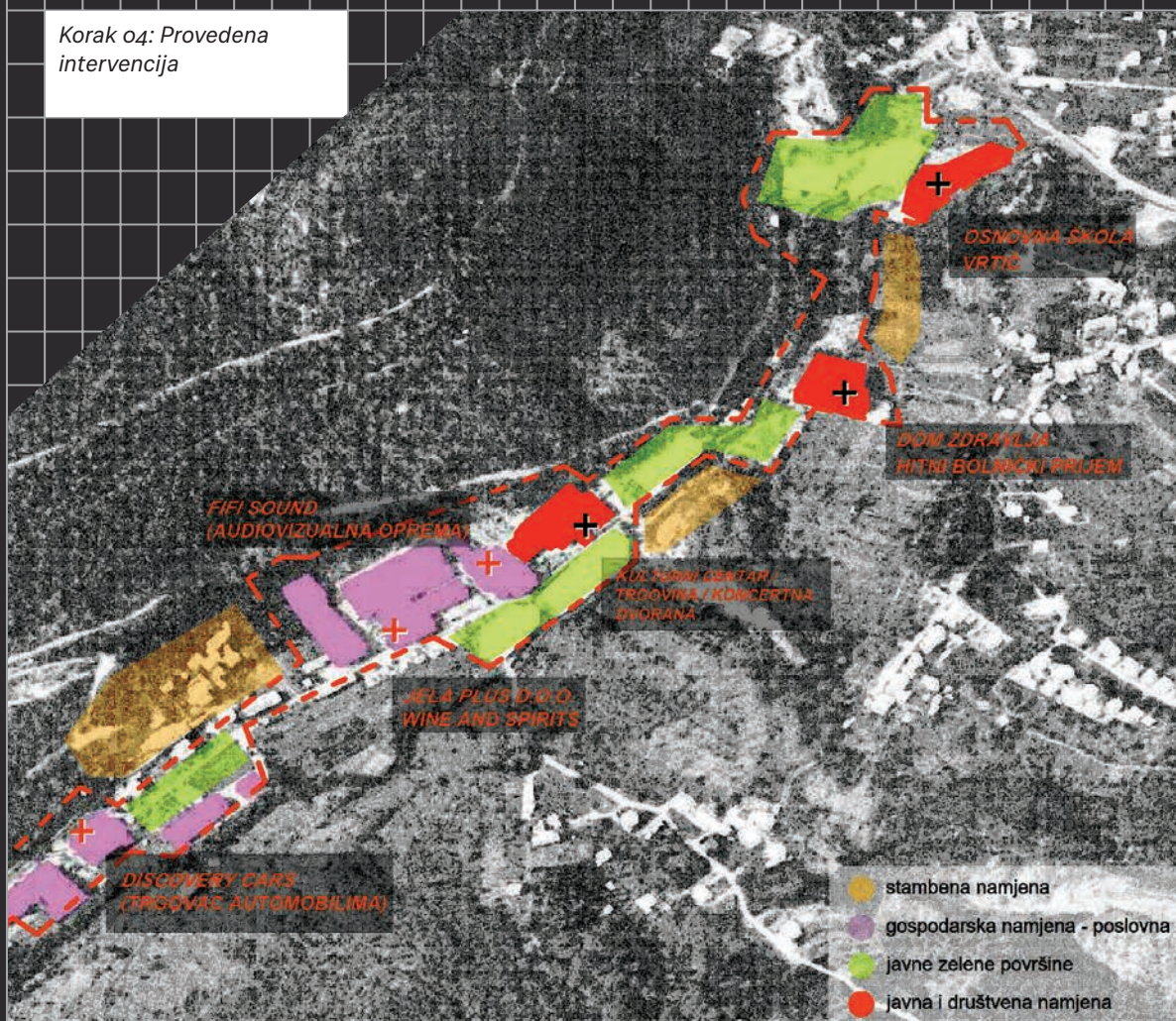
- gospodarska namjena – poslovna
- gospodarska namjena – proizvodna
- izmještanje odabranih hala
- uklanjanje dotrajalih hala

Nastoje se stvoriti prostorni preduvjeti za razvoj turističke djelatnosti usmjerene na prirodne datosti lokacije, kako bi prostor postao privlačan turistima zainteresiranim za alternativne oblike turizma u odnosu na trenutačne. Prirodne vrijednosti, kao što su mozaična polja i potok Slavjan, bit će iskorištene za razvoj agroturizma, rekreativnih zona i mreže javnih prostora.

Osim toga, aktiviraju se pomorske luke s početnom točkom Grada iza Srđa, kao važnom pomorskom poveznicom prema ostalim lukama u smjeru Gruža.

Korak 04: Provedena intervencija

PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DUBROVNIKA

Dubrovnik Hub

Koncept šireg
obuhvata –
MOBILITY HUB

AUTOR(I)

Antonija Fremec,
Vlatka Geceg

KLJUČNE RIJEČI

čvorište, hub, javni
prijevoz, park&ride,
podcentar, promet

MENTOR(I) S AF-A

prof. dr. sc.
Sanja Gašparović

AKADEMSKA GODINA

2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
1. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
I: Planiranje naselja

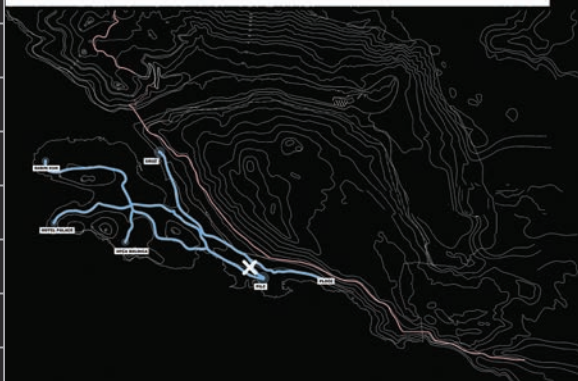
JAVNI PRIJEVOZ

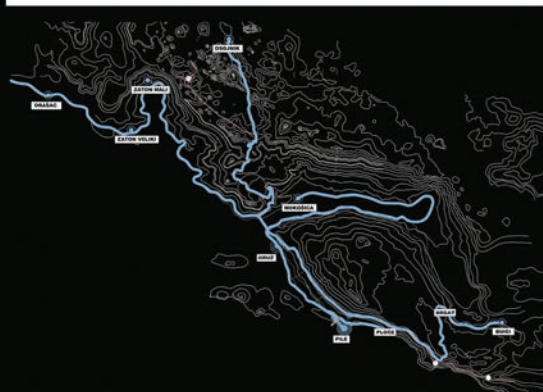
PARK & RIDE

OBILAZNICA

ANALIZA JAVNOG GRADSKOG PROMETA

ANALIZA JAVNOG PRIGRADSKOG PROMETA

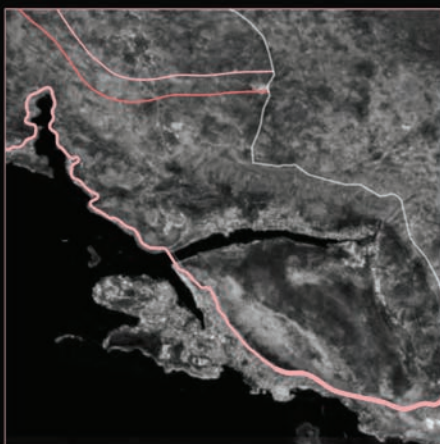
Analiza javnog prometa

HUB=konzentrator/prometno središte

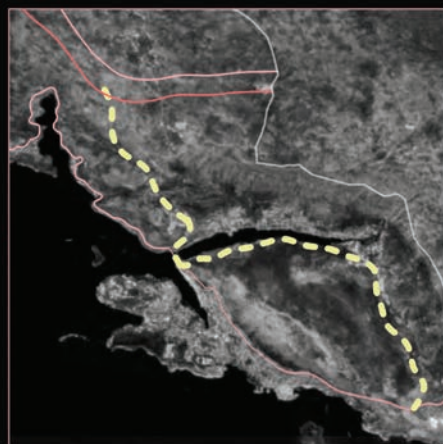
Dubrovnik je grad usmjeren na turizam, s posebnim interesom za povijesnu jezgru, pa se nameće pitanje kvalitete života stalnih stanovnika i mogućnosti širenja grada uz očuvanje prirodnih područja i vizura na grad.

Glavni izazov s kojim se Dubrovnik suočava jest promet. Područje od Mosta dr. Franje Tuđmana uz obalu, duž Vukovarske ulice sve do stare jezgre, pretrpano je kruzerima, autobusima i automobilima. Jadranska cesta D8 posebno je opterećena. Kako bismo riješili prometne probleme, fokusiramo se na rasterećenje stare gradske jezgre od turističkih gužvi.

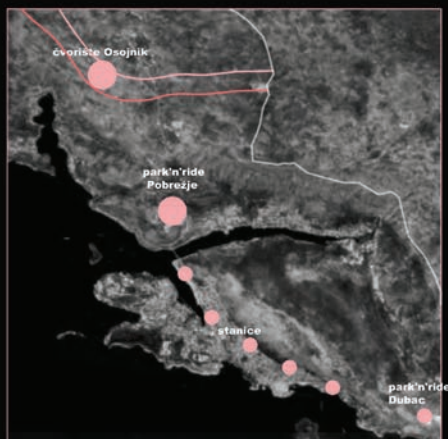
Polazišta
za koncept
i prijedlozi
intervencija

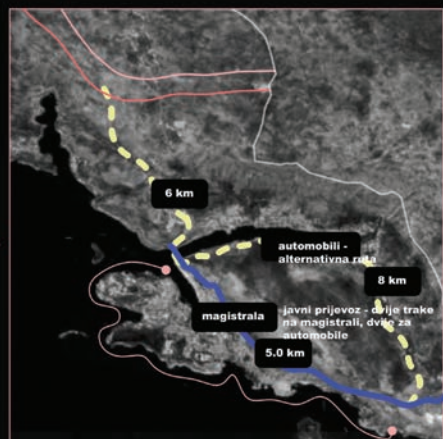
preopterećenje magistrale

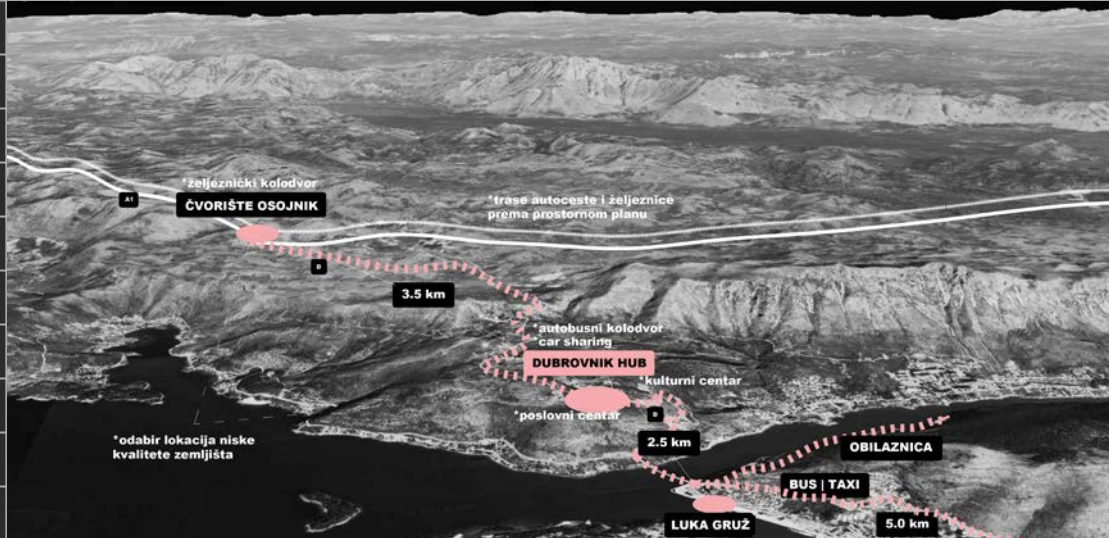
rasterećenje magistrale

točkaste intervencije

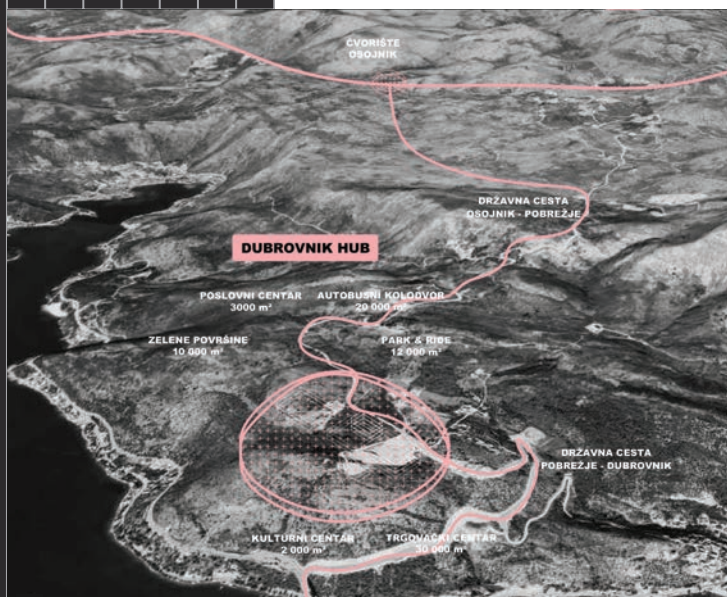
linijske intervencije

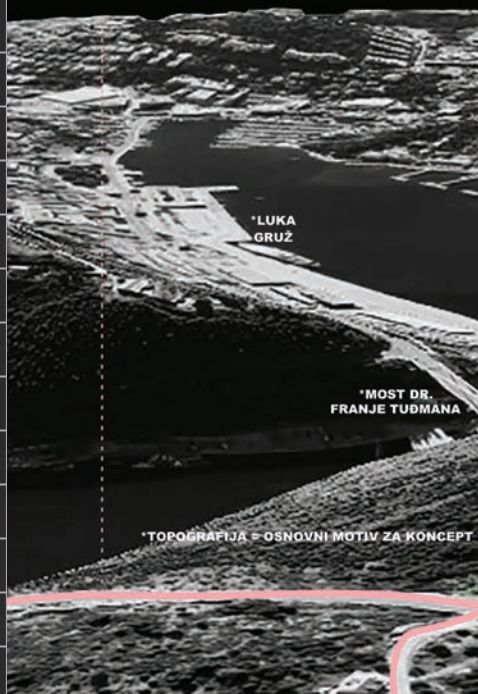
Prostorni prikaz
koncepta Dubrovnik
HUB – novo žarište
i odnos površina
pojedinih sadržaja

Dubrovnik HUB – prostorni prikaz programa

DRŽAVNA CESTA POBREŽJE - DUBROVNIK

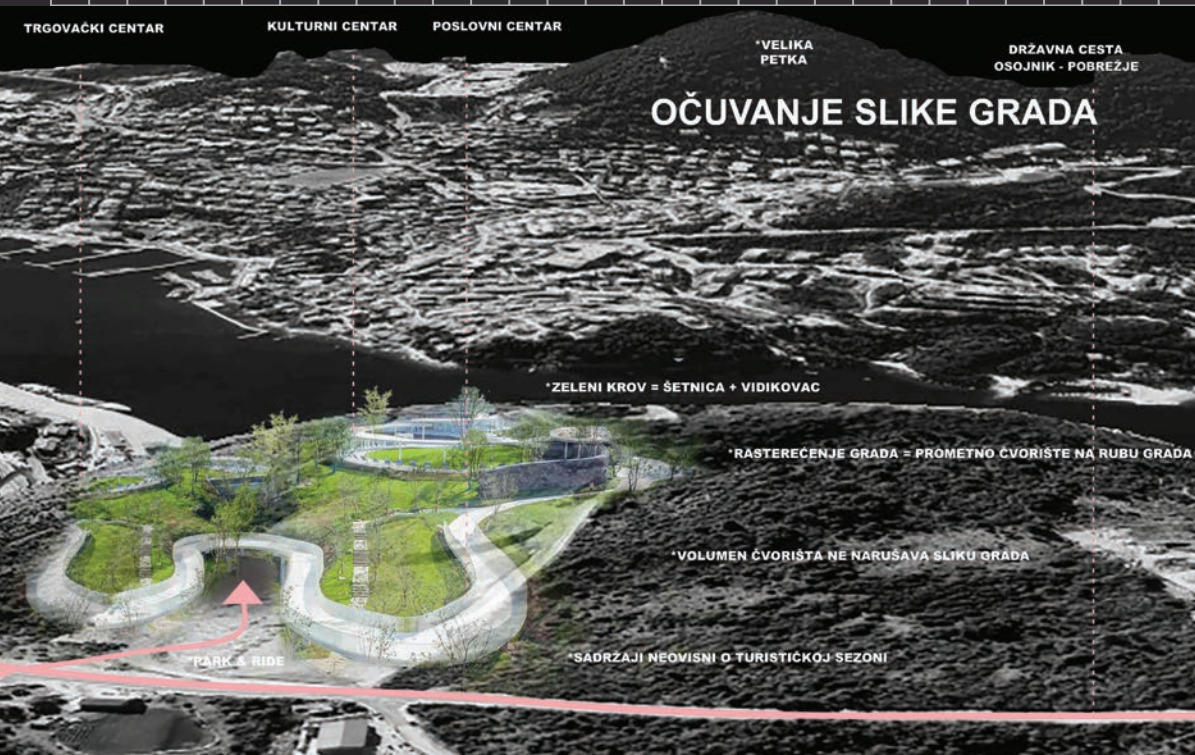

Rješenje je podijeljeno u faze zbog složenosti zadatka. Prva faza uključuje rasterećenje glavne prometnice dodavanjem dvaju prometnih trakova za autobuse s ciljem poticanja na korištenje javnog prijevoza. Sa sjeverne strane Srđa planira se gradnja obilaznice. Uz postojeće autobusne stanice na magistrali i području Rijeke dubrovačke planira se gradnja novih stanica s električnim biciklima i romobilima kako bi se putnici lakše, slobodnije i brže kretali do željenih destinacija. Tako je putnicima na raspolaganju više vrsta prijevoza te se smanjuje potreba za korištenjem osobnih automobila unutar grada.

U drugoj fazi planira se gradnja park & ride čvorišta na prostoru Podbrežja kako bi se rasteretio promet pri ulasku u grad i prihvatili putnici s autoceste i nove željezničke linije predviđene Prostornim planom Dubrovačko-

neretvanske županije s prometnim čvorištem i željezničkim kolodvorom u Osojniku. Također se predlaže gradnja Park & Ride čvorišta u Dupcu s autobusnom stanicom i redovitim linijama kako bi se promet rasteretio i iz smjera Zračne luke Dubrovnik.

Treća faza uključuje razvoj čvorišta Podbrežje kao novog središta koje će privući turiste i postati novi gradski podcentar za stanovnike grada. Unutar čvorišta planira se gradnja autobusnog kolodvora te trgovačkog, kulturnog i poslovnog centra. Ti sadržaji bit će dostupni tijekom cijele godine i nadomjestit će sadržaje koji nedostaju izvan stare gradske jezgre. Oblikovanje volumena novog čvorišta prilagođeno je topografiji, s ozelenjenim krovom koji prati teren i služi kao šetnica i vidikovac s prekrasnim pogledom na grad.

PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DUBROVNIKA

Revitalizacija naselja i
djelatnosti zaleđa otoka

Prostorna vizija –
decentralizacija. Razvoj
manjih naselja u monocentre:
Pobrežje, Osojnik, Komolac,
Ljubač, Mrčevo, Mravinjac

AUTOR(I)

Andrea Ivešić,
Petra Juričević

KLJUČNE RIJEČI

Dubrovnik, obnovljivi
izvori energije,
revitalizacija otoka i
zaleđa, revitalizacija
poljodjelstva, razvoj
lokalnih središta,
ruralni turizam

MENTOR(I) S AF-A

akademik prof. emer.
dr. sc. Mladen Obad
Šćitaroci

AKADEMSKA GODINA

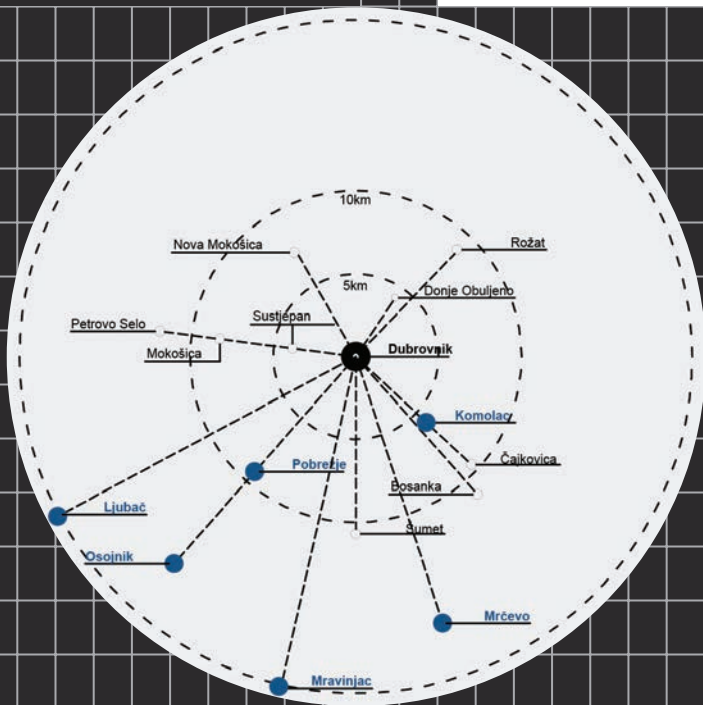
2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
1. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
I: Planiranje naselja

Varijante prometnog rješenja grada
Dubrovnik – Osojnik postaje
strateški bitno naselje u Zaleđu

REVITALIZACIJA NASELJA I DJELATNOSTI ZALEĐA OTOKA

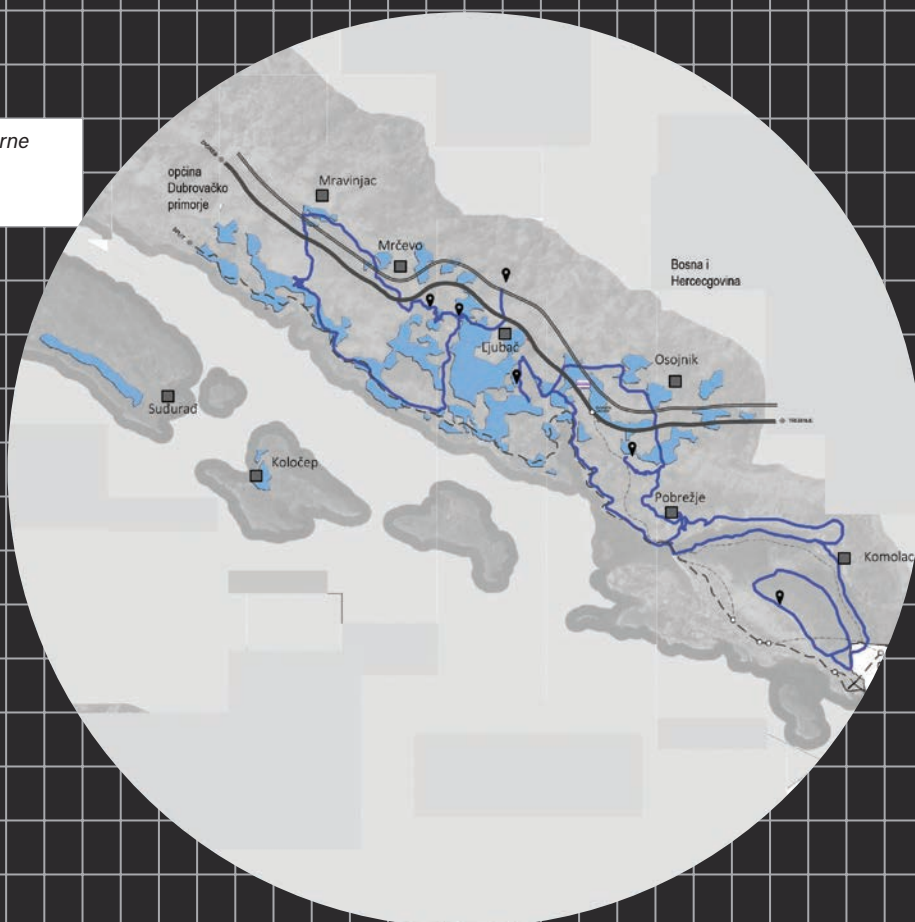
U Gradu Dubrovniku naselja u zaleđu i na otoci-
ma odumiru, dok Dubrovnik postaje prenapučen
i sa sve lošijim životnim standardom tijekom
turističke sezone.

Glavna pitanja prilikom pristupanja projektu bila
su: kako zadržati stanovništvo, kako ga privući
u ruralna naselja, kako očuvati i unaprijediti vri-
jednosti u prostoru te kako prostorne nedostatke
pretvoriti u prednosti.

Vizija prostornog razvoja Dubrovnika temelji se
na ideji razvitka ruralnih zajednica i novih sadrža-
ja u naseljima u zaleđu i na otocima.

Ciljevi vizije uključuju povezivanje zaleđa i otoka
s Dubrovnikom, korištenje obnovljivih izvora
energije, transformaciju poljoprivrednih površina i
razvoj novih oblika turizma na otocima i u zaleđu.
Postupna decentralizacija Dubrovnika planira
se postavljanjem bitnih sadržaja u naselja poput
Pobrežja, Osojnika i Komolca.

Sinteza prostorne
vizije grada
Dubrovnika

TUMAČ ZNAKOVA

POSTOJEĆE

--- Jadranska magistrala
vrijedna obradiva tla
maslinici
vinogradi

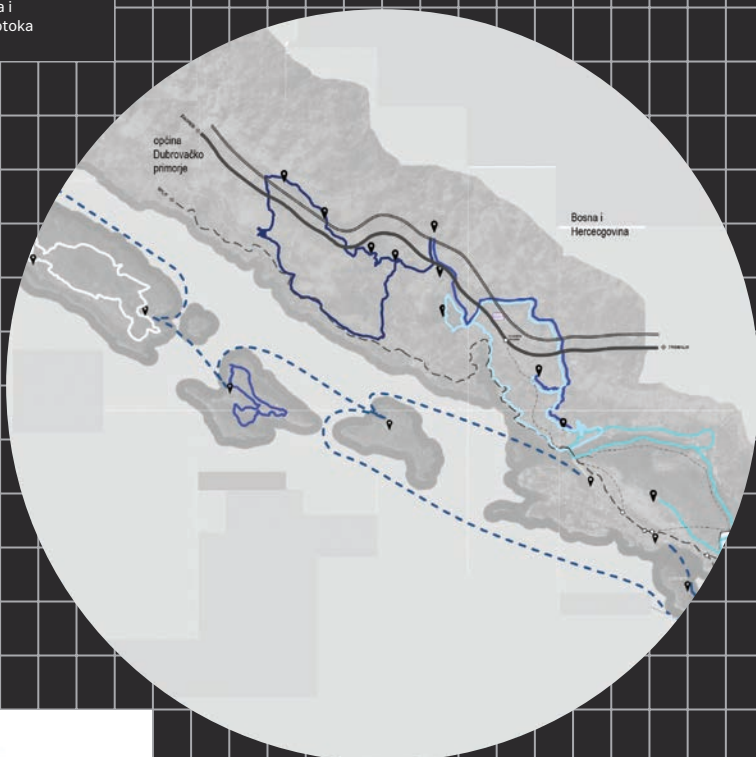
PLANIRANO PPUG-om

— planirana autocesta
— glavna željeznička pruga
— međunarodni putnički
kolodvor

VIZIJA

■ naselja odabrana vizijom za
razvoj ruralnog turizma
— stajališta kulturnih puteva
📍 stajališta kulturnih puteva

*Putevi kulturne i
prirodne baštine.
Prijedlog postavljanja
turističko –
edukativnih staza za
quadove i bicikliste +
brodske ture*

POSTOJEĆE

--- Jadranska magistrala

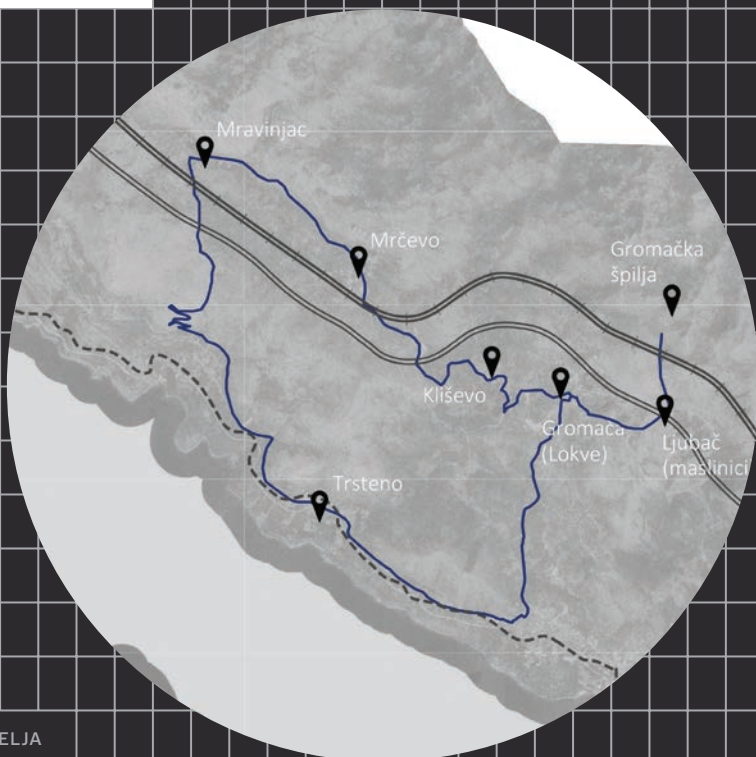
PLANIRANO PPUG-om

— planirana autocesta
— magistralna glavna željeznička
pruga
— međumjesni i međunarodni
putnički kolodvor

PLANIRANO VIZIJOM

— turističke ture
— brodske ture
📍 mjesta zaustavljanja

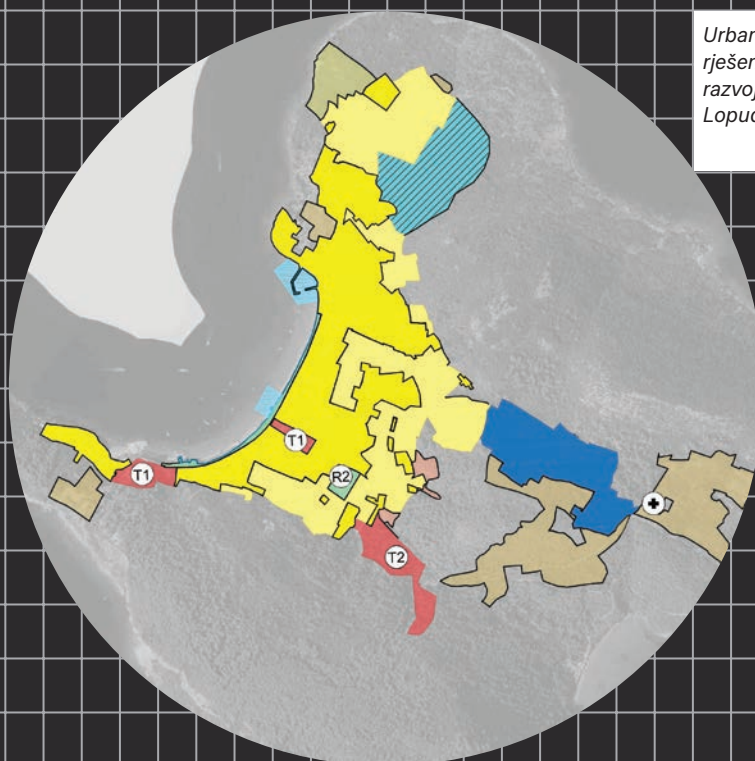
*Primjer rute:
Trsteno –
Gromačka špilja
– sela u zaleđu*

U zaleđu će se revitalizirati poljoprivredna zemljišta i plodna tla kako bi se potaknule poljoprivredne aktivnosti u seoskim zajednicama. Okosnica su seoska domaćinstva koja će, osim prodaje proizvoda, biti promotori ruralnog turizma. Svakom naselju dodijelit će se sadržaji koji odgovaraju specifičnim poljoprivrednim aktivnostima karakterističnim za to naselje. Ti sadržaji mogu imati poslovnu ili kulturnu svrhu, a koristit će cijeloj zajednici. U okolici naselja planira se gradnja vjetroelektrana i solarnih panela za opskrbu električnom energijom. Kako bi se promicale prirodne i kulturne vrijednosti zaleđa, planirane su edukativne rute koje će polaziti iz

obalnih područja. Na obali su odabrane neiskorištene lokacije za uzgoj maritimnih kultura.

Na otocima će se ojačati postojeći turizam i uvesti novi oblik zadržavanja posjetitelja – kampiranjem. Tako bi se očuvala postojeća struktura otočnih naselja. Da bi se privuklo novo stanovništvo, planiraju se naselja prilagođena trećoj životnoj dobi. Na otoku Šipanu poticat će se revitalizacija Šipanskog polja i uzgoj vinove loze. Također je važno istaknuti jedinstvenost prirodnog krajolika i arheoloških nalazišta kao osnovu za gradnju centra za očuvanje posebnosti Elafitskih otoka.

Urbanističko
rješenje
razvoja otoka
Lopud

TUMAČ ZNAKOVA

POSTOJEĆE - PPUG

- stambena namjena
- mješovita namjena
- granica građevinskog područja
- morska luka
- športsko-rekreacijska namjena
- grobje

POLJOPRIVREDNE POVRŠINE

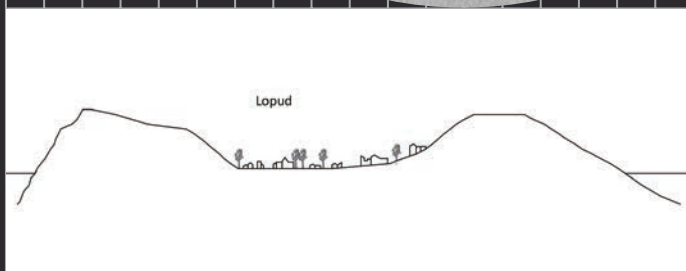
- vrijedno obradivo tlo
- osobito vrijedno obradivo tlo

PLANIRANO PPUG-om

- turistička namjena

PLANIRANO VIZIJOM

- kamp
- naselje za treću životnu dob

PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DUBROVNIKA *Teatro di Ragusa*

Polazišta za koncept

AUTOR(I)

Bruno Žganjer Šram

KLJUČNE RIJEČI

Grad na vodi, očuvanje,
okoliš, platforma

MENTOR(I) S AF-A

prof. dr. sc.
Krunoslav Šmit

AKADEMSKA GODINA

2022./2023.

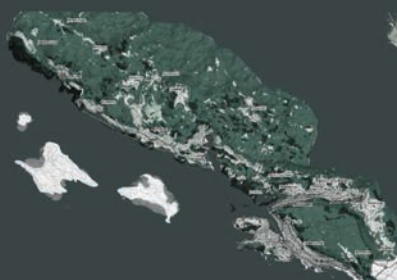
SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
1. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
I: Planiranje naselja

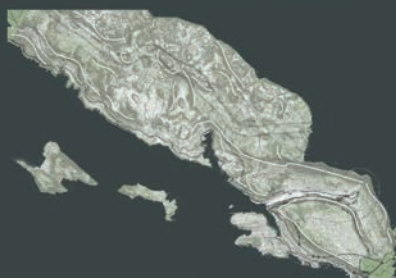
Prirodno ekološke kvalitete

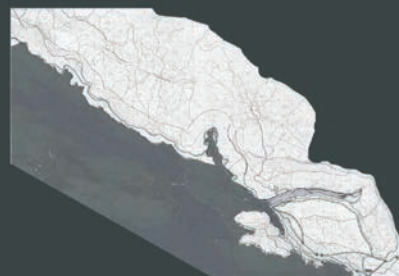
Kulturno povijesne kvalitete

Topografija i prostorne barijere

Vizualna izloženost

Stambene jedinice

Administracija

Edukacijske ustanove

Zdravstvene ustanove

Sportsko-rekreativne površ.

Uzgoj hrane

Kultura i zabava

Turističke jedinice

Parkirališne platforme

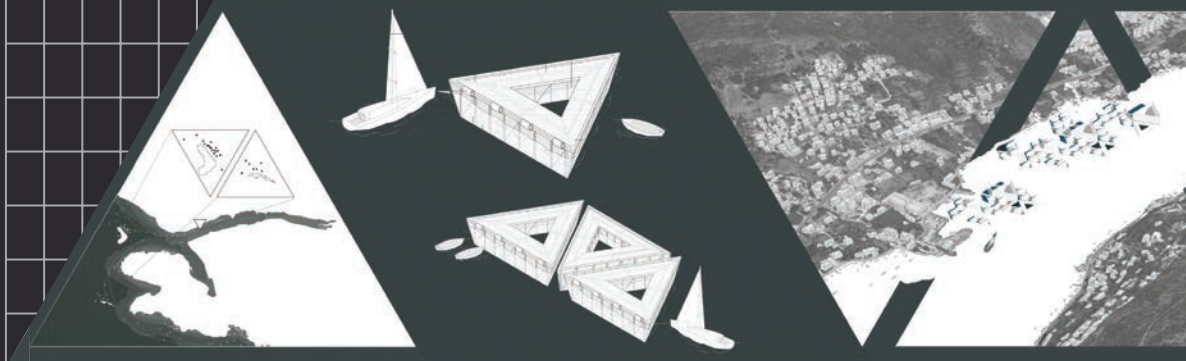
TEATRO DI RAGUSA

Naselje bliske budućnosti u Dubrovniku neće slijediti tradicionalnu gradnju i uobičajene norme graditeljske povijesti, već će se temeljiti na socijalno utemeljenom načinu života. Standardi gradnje bit će zamijenjeni standardima poznatog života. S obzirom na ograničenja na kopnu zbog očuvanja vrijednog krajolika i izazova gradnje na tom području, rješenje za grad budućnosti leži u moru. Modernizacija povijesno-kulturnog konteksta koji stavlja veliki naglasak na akvakulturu, pomorstvo i oceanografiju predstavlja suvremeni iskorak koji Dubrovniku povijesno gledano nije stran.

*Odabrani
prostorni
obuhvat*

*Naselje bliske
budućnosti grada
Dubrovnika*

Proces razvoja i razrade projekta

ANALIZA

Analitičkim pristupom rješenju razvoja grada Dubrovnika pristupa se iz poliperspektivne vizije koja u sebi sadrži sve ključne odrednice Dubrovačke županije. One uključuju kulturno-povijesnu podlogu, geografska obilježja krajolika, geopolitičke interese, kulturno-povijesne elemente područja, socijalnu okolinu zajednice kao i pojedinca, infrastrukturno izgrađene površine kao i one tek planirane, te mnoge druge aspekte iz kojih se razvija rješenje opisano daljnim tekstovima i grafikom

ODGOVOR

Temeljem provedenih istraživanja, dano je rješenje nove vizije razvoja grada Dubrovnika i njegove daljnje okoline. Ono je dano i na pitanje novog prepoznatljivog identiteta suvremenog gradskog razvoja naselja koje je tradicionalno blisko vezano uz more i njegov doprinos. Novo naselje bliske budućnosti, modularnog programa s naglaskom na očuvanje prirodnog kopnenog krajolika njegovim izbjegavanjem te smještanjem razvojne ishodišne točke na samu površinu mora, predstavlja gradotvorni iskorak ovog projekt

PARTICIPACIJA

Proces koji zahtjeva izuzetan gradidbeni napor, te ulog različitih disciplina nije jedan koji smije dopustiti isključenje participacije društva. Iz tog razloga ovaj korak je orijentiran participaciji građana, sadašnjih kao i budućih stanovnika novog grada. Njihova je uloga u kritičkom osvrtu projekta te donošenje sugestija za daljnji razvoj. Također ovdje se daje veliki naglasak na participaciji drugih srodnih struka koje imaju svoje neosporno mjesto u projektu ovog kalibra.

PROCES

Ovim korakom se mišljenja ostalih struka te građana valoriziraju te u slučaju njihove neosporne pozitivnosti projektu, implementiraju u konačno rješenje. Time se razvoj projekta prikladnije prilagođava stanovništvu, te tehničkim i pragmatičkim izazovima.

REALIZACIJA

Nakon procesa projektiranja rješenja, dolazi do ključnog koraka realizacije projekta. Uvažavanjem svega do sada, skupljanjem stručnog znanja, financija, te otvaranjem mogućnosti izvedbe, projekt se počinje fizički manifestirati. Njegova realizacija ima mogućnost dugogodišnje gradnje zbog tipologije plutajućih objekata, stoga se vremenska ograničenja i ostali ograničavajući faktori izražavaju za pojedinačni oto

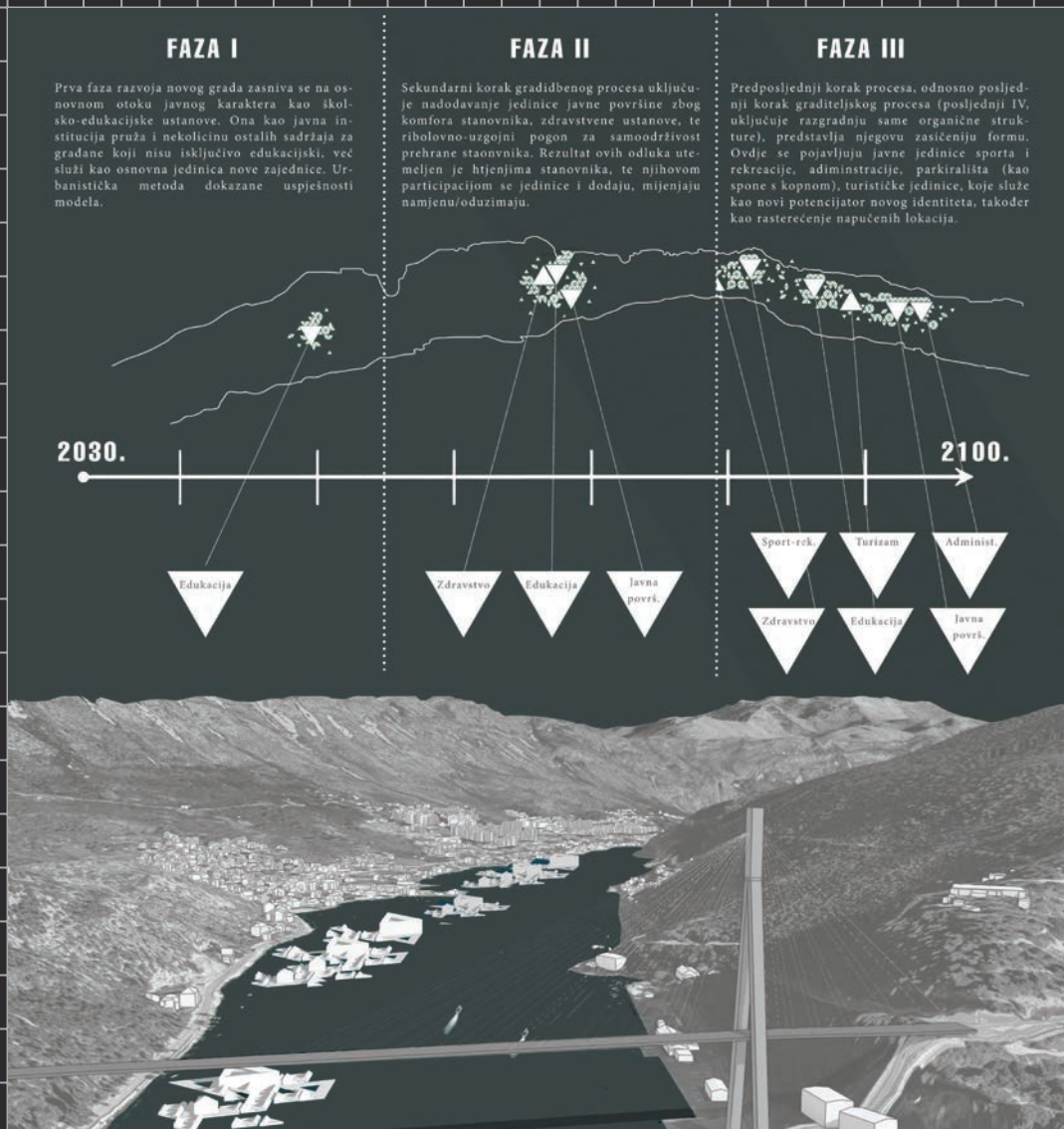
PRILAGODBA

Projektno rješenje očituje se u modularnim otocima, koji se po potrebi dodaju ili oduzimaju od zajedničke aglomeracije naselja. Upravo takav slobodan sustav oslobađa budući grad od kočnica razvoja, ili upravo suprotno, propasti. Prilagodba grad se povećava i razvija u narativnu uspješnosti, dok se razgrađuje i propada poput biološke smrti u slučaju neuspješne vizije, za sobom ne ostavljajući tragove intervencije u krajoliku

Mogućnost stvaranja novog naselja/grada pre-pustiti će se željama stanovnika, putem modu-larnih plutajućih platformi koje će ploviti morem ili, ako je moguće, biti temeljene na dubinskim pilonima. Svojevrсна tabula rasa, ovaj koncept neće narušavati okoliš i prirodnu ljepotu čuvajući vrijedne poglede i predstavljajući napredak u urbanizaciji. Platforme će imati specifične

funkcije i bit će međusobno povezane kako bi grad optimalno funkcionirao, a mogu se dodavati ili uklanjati prema potrebama stanovništva. Pri-marna jedinica, odnosno funkcionalna platforma, služi kao edukacijski centar i katalizator za razvoj novoga grada. Sve dodatne jedinice bit će pove-zane slobodnom formacijom.

Akadska
godina
2022./23.

PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DUBROVNIKA Purgatorio

AUTOR(I)

Dora Vitlić,
Karmen Žilić

KLJUČNE RIJEČI

15 – minutni grad,
brzina, klimatske
promjene, perivoj

MENTOR(I) S AF-A

prof. dr. sc.
Krunoslav Šmit

AKADEMSKA GODINA

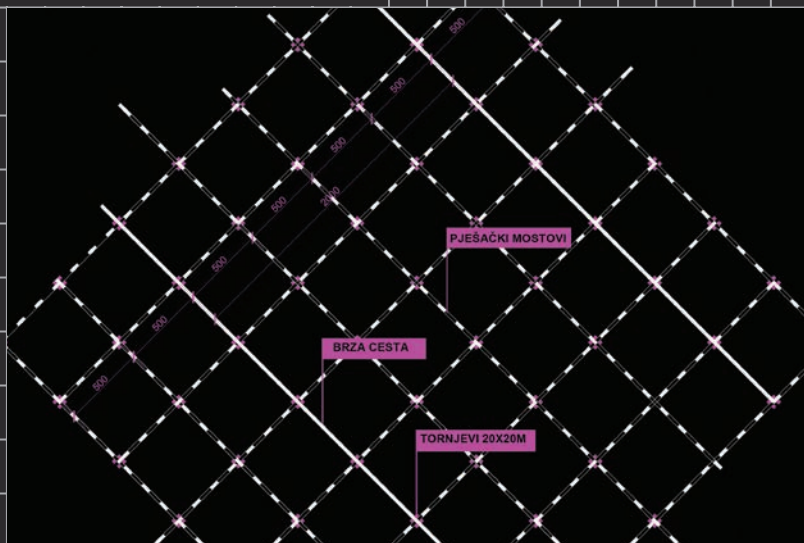
2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
1. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
I: Preobrazba grada

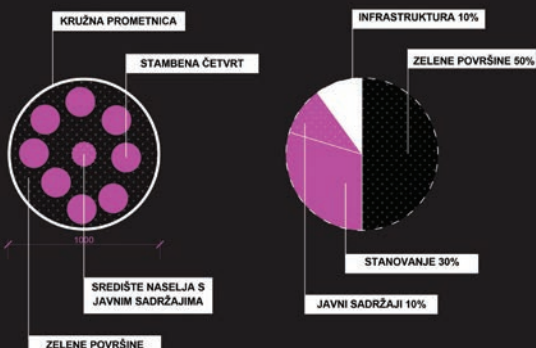
Inferno – grad budućnosti

Inferno –
novi metropolis
dubrovačkog područja

INFERNO

*Novi Edenski gradovi
koji nastaju na temelju
unaprijed zadanih pravila*

PURGATORIO

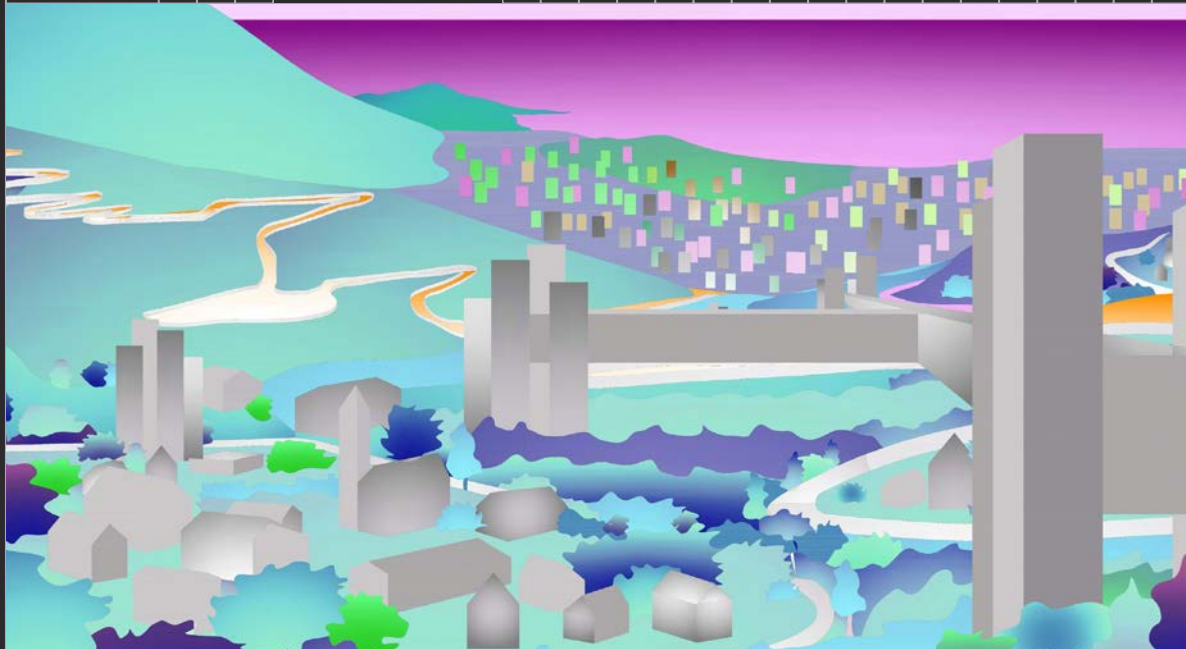
Dubrovnik, "biser Jadrana", jedno je od pejzažno i kulturno najupečatljivijih područja u Hrvatskoj. Svake godine doživljava cikluse brzog rasta i pada broja stanovnika – grad s otprilike 40 tisuća stanovnika svakog ljeta ugosti milijune turista. Tradicionalno mjesto postaje središte kruzera, a raj na zemlji postaje svojevrzni pakao za stanovnike.

Dubrovnik je duboko oblikovan spojem mora, planina i rijeke. Priroda ostvaruje autoritet – sprječava širenje grada, koji je potpuno podređen okolišu. Grad može rasti samo suptilno, postupno se urezujući u krajolik. U zaleđu Dubrovnika nastaju satelitska naselja, definirana specifičnim karakteristikama dubrovačkog okoliša – izvorima vode, lokvama, arheološkim nalazištima ili antičkim strukturama. Svaki od tih elemenata krajolika ima svoju vrijednost. Različite specifičnosti stvaraju raznolike mikrookoline koje privlače različite kulture.

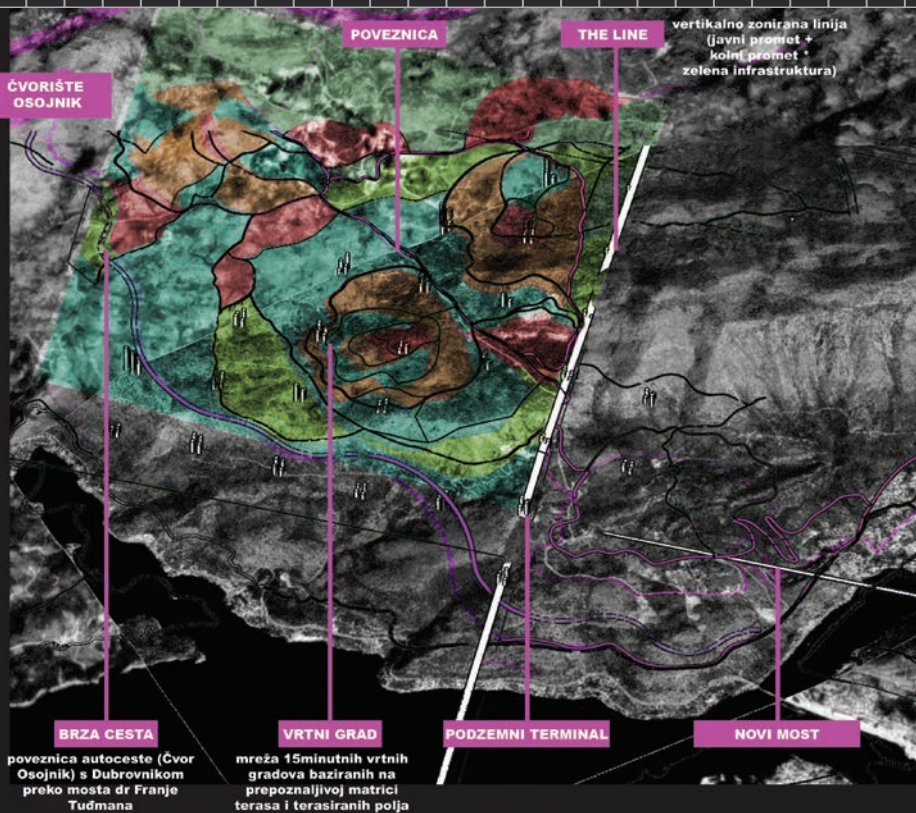

PARADISO VS

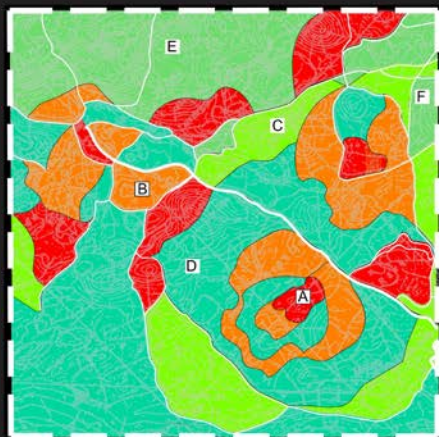
*Paradiso –
mjesto harmonije
s prirodom*

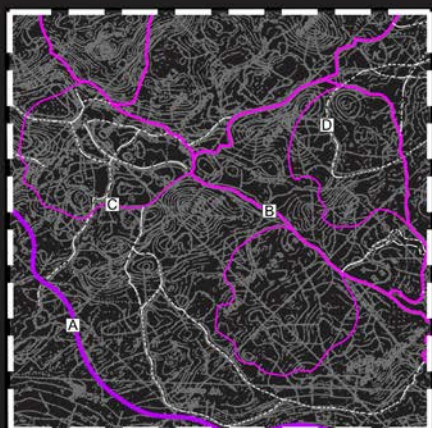
Rajski grad
svoju matricu
preuzima iz
postojećih
naselja
dubrovačkog
zaleđa

Širenje
i razvoj
grada

PLAN NAMJENE

PLAN PROMETA

PLAN STRUKTURE

Oko svake prirodne ili kulturne znamenitosti razvijaju se manja naselja koja se pretvaraju 15-minutne gradove. Ova područja su pješačke zone i temelje se na tradicionalnim dubrovačkim naseljima. Određuje ih centar sa središnjim trgom i javnim građevinama koje okružuje struktura kuća te pojasi zelenih površina. Svaka takva cjelina povezana je prometnicom koja vodi do glavne ceste koja povezuje gradove međusobno i vodi do same jezgre Dubrovnika. Ovaj koncept omogućuje kontinuirano istraživanje područja Dubrovnika kao jednog velikog perivoja. Pješaci su prioritet, automobili su potisnuti na marginu.

Nužni kolni promet ne prilagođava se topografiji. Autocesta se gradi pravocrtno, iznad grada, ne obazirući se na teren – brzina je ključna. Promet teče iznad grada, a ispod stanovnici i turisti žive u simbiozi.

Dubrovnik se suočava s ključnim izazovima klimatskih promjena, koje postaju sve izraženije i neizbježnije – nekadašnje plaže i nekadašnja jezgra s vremenom nestaju pod vodom dok ih se najsophisticiranijim tehnologijama pokušava spasiti. Stanovnici se prilagođavaju budućnosti. Grad se podiže na više razine kako bi bio sigurniji. Stvara se pravocrtna mreža koja ne uzima u obzir topografiju, već slijedi zakon brzine. Novi grad koegzistira sa starim gradom koji postaje prazan, relikvija prošlosti i nova turistička atrakcija.

*Plan razvoja
određenih
sastavnica –
namjena, promet
i struktura*

PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DURBOVNIKA

Urbana dopuna gradskih
kotara Mokošice i Nove
Mokošice

Polazišta za koncept

AUTOR(I)

Frida Samardžić

KLJUČNE RIJEČI

interpolacija, javni
prostor, ladanje,
pješačke komunikacije,
urbana dopuna,
urbanost

MENTOR(I) S AF-A

prof. dr. sc.
Zlatko Karač

AKADEMSKA GODINA

2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

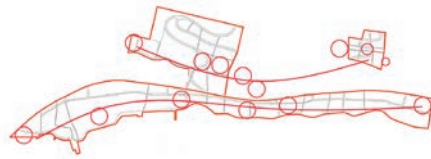
Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
1. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
I: Planiranje naselja

01 pješačke veze
– uspostavljanje veze između
naselja i priobalnog djela

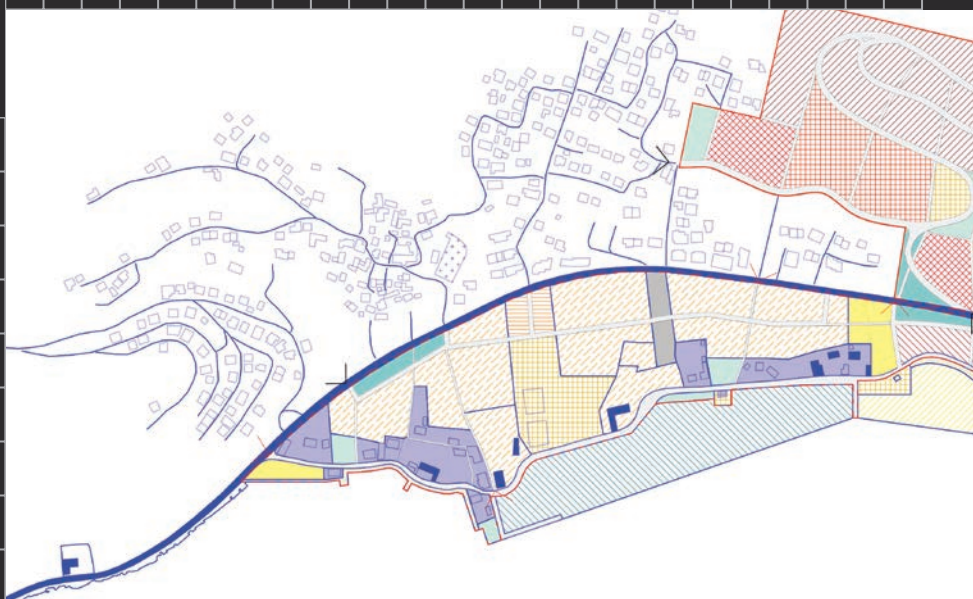
02 horizontalno
– povezivanje i nadopunjavanje
sadržaja među naseljima

03 šetnica
– sustav javnih površina i
sadržaja uz obalu

04 dva ambijenta gradnje
– ladanjski (niska gustoća gradnje) i
urbani (visoka gustoća gradnje)

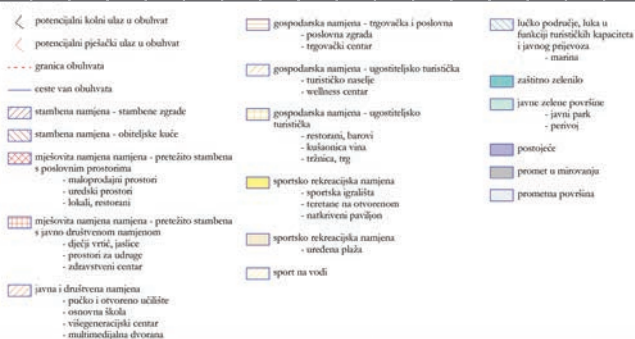

POTENCIJAL MOKOŠICE I NOVE MOKOŠICE

Dubrovnik je najjužniji veći grad Republike Hrvatske te svjetski poznata turistička destinacija zbog svojih prirodnih ljepota i povijesnog srednjovjekovnog centra.

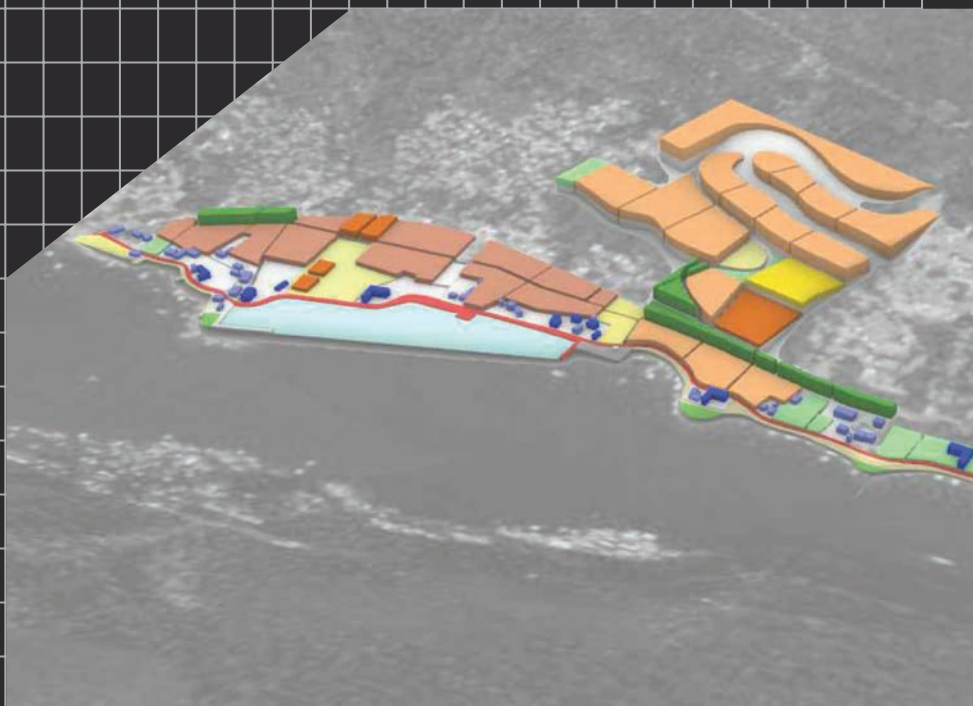
Dubrovnik je i administrativno sjedište Dubrovačko-neretvanske županije, a područje grada podijeljeno je na gradske kotare. Iako je izoliran od kontinenta, Zračna luka Dubrovnik druga je najprometnija luka u Republici Hrvatskoj. Grad je obilježen trima specifičnim prostornim cjelinama: otočno područje, obalno područje i zaleđe.

Topografija grada Dubrovnika i potreba za očuvanjem okoliša ograničavaju mogućnosti urbanizacije unutar gradskih granica. Tako se postavlja pitanje mogućnosti širenja grada izvan tih granica. U sklopu zadatka kolegija, inicijalno su predložena naselja Pobrežje, Petrovo Selo i Osojnik. No daljnjom analizom prostora uočen je potencijal već započete, ali nezavršene urbane cjeline u gradskim kotarima Mokošica i Nova Mokošica.

Plan namjene s brojčanim iskazom površina

Gustoća izgradnje

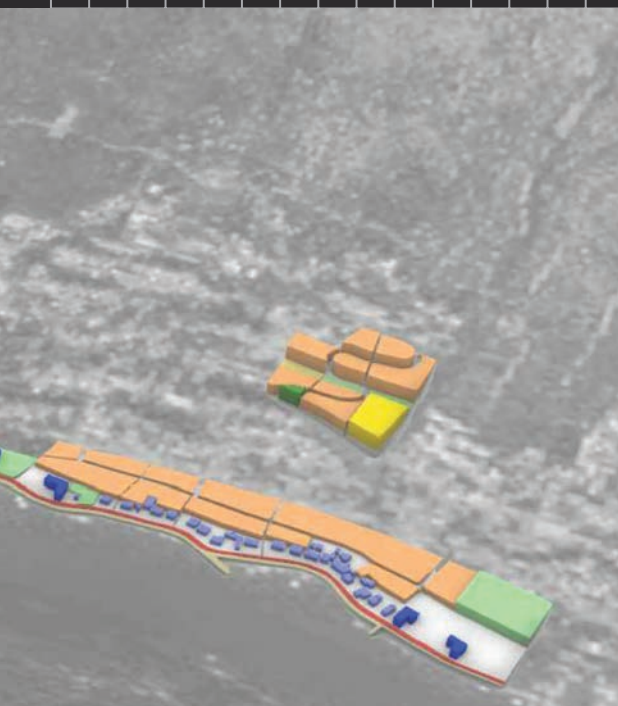

Projekt je razvijen u nekoliko koraka. Mapiranje postojeće izgradnje i sadržaja pružilo je uvid u povijesne slojeve ljetnikovaca i pružilo informacije za valorizaciju arhitektonskih i urbanih elemenata. Evaluacija postojećeg prostora identificirala je nekoliko ključnih prostornih tema za intervenciju:

1. Pješačke veze – uspostavljanje direktne veze između naselja i obalnih sadržaja.
2. Horizontalno povezivanje i nadopunjavanje sadržaja između postojećeg urbanog tkiva – integracija novog i postojećeg – stvaranje frekventnih zona.
3. Šetnice – sustav javnih površina i sadržaja uz obalu.
4. Dva različita urbanistička ambijenta – ruralni s niskom gustoćom gradnje uz obalu i urbani s visokom gustoćom gradnje i stambenim objektima.

Plan urbanog proširenja podijeljen je u četiri faze. Prva faza fokusira se na uređenje postojećih i stvaranje novih javnih prostora, kao i komunikacijskih veza. Cilj je poboljšati kvalitetu života postojećih stanovnika i privući nove stanovnike zbog atraktivnosti područja. Druga faza uključuje gradnju turističke zone, gospodarskih sadržaja i marine. Treća i četvrta faza se sukcesivno nadopunjuju s daljnjim širenjem stambene i gospodarske gradnje prateći potrebe naselja.

Strategija proširenja stavlja naglasak na točkaste intervencije u postojećem tkivu s primarnim ciljem poboljšanja kvalitete života stanovnika gradskih kotara Mokošice i Nove Mokošice i stvaranjem temelja za daljnje kontrolirano urbano širenje stvori li se potreba za time.

Prostorni prikaz
urbane dopune
gradskih kotara
Mokošice i Nove
Mokošice

PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DUBROVNIKA

Decentralizacija

Decentralizacija –
konceptualni prikaz
prostornog razvoja

AUTOR(I)

Magdalena Kačan,
Andjela Karavanić

KLJUČNE RIJEČI

afirmacija prirodnih
vrijednosti, obnovljivi
izvori energije, očuvanje
prirodne baštine,
prometno rasterećenje,
samodostatnost
grada, slobodno
vrijeme, specifični oblik
turizma, sprječavanje
litoralizacije obale

MENTOR(I) S AF-A

akademik prof. emer.
dr. sc. Mladen Obad
Ščitaroci

AKADEMSKA GODINA

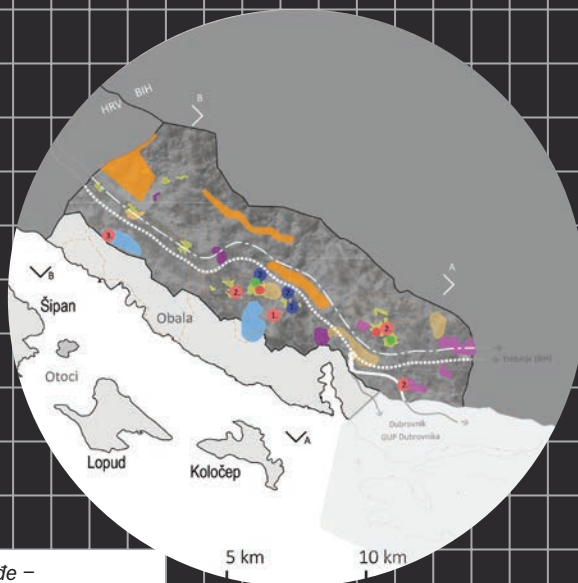
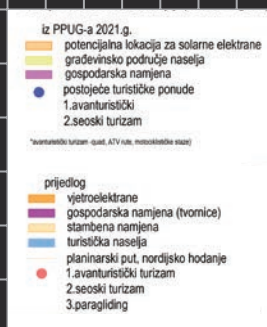
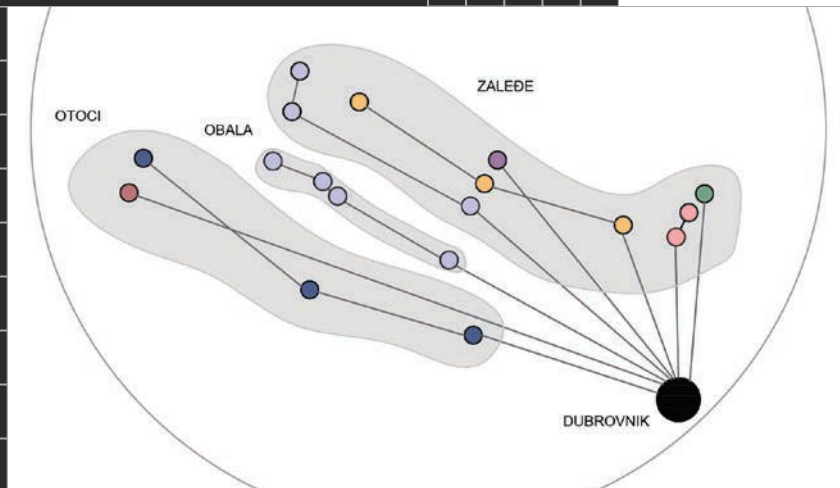
2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
1. semestar

KOLEGIJ

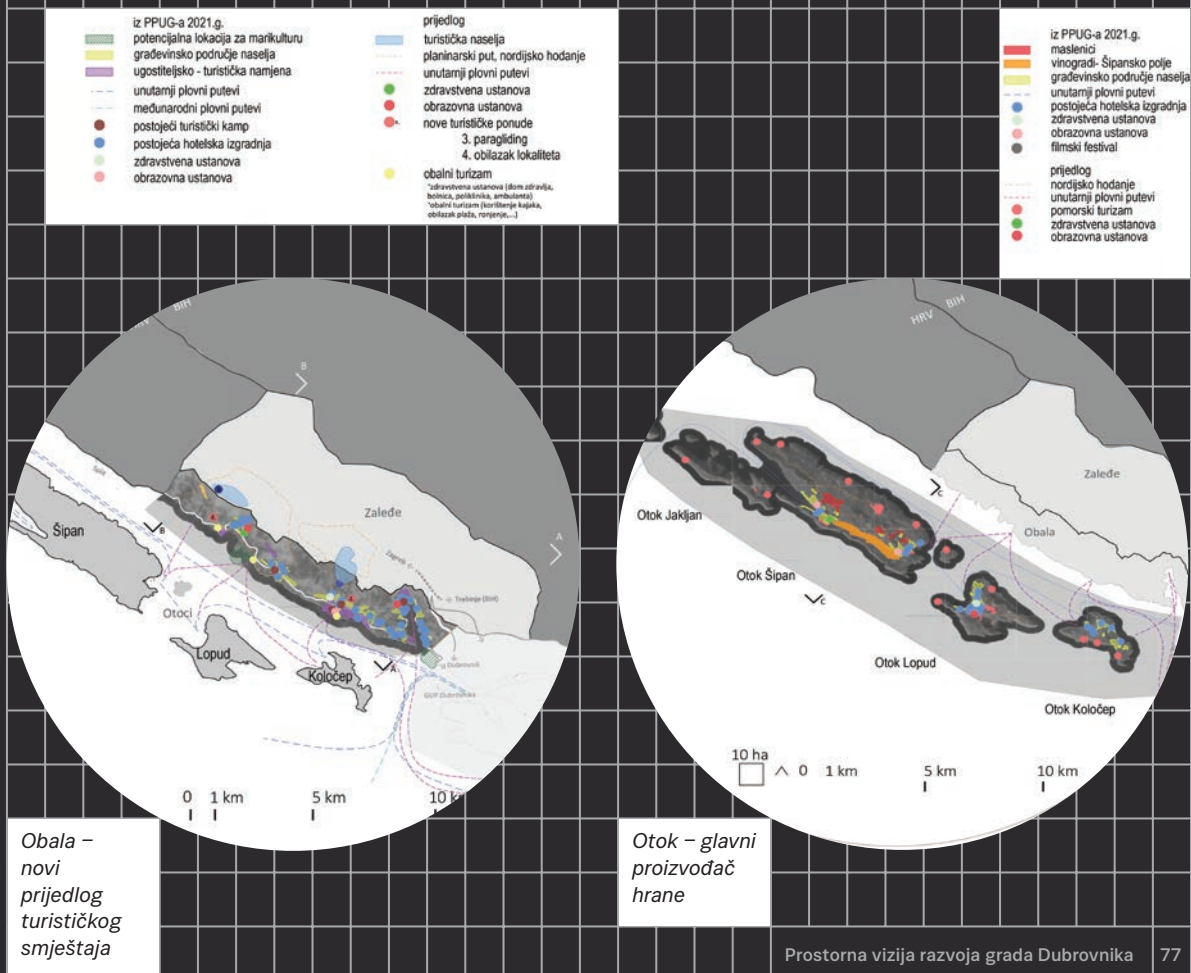
Urbanistička radionica
I: Planiranje naselja

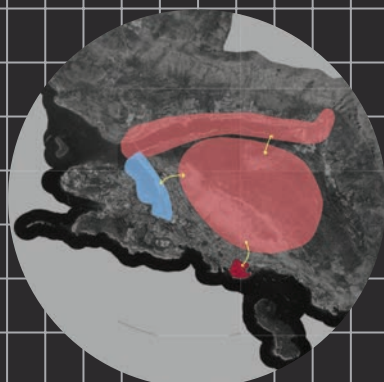
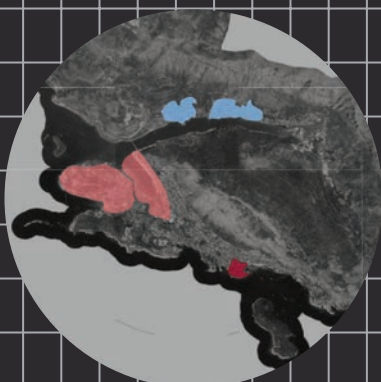
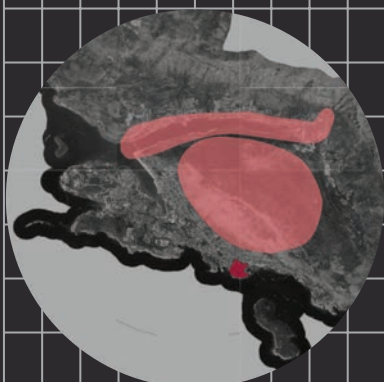

Zaleđe –
sprječavanje širenja
podcentra

Dubrovnik se suočava s ozbiljnim izazovima čiji su uzroci masovni turizam, rapidna izgradnja, narušavanje prirodne baštine i prometne gužve. Zbog toga se lokalno stanovništvo seli izvan granica grada. Kako bi se ti problem riješili, predložen je koncept decentralizacije Dubrovnika planiranjem zona za slobodno vrijeme unutar grada te planiranjem novih stambenih, poslovnih, turističkih smještajnih i rekreativnih sadržaja na području zaleđa, obale i otoka.

Dva ključna područja na kojima se predviđa novi program za lokalno stanovništvo i turiste su Srđ i Rijeka dubrovačka. Obalno područje rijeke ponovno bi dobilo na značenju postavljanjem kulturnih sadržaja u ljetnikovce, a neki od njih služili bi kao smještaj za korisnike zdravstvenog turizma. Taj oblik turizma bio bi suprotan masovnom turizmu i obuhvatio bi cijelu obalu rijeke. Kako bi se spriječila nova gradnja iznad Rijeke dubrovačke, predviđene su poljoprivredne aktivnosti u naseljima u okolici grada.

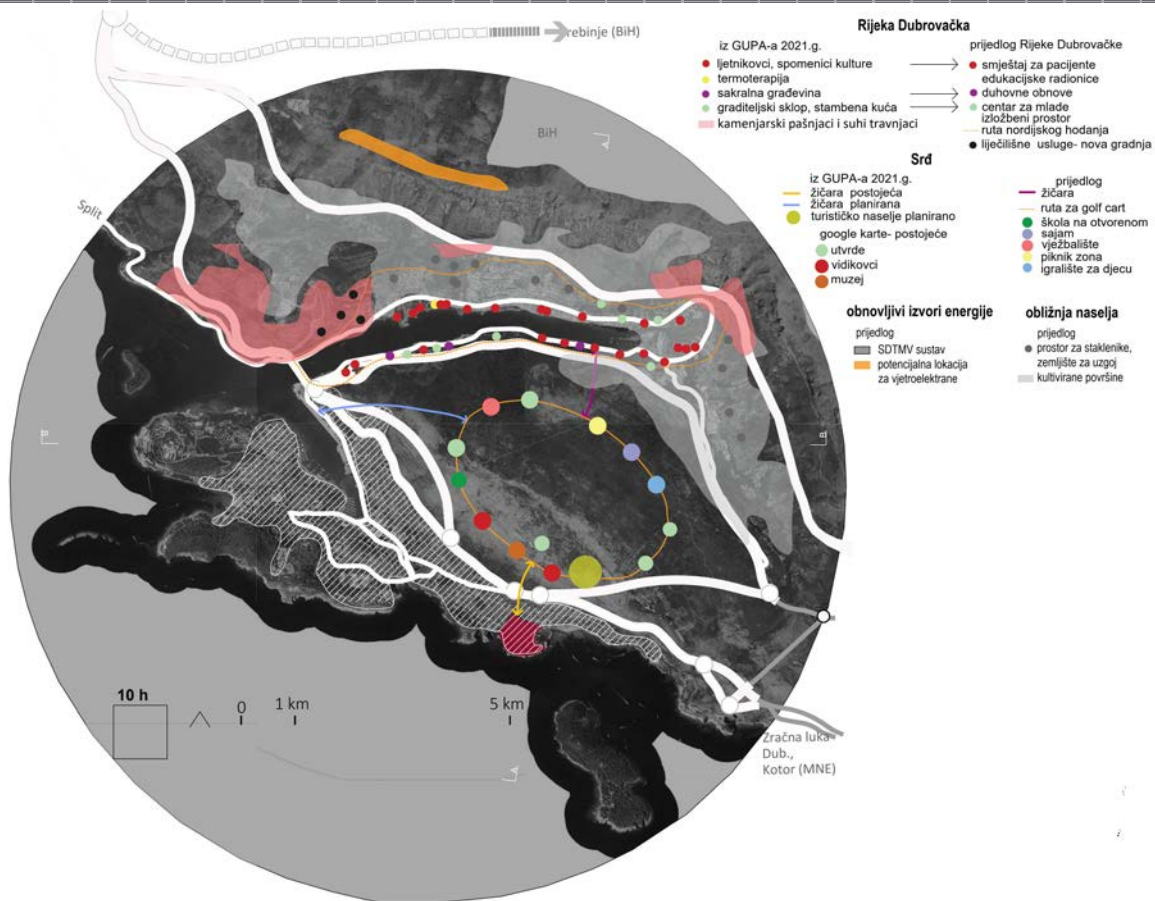
Čimbenici identiteta

nedostatci

- uništavanje prirodne baštine
- središta velikih koncentracija

PRIJEDLOG

- preuzimanje opterećenja
- prirodna baština- značaj

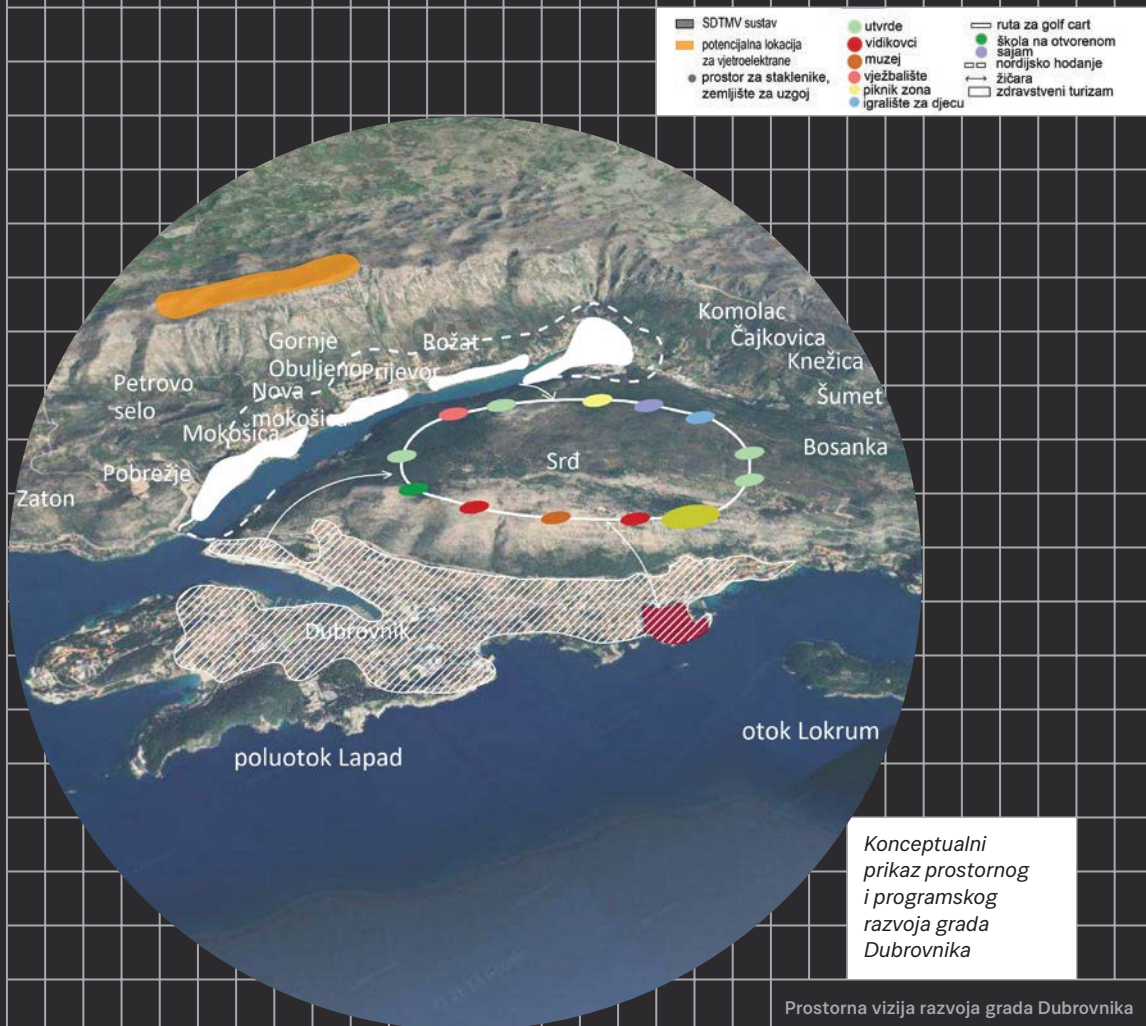

Srd tako postaje središnja točka grada koja žičarama prima velike koncentracije ljudi iz Rijeke dubrovačke, gradske jezgre i luke Gruž. "Prsten" oko Srda oblikovan je rutom vozila za golf koja bi omogućila razgledavanje i prijevoz do različitih sadržaja i stanica žičara. Uvođenjem žičara smanjio bi se promet na cestama, povezujući postojeće i nove sadržaje.

Također, vizija grada obuhvaća primjenu SDTMV sustava (sustava neprekidnog izvora grijanja i hlađenja morskom vodom s pomoću toplinskih pumpi) na području stare jezgre, području ispod Srda i u Lapadu (izuzimajući Babin kuk).

Na području zaleđa planira se gradnja novih stambenih i poslovnih zona te turističkih smještajnih objekata. Predviđene su i zone za avanturistički turizam kako bi se razvila postojeća naselja i pružili novi turistički sadržaji.

U zaleđu su također planirane solarne i vjetroeletre koje bi opskrbljivale zaleđe i Dubrovnik. Zaleđe će biti povezano s obalom žičarom, a obala će biti povezana s otocima novim pomorskim linijama za jednodnevne izlete. Otoci će posjetiteljima pružiti mogućnosti za različite aktivnosti, a otok Šipan postat će novi proizvođač hrane koja će se dopremati u zaleđe na preradu u tvornicama.

PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DUBROVNIKA

Podbrežje u GriDu

AUTOR(I)

Mirjana Meštrović,
Darija Obradović,
Dorothea Orišković

KLJUČNE RIJEČI

grid, megastruktura,
red, vizija

MENTOR(I) S AF-A

prof. dr. sc. Ivan Mlinar

AKADEMSKA GODINA

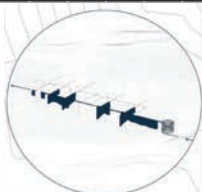
2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
1. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
I: Planiranje naselja

10 godina

dislokacija 1/3
stanovnika
Dubrovnika

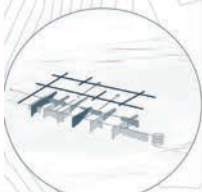
20 godina

dislokacija 2/3
stanovnika
Dubrovnika

30 godina

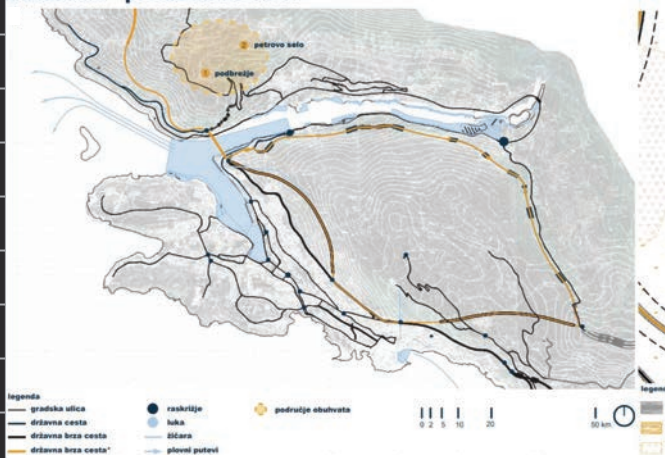
dislokacija
ukupnog broja
stanovnika
Dubrovnika

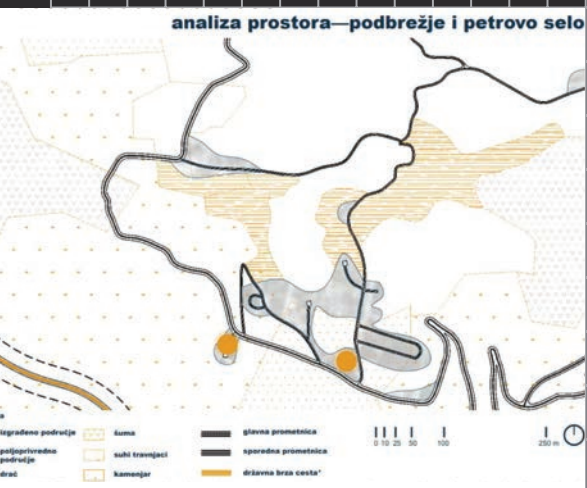

50 godina
potencijalno širenje
naselja i povećanje
stanovnika

Etape razvoja:
10/20/30/50
godina prolaska

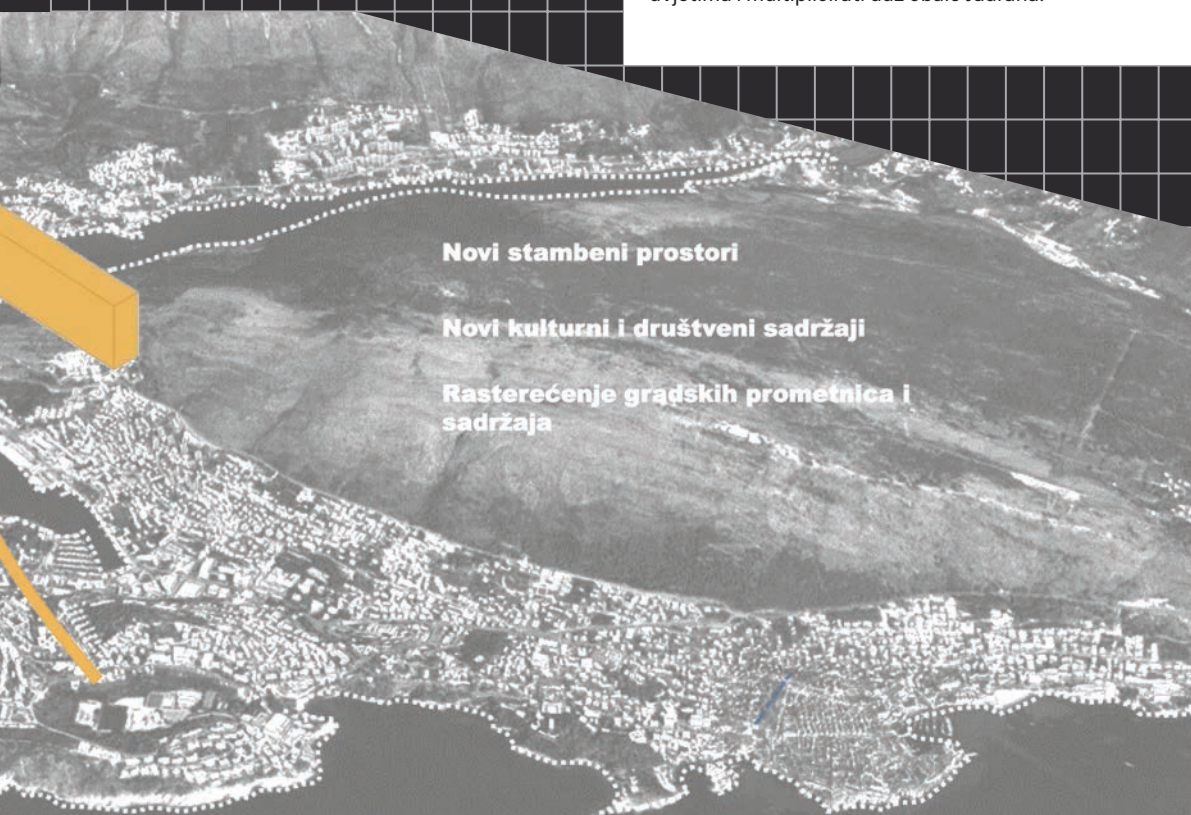
dubrovnik—prometni koridori

Analizom trenutnog stanja u Dubrovniku uočeni su značajni problemi koji zahtijevaju rješavanje kako bi se osigurao kvalitetan razvoj grada i poboljšao život njegovih stanovnika. Dubrovnik je primarno turistički grad, ali infrastrukturna mreža, posebno u turističkoj sezoni, nije adekvatna za broj stanovnika i posjetitelja. Nedostatak stambenog prostora za lokalno stanovništvo i nedostatak kulturnih, društvenih i sportskih sadržaja dodatno komplicira situaciju. Kao rezultat toga, oni koji čine grad – njegovi stanovnici – često su prisiljeni preseliti se izvan grada.

S obzirom na navedene probleme, potrebno je uvesti red i osigurati adekvatan smještaj za stanovnike Dubrovnika. Stvaranje nove "oaze" koja bi zadovoljila potrebe lokalnog stanovništva bila je ključna vodilja. Ova nova megastuktura ujedinjuje potrebne sadržaje i pruža rješenje za nedostatke. Koncept i vizija razvoja grada temelje se na zaštiti prirodnih vrijednosti i fleksibilnosti širenja urbanog prostora, koji raste u skladu s potrebama. Također, novonastali grid neovisan je o konfiguraciji terena te se može lako prilagoditi svim uvjetima i multiplicirati duž obale Jadrana.

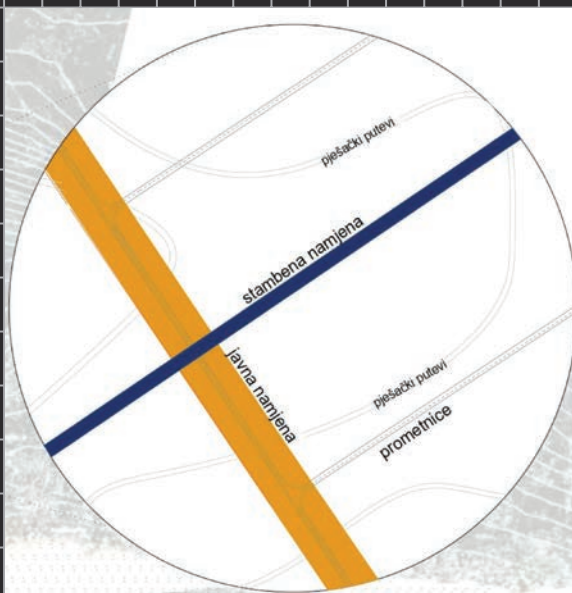

*Stvaranje nove "oaze"
koja zadovoljava potrebe
lokalnog stanovništva*

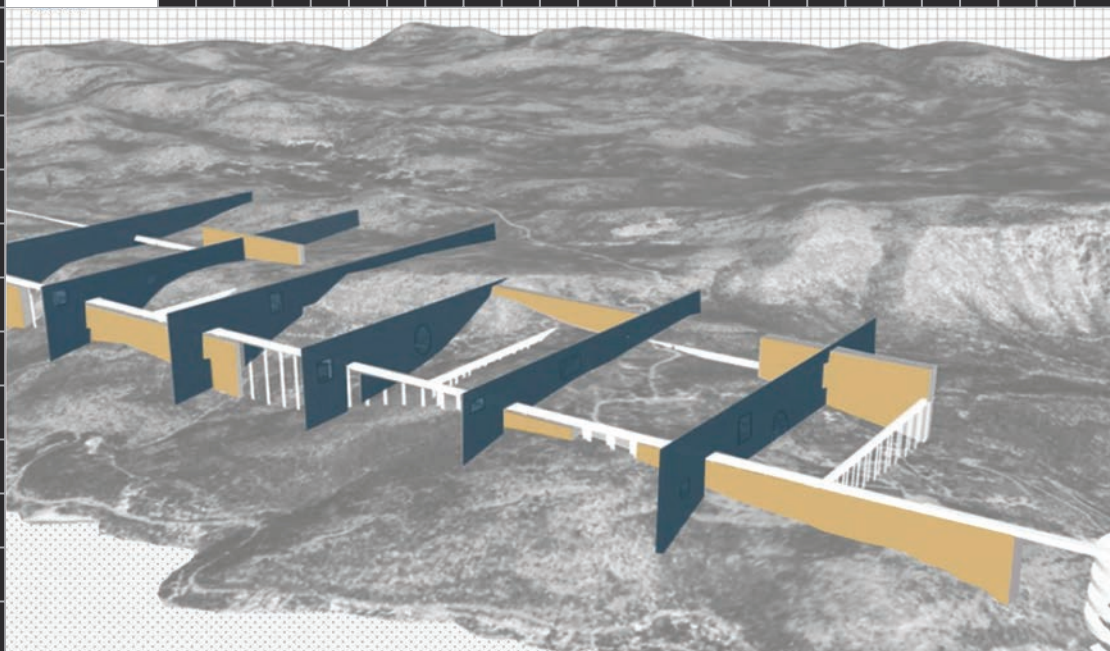
*Stvaranje grida,
grid je neovisan
o konfiguraciji
terena*

Podbrežje u
griDu –
3D prikaz

legenda

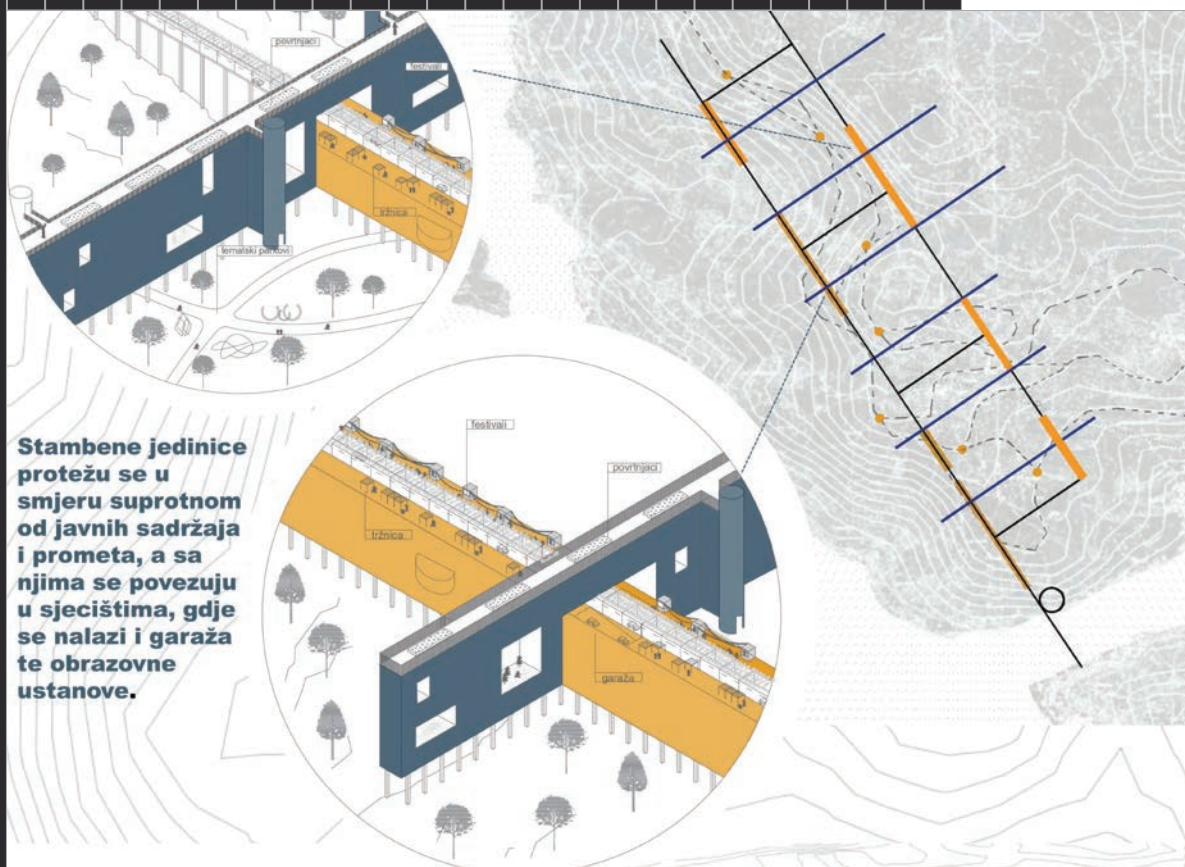
- stambena zgrada
 zgrada mješovite namjene
 prometnice
 pješački putevi
 tematski park

Stambene lamele smještene su na obroncima iznad grada kako bi maksimalno iskoristile pogled na more i stari grad, istovremeno se prilagođavajući topografiji terena. Te stambene lamele presijecaju se s javnim sadržajima i prometnim koridorima stvarajući zelene zone tematskih parkova i pješačkih putova unutar strukture. Visinske razlike između razina prometa savladane su loop mostom koji pruža panoramske poglede na Dubrovnik i okolicu, zadržavajući prirodni krajobraz.

Ovaj koncept omogućuje gradski razvoj koji je prilagodljiv, održiv i orijentiran prema potrebama i željama lokalnog stanovništva, uz poštovanje prirodnih i kulturnih vrijednosti grada Dubrovnika.

*Stvaranje grida,
grid je neovisan o
konfiguraciji terena*

PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DUBROVNIKA

Dubrovački vezovi

AUTOR(I)

Sara Biljan,
Damjan Borovina

KLJUČNE RIJEČI

buffer zona,
premržavanje,
transverzala

MENTOR(I) S AF-A

prof. dr. sc. Damir
Krajnik

AKADEMSKA GODINA

2022./2023.

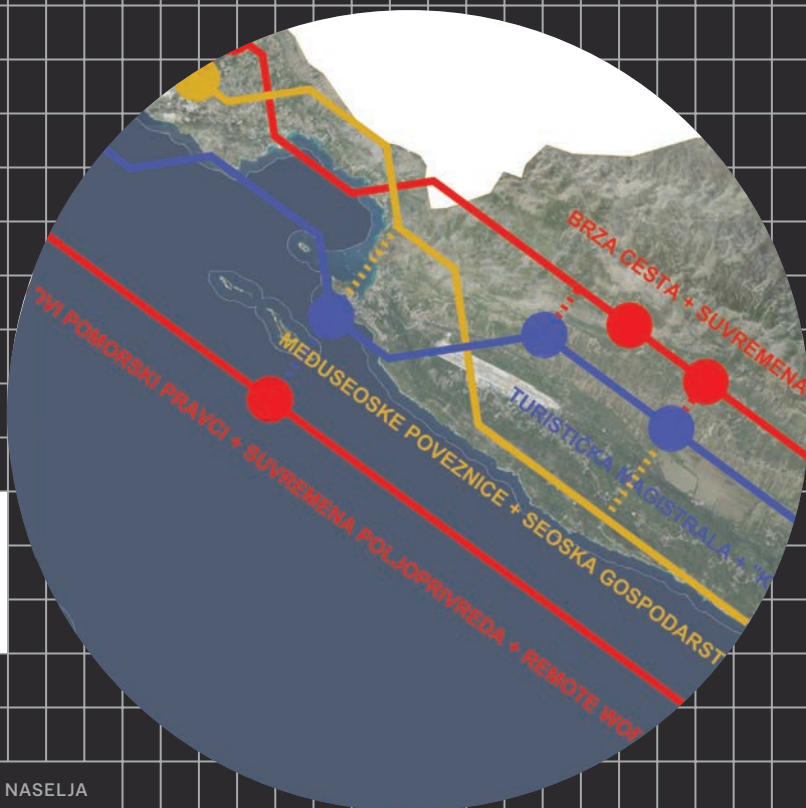
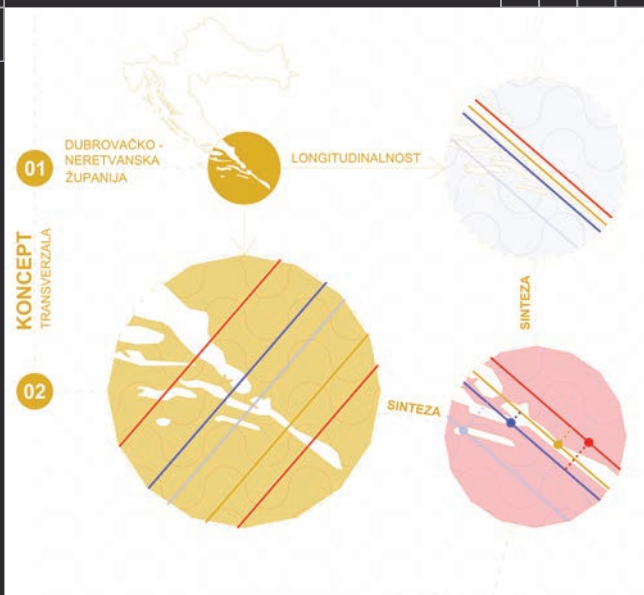
SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
1. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
I: Planiranje naselja

Koncept transverzala
– 4 planirana pojasa

Programiranjem
novih transverzala
pruža se razvojni
poticaj i za okolna
naselja

Analiza trenutačnog stanja u južnom dijelu Republike Hrvatske, posebno Dubrovačko-neretvanske županije, otkriva niz izazova koji su povezani s ograničenom dostupnom površinom. Na mnogim mjestima obalni pojas uzak je samo 1 kilometar, što nameće potrebu za promišljanjem o prostoru na drukčiji način. S obzirom na odnos širine i dužine prostora Dubrovačko-neretvanske županije, nameće se promatranje prostora kao izričito longitudinalnog. Na tragu takvog razmišljanja analiziraju se i ističu često zanemareni poprečni pravci.

Koncept je formiran oko međuodnosa dominantnih uzdužnih i trenutačno zanemarenih poprečnih prava-

ca. U poprečnim pravcima ističe se gotovo formula- ično nizanje otok – obalno naselje – selo – državna granica. Navedeni slijed preuzima se kao osnova te se potencira stvaranjem jasnog karaktera i funkcije svakog čvora. Zona otoka premrežava se i definira kao prostor sezonskog boravka. Pojačavaju se veze s obalnim naseljem koje se pokušava osloboditi sadašnjeg tereta turizma i tranzita. Prostor koji bi osjetio najveće promjene upravo je prostor sela. Uslijedila bi nova gradnja i stvaranje buffer zona kako bi se ostvarilo novo pristupačno stanovanje a da se pritom ne bi narušio seoski ambijent. Posljednja točka dolazi između sela i državne granice gdje se formiraju nove gospodarske grane i brza cesta.

Modeli
prostornih
organizacija

PARALELE_dubrovačko primorje

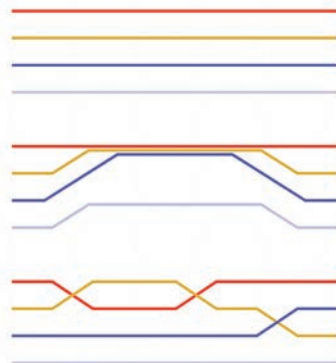
a)

KONGESTIJA_mokošica / ombla

b)

KRIŽANJA_župa dubrovačka

c)

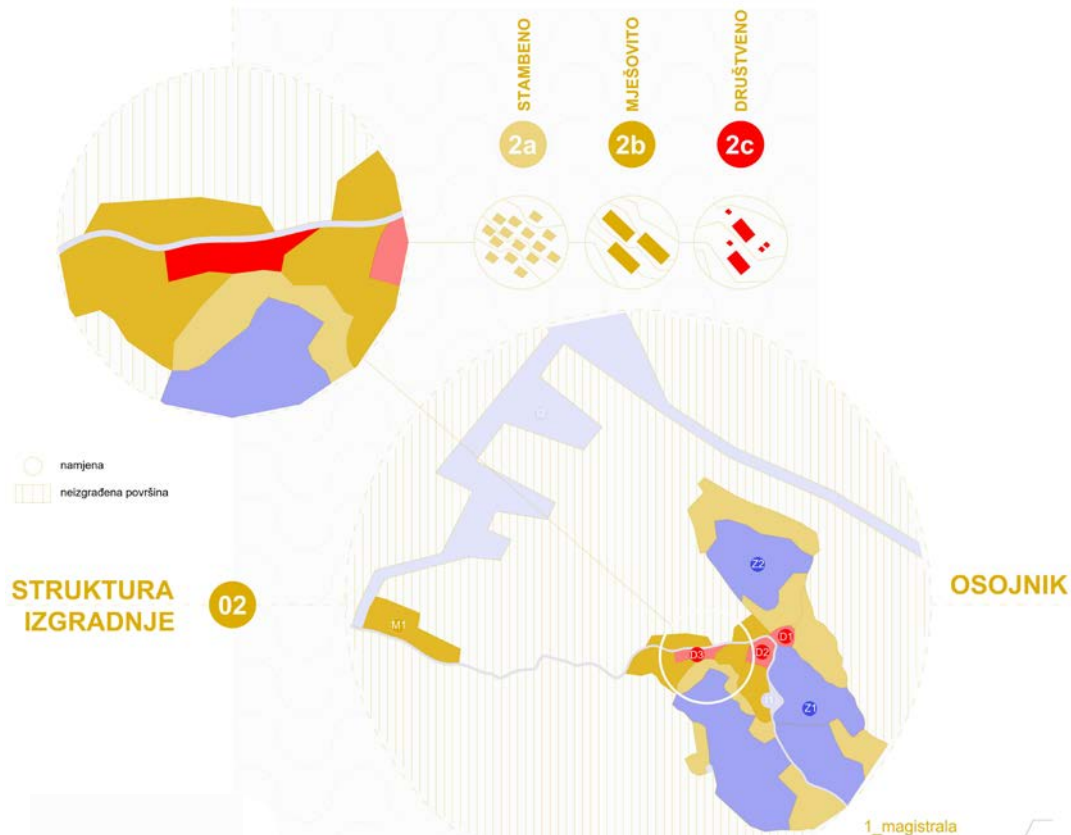

OSOJNIK

ZATON

GRAD
DUBROVNIK

Odabrani prostorni
obuhvati za daljnju
razradu: Osojnik i Zaton

Razvoj stambenog
fonda i prometne
povezanosti

ZATON

Razmišljanjem o prostoru kao poprečnom sustavu stvara se strategija razvoja, odnosno sanacije i poticaja. Odabrano tipsko područje obuhvaća prostor Zatona i Osojnika. U zoni od državne granice do novoplanirane brze ceste stvara se područje za razvoj održive elektroprivrede i gradskog "servisa" odnosno data centri, obrada voda i reciklažno dvorište. Navedeno područje generira razmjerno velik broj radnih mjesta. Radnici navedenih postrojenja nastanjuju obnovljeni postojeći ili novi stambeni fond, ovisno o senzibilitetu korisnika.

S jugozapadne strane nove brze ceste nalazi se prostor permutiranih sela, u ovom slučaju Osojnik, koji bi kao naselje dobro povezano s paletom radnih mjesta u okolici doživjelo porast broja stanovnika te bi se ostvarili preduvjeti za gradnju dječjeg vrtića i javnih sadržaja. Na obali, u Zatonu, događa se prometno rasterećenje i naselje počinje funkcionirati kao kulturno središte navedene konceptualne transversale. Turistička magistrala, sada pitomija i tiša, služila bi izvornoj ideji, turizmu. Uređenjem pomorske luke lokalnog značenja i obnovom niza ljetnikovaca Zaton postaje uređeno turističko naselje koje nastavlja živjeti i izvan turističke sezone.

Strategija primijenjena na jednom tipskom području trebala bi odgovoriti na niz navedenih problema koji su prisutni ne samo u okolici Dubrovnika već i u drugim dijelovima županije i juga Hrvatske.

1_magistrala

2_brza cesta_IZGRADNJA

3a_cesta u naselju_PROŠIRENJE
+ pješačka staza3b_cesta izvan naselja
_PROŠIRENJE

Unaprijeđenje
postojeće i
gradnja nove
infrastrukture
– gradnja novih
brzih i pristupnih
cesta

02

STRUKTURA IZGRADNJE

namjena
more
neizgrađena površina

Strateški razvoj
turizma sa ciljem
obnove fonda
spomeničke
baštine

Akademski
godina
2022./23.

PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DUBROVNIKA

Dubrovnik – grad na rubu

Analiza postojećeg stanja
– dijagram LOKALNO –
TURISTIČKO

AUTOR(I)

Sara Kirić, Fran Klarić

KLJUČNE RIJEČI

cruising, overtourism,
policentričnost

MENTOR(I) S AF-A

doc. dr. sc. Alen Žunić

AKADEMSKA GODINA

2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
1. semestar

KOLEGIJ

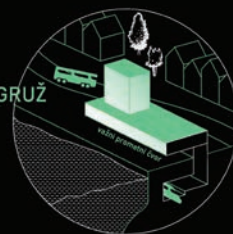
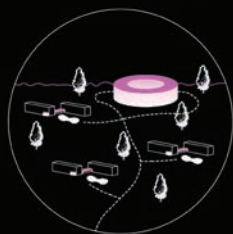
Urbanistička radionica
I: Planiranje naselja

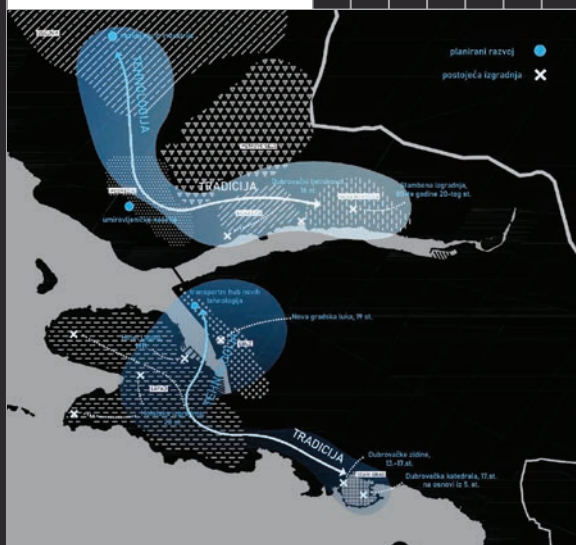
Tipovi intervencija unutar odabranih područja

POBREŽJE

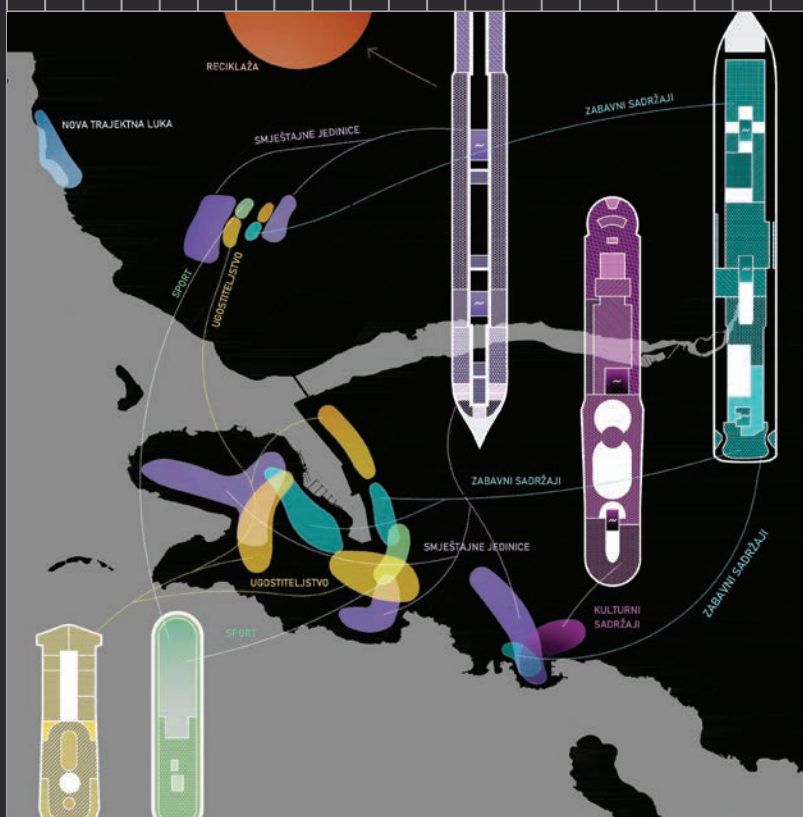

Analiza postojećeg stanja – dijagram TEHNOLOGIJA – TRADICIJA

PROBLEM PREKOMJERNOG TURIZMA

U Dubrovniku je posebno izražen problem prekomjernog turizma. Usporediv je s onim u gradovima poput Barcelone, Venecije i Amsterdama. Tako velika potražnja stvara anomalije u ekonomskom smislu jer ponuda ne može zadovoljiti potražnju. Problem je i sezonska priroda turizma. Dubrovnik ovisi o turizmu pa bi ograničavanje turističkih aktivnosti rezultiralo znatnim ekonomskim gubicima. Stoga se kao rješenje predlaže premještanje turističkih aktivnosti iz prenapućenog povijesnog središta u naselje Pobrežje, koje je planirano ponajprije za smještaj i zabavu turista, neovisno o dobu godine i kulturnoj vrijednosti tog područja. U samom središtu grada ograničio bi se broj turista, a prioritet bi se dao lokalnom stanovništvu. Ekonomska ovisnost o turizmu mogla bi se zadovoljiti primjenom provjerenih metoda kruzerske industrije u Pobrežju.

Premještanje
sadržaja s
kruzera na
prostor
Dubrovnika

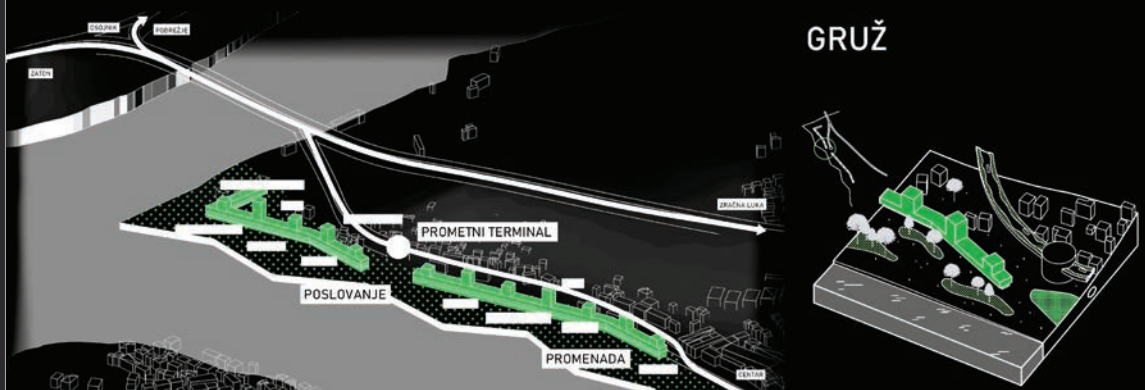
THE LINE –
prostorni prikaz
koncepta

POBREŽJE

GRUŽ

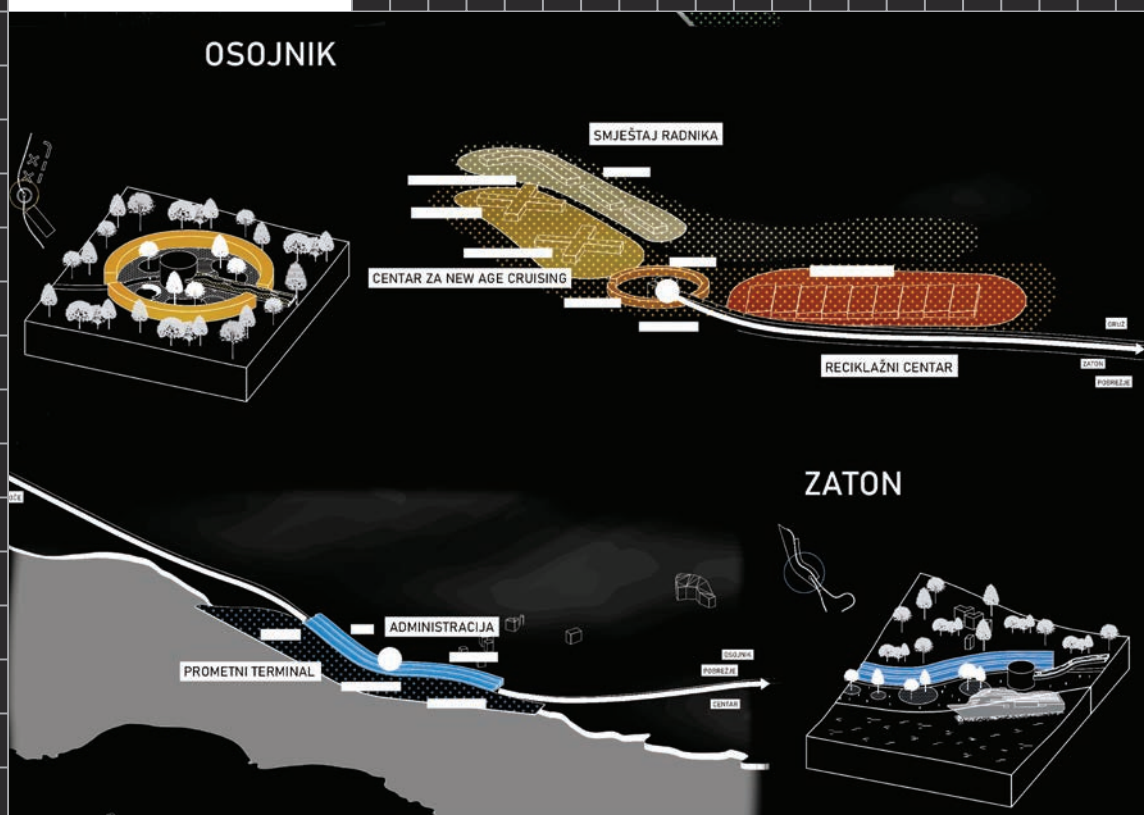
Prostorni razvoj Pobrežja i Gruža

S Gradom i kruzerskim kompanijama kao investitorima moglo bi se naći kvalitetno rješenje za problem *overtourisma* u Dubrovniku. Kruzerska industrija najveći je zagađivač Dubrovnika, ona je i među najintenzivnijim onečišćivačima u turističkoj industriji općenito. Kruzeri koji pristaju u Dubrovniku ispuštaju više štetnih tvari u vodu i zrak nego svi automobili u Hrvatskoj zajedno. Privoz kruzera u samo srce suvremenog Dubrovnika izaziva ozbiljne probleme u prometu te paralizira najvitalniji dio grada. Privlačnost kruzera ne leži u destinacijama niti samom putovanju, nego u zabavnim sadržajima koji zaokupiraju dobrostojećeg turista.

Rješenje je u istraživanju novih materijala i metoda u proizvodnji i poslovanju *cruising* industrije koja će omogućiti *cruising* novoga doba koji je

održiv. U suradnji s velikim brodogradilištem kruzera u talijanskoj Anconi te s internacionalnim *cruising* kompanijama planira se najsuvremeniji istraživački centar za modernizaciju te grane turističke industrije, dok se samo odvijanje tih aktivnosti premješta iz gradskog centra u Zaton i Osojnik. Svi novonastali centri naselja međusobno se povezuju hibridnim transportacijskim sustavom u kojem je stratificiran promet na male, srednje i velike udaljenosti. Sukladno udaljenosti koriste se prikladna prijevozna sredstva, sva pogonjena biogorivom nastalom preradom otpada i/ili električnom energijom. Sve razine povezane su tornjevima koji služe kao vidikovci, prostori za izložbe, parkirališta bicikala, romobila i sličnih sredstava te kao općenito prepoznatljivo mjesto okupljanja i povezivanja ljudi.

Prostorni razvoj Osojnika i Zatona

PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DUBROVNIKA

Planiranje i razvoj novih naselja

Novo –
planirana
naselja

AUTOR(I)

Mate Markežić,
Lara Mikša,
Aurora Miletić

KLJUČNE RIJEČI

Dubrovnik, planiranje,
razvoj, transformacija

MENTOR(I) S AF-A

prof. dr. sc. Ivan Mlinar

AKADEMSKA GODINA

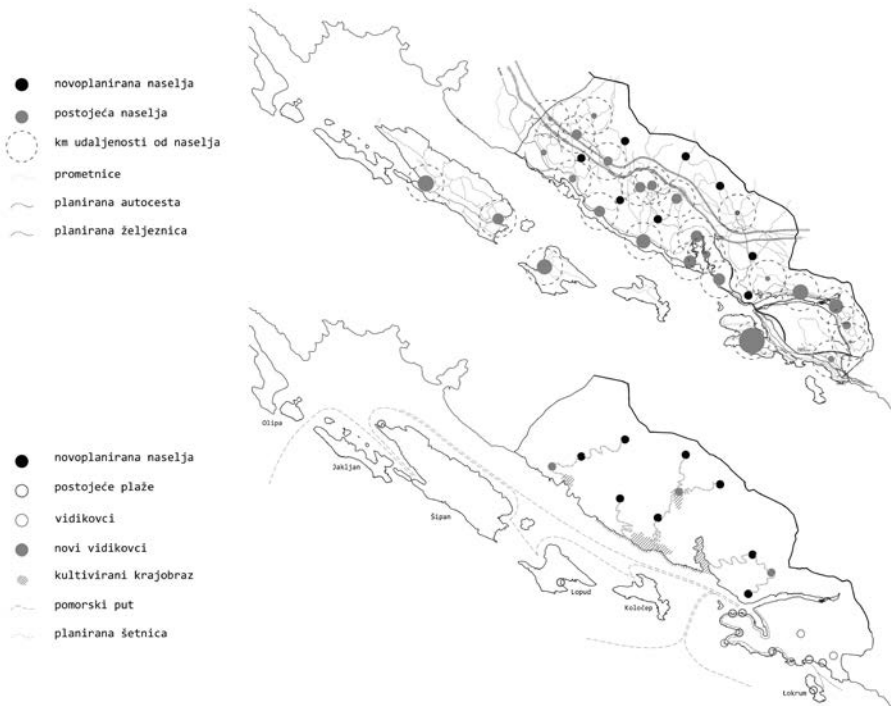
2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
1. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
I: Planiranje naselja

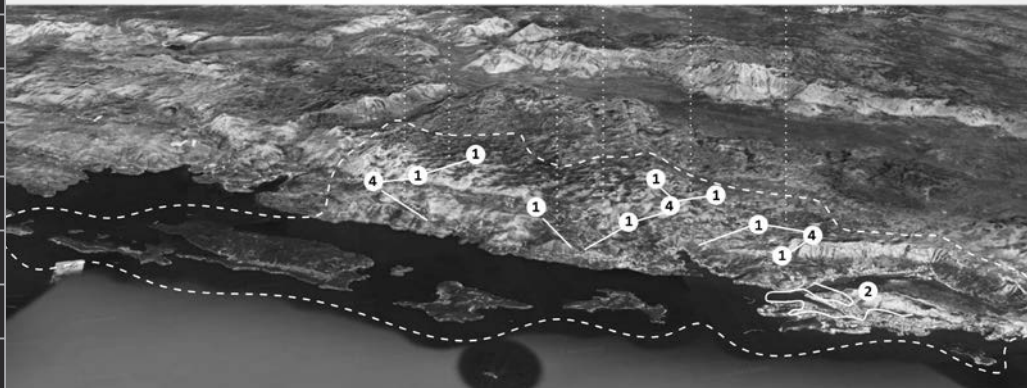

1 nove lokacije naselja koje
unutar sebe sadrže
stanovanje, obrazovanje,
rad i rekreaciju

2 nova planirana šetnica za
turiste unutar centra grada
kako bi ga rasteretili

3 šetališta koja vode od
naselja do vidikovca,
kultiviranih krajobraz
ili plaža

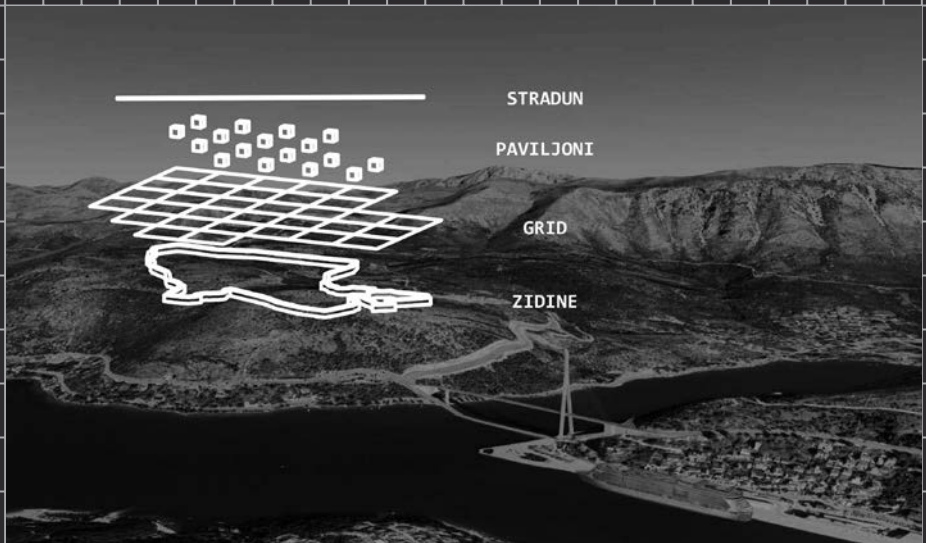
4 vidikovci kao krajnje točke
šetališta nude stanicama
mogućnost rekreacije i
istraživanja krajobraz

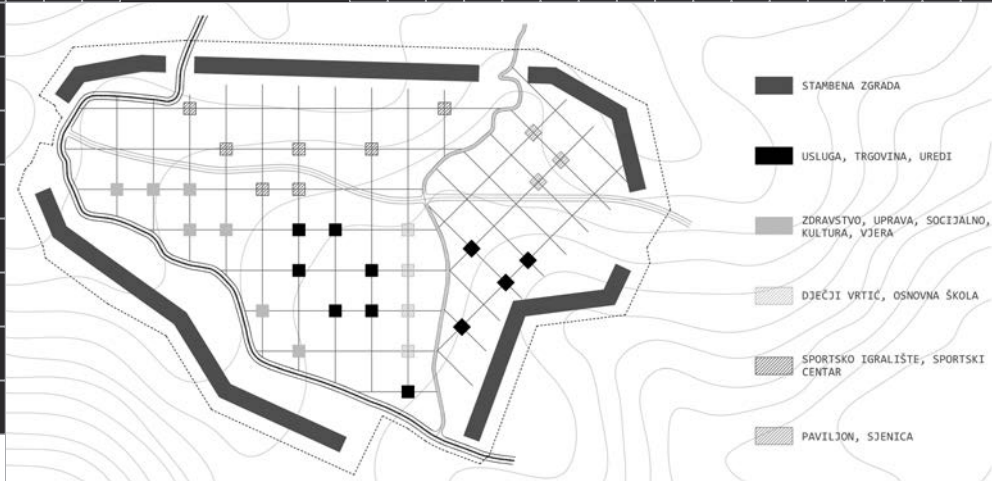

Dubrovnik je grad koji ima jaku kulturnu i prirodnu baštinu te velike prihode od turizma. U isto vrijeme grad je opterećen ljudima i prometom koje ne može prihvatiti. K tome stanovnici se iseljavaju kako bi turistima oslobodili smještaj.

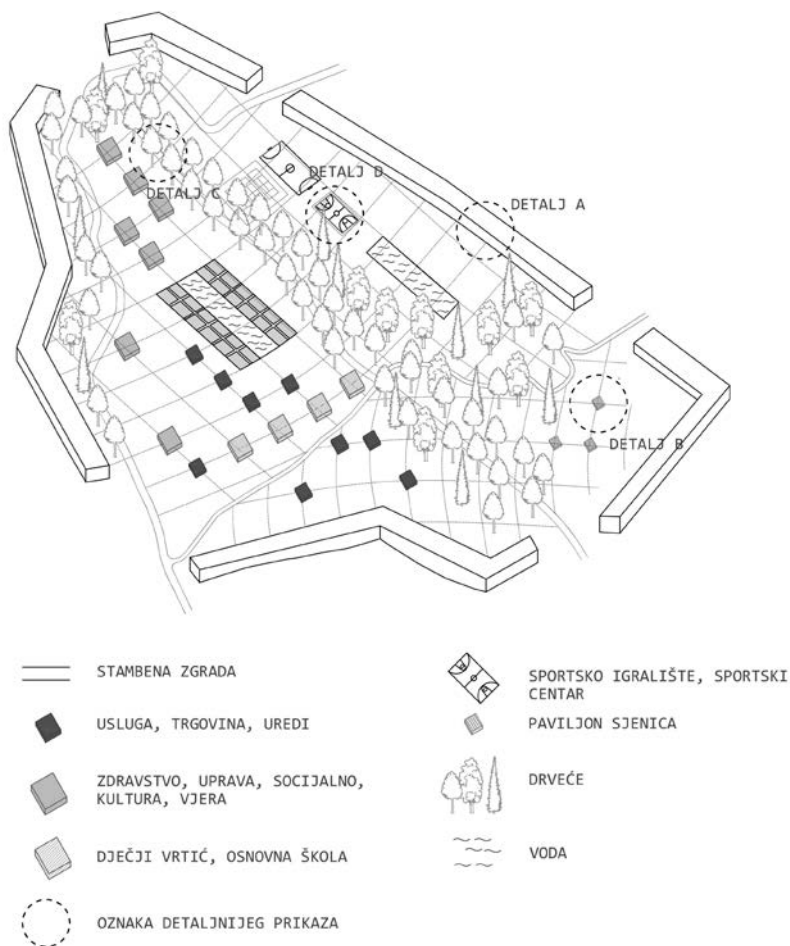
Zbog navedenih karakteristika grada odlučujemo se odvojiti od njega i formirati nova naselja uz postojeće prometnice. Naselje se formira prema starim i poznatim elementima prepoznat-

ljivosti kao što su zidine, pravilan raspored ulica i Stradun. Navedene elemente deformiramo i koristimo ih kao reference za nova naselja. Zidine, kao i u Dubrovniku, opasuju naselje, no umjesto fortifikacijske uloge, sada služe za stanovanje. Pravilan raspored ulica Grada translatira se kao grid naselja. On pomaže u određivanju lokacija za nove zgrade.

Plan struktura

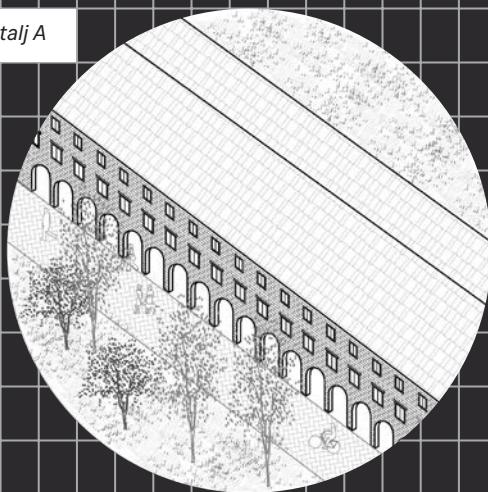
*Prijenos elemenata
prepoznatljivosti
grada Dubrovnika
na novo planirana
naselja*

Zgrade su paviljonskog karaktera te sadrže urede, trgovine, uslužne djelatnosti i obrazovanje. Paviljonski karakter zgrada omogućuje da priroda nastavi neometano živjeti unutar novih naselja. Naposljetku Stradun se deformira i stvara glavnu ulicu naselja. Novoformirana ulica povezuje dva kraja naselja te služi kao prometnica za automobile i kao pješačka promenada. Iako izvana naselje izgleda zatvoreno, ono je pristupačno svim Dubrovčanima te im nudi sadržaje koji nedostaju u gradu.

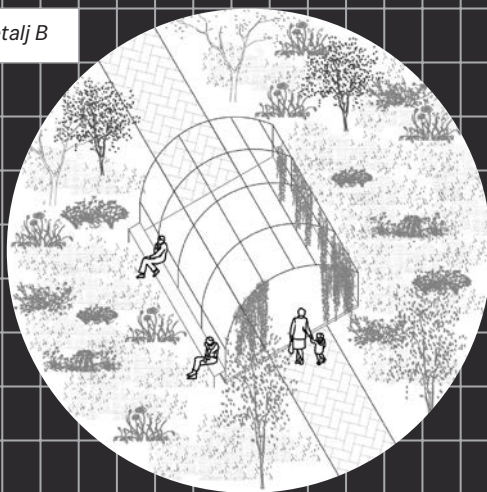
Elementi postojećeg stanja korišteni u oblikovanju ljetnikovca i karakterističnih zgrada unutar

starih dubrovačkih zidina koriste se pri oblikovanju novoplaniranih obodnih stambenih zgrada koje su u funkciji novih zidina te pri oblikovanju samog naselja. Stoga se koriste prirodni lokalni materijali na fasadama, a prizemlja se pretvaraju u trijemove dostupne svima. Voda kao jedan od glavnih obilježja ljetnikovca prisutna je i u naselju zbog poboljšanja kvalitete života i održavanja pogodne mikroklimе. Oblikovanje perivoja kod ljetnikovca korišteno je pri oblikovanju novih zelenih javnih površina u naselju koje trenutačno nedostaju Dubrovčanima.

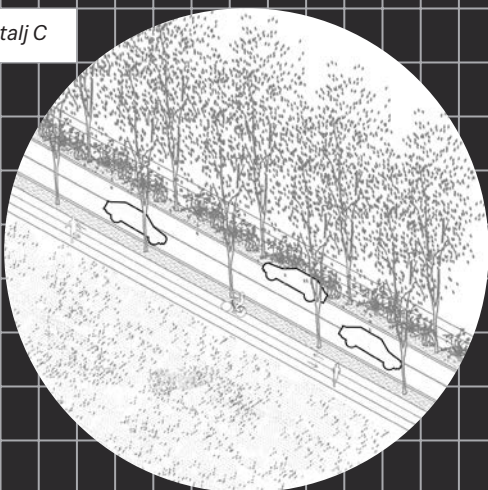
Detalj A

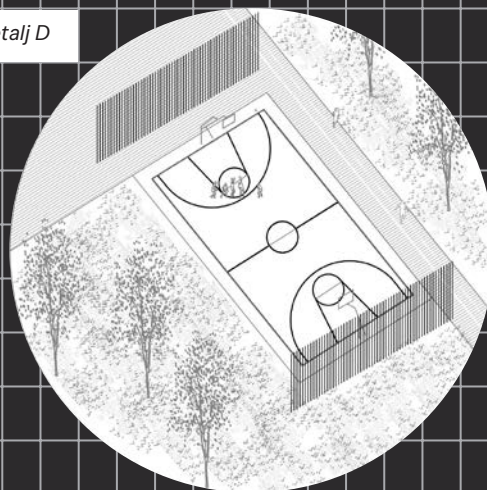
Detalj B

Detalj C

Detalj D

PROSTORNA VIZIJA RAZVOJA GRADA DUBROVNIKA

Srđ je grad?

AUTOR(I)

Nikola Toplek,
Stela Treščec

KLJUČNE RIJEČI

*pješaci, refleksija,
skriven, Srđ, ukopan,
žičara*

MENTOR(I) S AF-A

prof. dr. sc. Zlatko Karač

AKADEMSKA GODINA

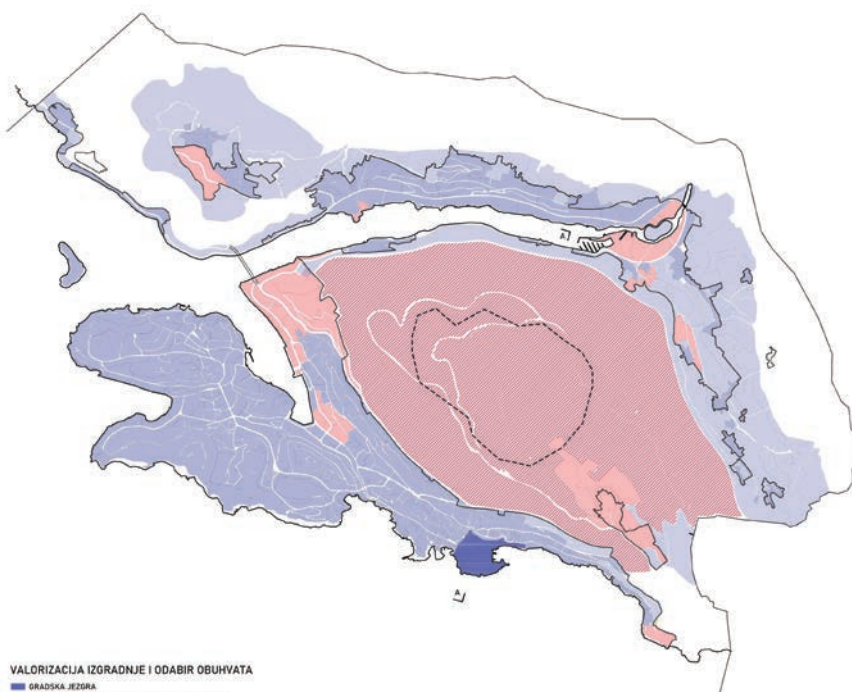
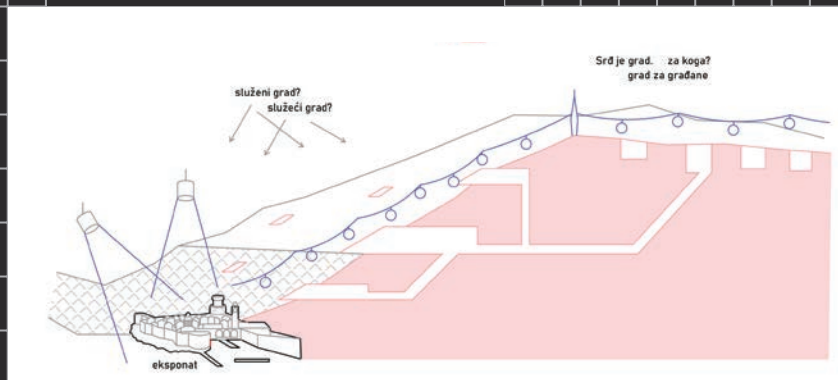
2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
1. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
I: Planiranje naselja

VALORIZACIJA IZGRADNJE I ODABIR OBUHVATA

- GRADSKA JEZGRA
- SRDJE IZRAĐENO PODRUČJE GRADA - KONSOLIDIRANO
- PROSTOR S MOGUĆNOSTI ZA ŠIRENJE GRADA
- PODRUČJA S POTENCIJALOM ZA TRANSFORMACIJU
- NEODOVOLJNO KORIŠTEN PODRUČJE SRBA
- ODABIRANI OBUHVAT

0 10 0,5 1 km

Valorizacija
izgradnje i
odabir obuhvata

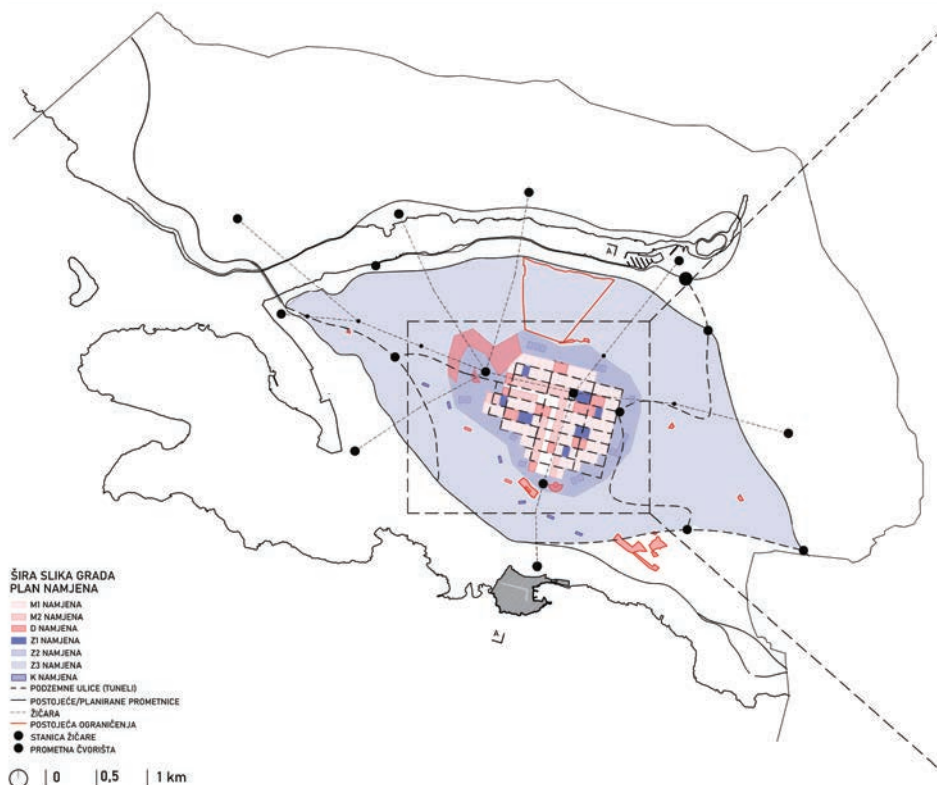
GRAD ZA GRAĐANE

Novi prostor dobit će sve osnovne funkcije grada, a razvoj je planiran kroz tri faze u razdoblju od 100 godina. U prvoj fazi grad se formira oko glavne pješačke ulice L-oblika usmjerene prema postojećim akcentima na Srđu, uključujući tvrđavu Imperijal i radijski toranj na vrhu Srđa, kao i manje utvrde raspoređene po rubovima Srđa, koje će se dodatno aktivirati. Tijekom ove faze gradi se i bolnički centar koji zadovoljava potrebne kapacitete za grad Dubrovnik, ali i za cijelu Dubrovačko-neretvansku županiju.

U sljedeće dvije faze oblikuje se konačni izgled novog grada. U tim fazama planira se proširenje stambene zone i dodavanje drugih pratećih sadržaja kao što su škole, dječji vrtići, društveni

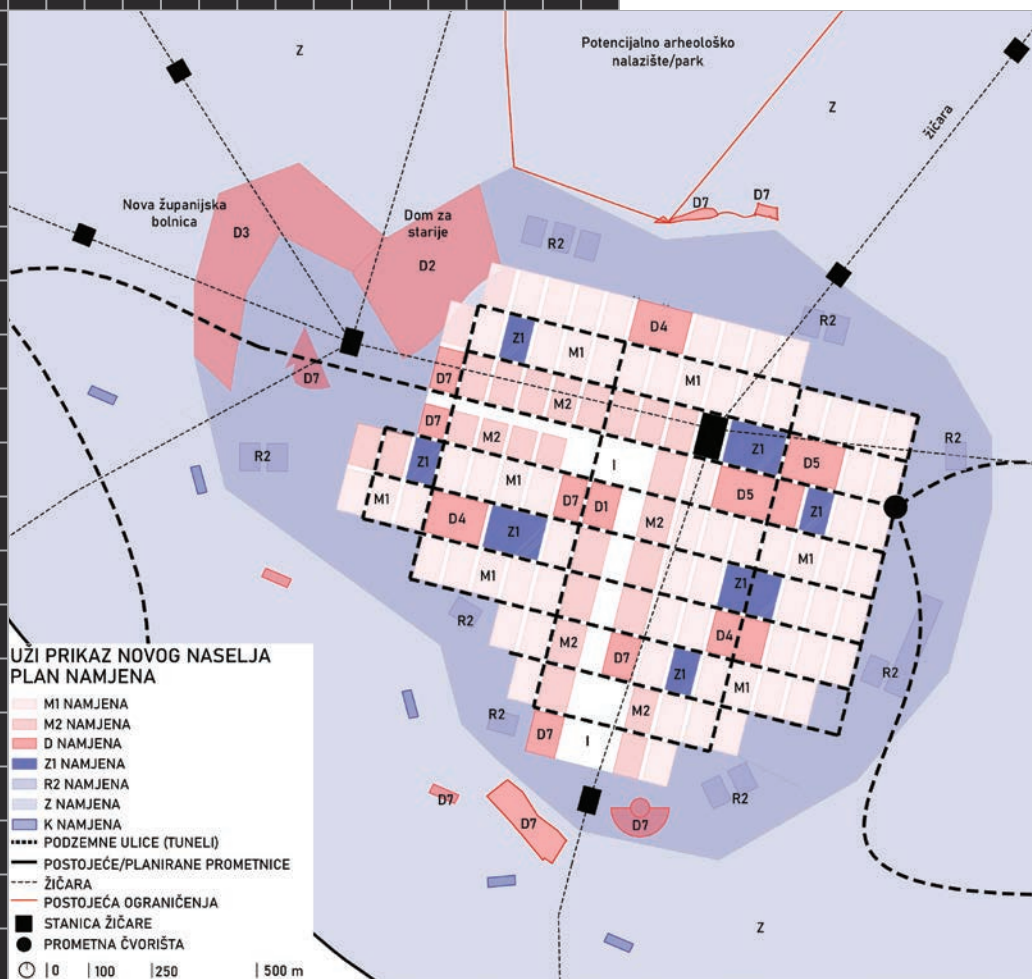
i gospodarski objekti. U novom gradu prevladava miješana namjena, a ne monofunkcionalno zoni-
ranje, što pridonosi ravnomjernom razvoju grada i organskoj nadopuni sadržaja. Maksimalno širenje izgrađenog područja ograničeno je zelenim zona-
ma duž njegovih rubova.

Dominantno sredstvo kretanja u gradu su pješačke staze prema konceptu "15-minutnog grada". Kolni promet i svi potencijalni novi mehanizirani sustavi brzog prijevoza rješavaju se tunelima i podzemnim garažama ispod cijelog grada. Razvoj prometa također se odvija kroz tri faze, uključujući gradnju glavnih prometnica koje povezuju novi dio grada s postojećom prometnom mrežom te gradnju novih tunela paralelno sa širenjem grada u drugoj i trećoj fazi.

Šira slika
grada – plan
namjene

Uži prikaz novog naselja – plan namjene

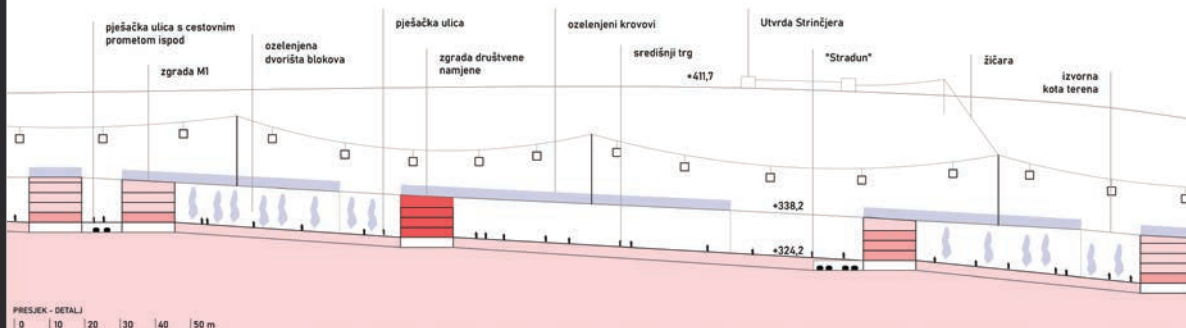
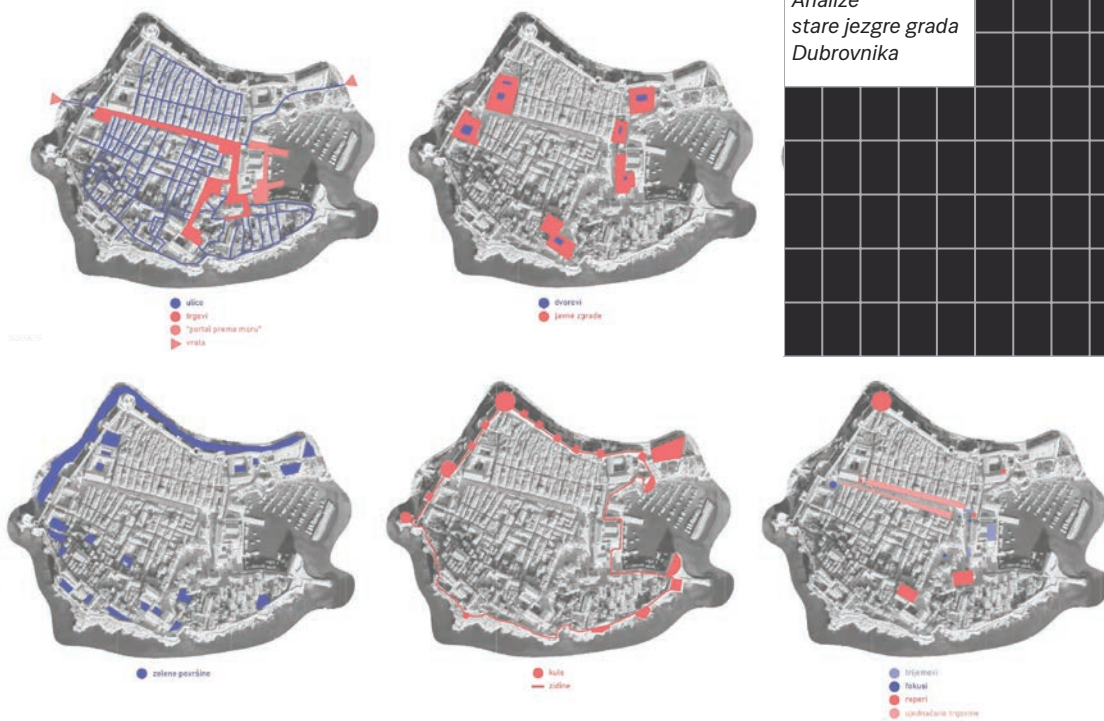
Ambijentalni prikaz

Dominantan oblik javnog prijevoza su žičare.
Nakon što su već izgrađene žičare koje povezuju
staru jezgru sa Srđem, gradi se mreža javnog prije-
voza koja povezuje ključne točke grada, uključuju-
ći teže dostupne dijelove šireg područja.

Ovaj oblik javnog prijevoza naglašava važnost
vizura na grad, pruža nove perspektive na cijelu
dubrovačku okolicu i osigurava ekološki održiv
oblik prijevoza uz minimalno narušavanje površine
krajolika.

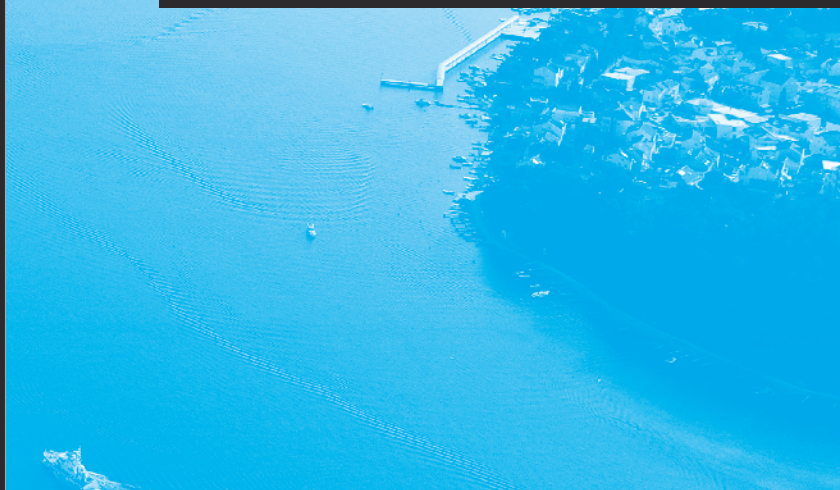
Analize stare jezgre grada Dubrovnika

Urbanistička radionica II: PREOBRAZBA GRADA **DUBROVNIK/ GRUŽ – NOVO GRADSKO SREDIŠTE**

Studentski projekti

Urbanistička radionica II: PREOBRAZBA GRADA DUBROVNIK/GRUŽ – NOVO GRADSKO SREDIŠTE

KOORDINATOR KOLEGIJA
prof. emer. dr. sc.
Tihomir Jukić

POPIS VODITELJA
akademik prof. emer. dr.
sc. Mladen Obad Šćitaroci
prof. dr. sc. Ivan Mlinar
prof. dr. sc. Krunoslav Šmit
izv. prof. dr. sc.
Vedran Ivanković
izv. prof. dr. sc.
Lea Petrović Krajnik
doc. dr. sc.
Marko Rukavina
doc. dr. sc. Alen Žunić

**POPIS STUDENATA KOJI SU
SUDJELOVALI NA KOLEGIJU**
Goran Antunović, Matej
Barić, Ana Barišić, Kata
Bilić, Sara Biljan, Doris
Biljna, Rebeka Bobetko,
Damjan Borovina, Ana
Bošnjak, Tea Brnić, Damjan
Brundić, Dragana Buntić,
Roberta Cinkopan, Mihaela
Cobenzl, Matea Čule, Jelena
Čuze, Jelena Dujmović,
Iva Dragojević, Ana Dodig,
Antonija Fremec, Sara Galić,
Klara Gazda, Vlatka Geceg,
Luka Gizdavčić, Gita Grah,
Gorana Gregl, Vito Grego,
Anđela Gudelj, Tin Heljić,
Fran Hodalj, Sanja Hokal,
Matej Horvatović, Tea
Hrgović, Lorena Ivanković,
Andrea Ivešić, Eric Ivić, Duje
Jelčić, Lucija Jung, Petra
Juričević, Marijana Jurić, Mia
Jurić, Jakov Jurković, Nikolina
Jurković, Magdalena Kačan,
Anđela Karavanić, Sara
Kirić, Fran Klarić, Vanesa
Korlević, Paola Kostrenčić,
Karla Kovač, Anamarija
Krapinec, David Krvavac,
Marija Lešković, Mateo
Liović, Lana Lončarić, Boris
Juraj Lovrinčević, Ružica
Maletić, Mijo Mandurić,

Katja Marasović, Lara
Marasović, Mate Markežić,
Mirjana Meštović, Lara
Mikša, Blago Mikulić, Aurora
Miletić, Martina Miličević,
Tomislav Neumann, Mirjam
Nedić, Ivan Novak, Katarina
Novak, Darija Obradović, Iva
Orešković, Dorotea Orišković,
Tena Paska, Karla Pavlović,
Marko Perać Kovač, Josipa
Pešut, Lora Pleskina, Marija
Puljić, Maja Radić, Tonka
Ravlić, Katarina Rimac, Borna
Rob, Frida Samardžić, Maria
Escrich Velázquez, Sarah
Léa Suzanne Limondin,
Alberto Medina Roque, Esraa
Othman, Martina Sopta,
Stjepan Sorić, Matej Sučić,
Tamara Šimić, Antonia
Šodan, Dino Špadina, Doris
Štimac, Ivan Tahlin, Mario
Tomić, Marinela Topić,
Nikola Toplek, Stela Treščec,
Magdalena Tusum, Petra
Uvodić, Bruno Vidošević,
Dora Vitlić, Jakov Vranković,
Antonia Vrdoljak, Anamaria
Vrljić, Daniela Vučak, Antonio
Vudrag, Luka Zorić, Ivan Iv
Zrno, Martina Žagar, Tvrtko
Ževrnja, Bruno Žganjer Šram,
Karmen Žilić.

DUBROVNIK/GRUŽ – NOVO GRADSKO SREDIŠTE

Gruž, križanje, kultura, mreža komunikacija, novi centar grada, centar – podcentar, Gruž, industrija – turizam, kretanje/ zadržavanje – lungomare/park, ladanje – terminal – transport, Gruž, novo gradsko središte, preobrazba grada, TUP, novi gradski centar, pasarele, promenade, preobrazba Gruža, prometna infrastruktura, multifunkcionalne jezgre, šetnica, uzgoj hrane, budućnost, divlji vrt, dvorište, industrija, pješačak, revitalizacija, razvoj, tunel, virtualni vrt, vizija, *green zone*, platforme, *relax zone*, *social zone*, borba protiv alijenacije, *ghost town*, mlade obitelji, obnavljanje demografske slike, starije stanovništvo, zajedništvo, zelena oaza, arboretum, *lightbox*, novo lice, riva, središte, tržnica, tržni centar, autentičnost, hibrid, kultura, podvojenost, suživot, alternativne prometne veze, *brownfield*, digitalni nomadi, gentrifikacija, *high-tech* industrija, revitalizacija, *waterfront*, ljetnikovci, orsan, perivoji, šetnice, tramvaj, intervencije, reinterpretacija, revitalizacija, tematske zone, zelenilo, Dubrovnik, dualnost, Gruž, perivoj, urbani centar

DUBROVNIK/GRUŽ – NOVO GRADSKO SREDIŠTE Gruž na razini

Aksonometrijski prikaz
idejnog rješenja užeg
obuhvata

AUTOR(I)

Lucija Jung,
Jakov Jurković,
Nikolina Jurković

KLJUČNE RIJEČI

preobrazba
Gruža, prometna
infrastruktura,
multifunkcionalne
jezgre, šetnica,
uzgoj hrane

MENTOR(I) S AF-A

prof. dr. sc.
Krunoslav Šmit

MENTOR(I) VANJSKI

dr. sc. Marijana Šironić

AKADEMSKA GODINA

2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

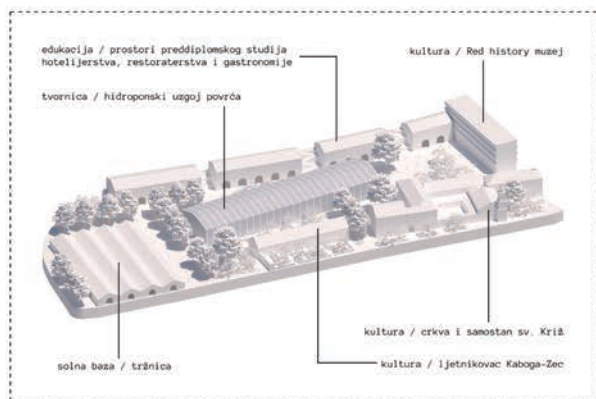
Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
2. semestar

KOLEGIJ

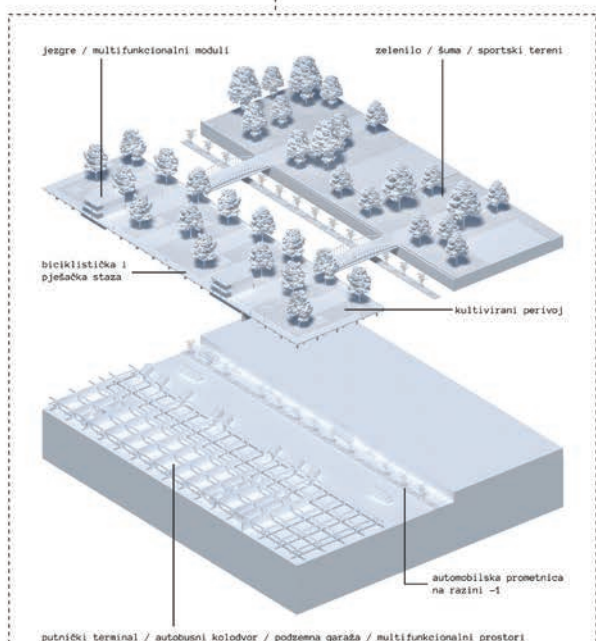
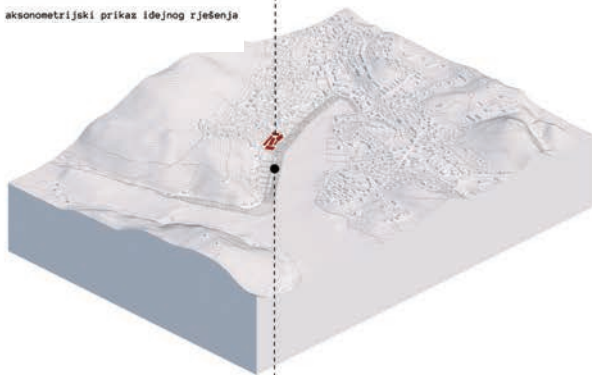
Urbanistička radionica
II: Preobrazba grada

Aksonometrijski
prikaz idejnog
rješenja područja
Gruž – TUP i
gruška luka

Eksplodirani
aksonometrijski
prikaz koncepta
za širi obuhvat
/ Gruž

aksonometrijski prikaz idejnog rješenja

ODRŽIVA MOBILNOST

Dubrovnik, grad s bogatom poviješću, suočava se s izazovima modernog urbanog razvoja. Kako bi se sačuvao identitet, ali istodobno unaprijedila kvaliteta života za stanovnike i posjetitelje, osmišljen je koncept preobrazbe Gruža. Plan se temelji na preoblikovanju prometne infrastrukture kako bi se automobilski i javni prijevoz smjestili na niže razine u odnosu na pješake, omogućujući im veću slobodu kretanja i uživanje u ljepoti Dubrovnika.

Ključna ideja koncepta leži u postavljanju vertikalnih jezgri u pravilnom rasteru na razmaku od 63 metra, koje služe kao glavni pristup cestama. Time se stvara prostor za širenje pješačkih zona i omogućuje veća povezanost između različitih dijelova grada. Pješačke šetnice dobivaju na širini, a oko jezgri su smješteni različiti sadržaji, poput kafića, restorana, malih obrtničkih radionica i odmorišta za bicikliste. Ovakav pristup potiče aktivan životni stil, promiče održivu mobilnost i čini Dubrovnik atraktivnijim za lokalno stanovništvo i turiste.

Važan element koncepta je i biciklistička staza koja se proteže od čvora Osojnik uz obalu sve do stare jezgre Dubrovnika. Ta biciklistička ruta omogućuje sigurno kretanje biciklista pridonoseći smanjenju prometnih gužvi i potičući ekološki prihvatljive oblike prijevoza. Dodatno, biciklistička staza postaje novi magnet za rekreativce i zaljubljenike u prirodu, koji mogu istražiti ljepote Dubrovnika na održiv način.

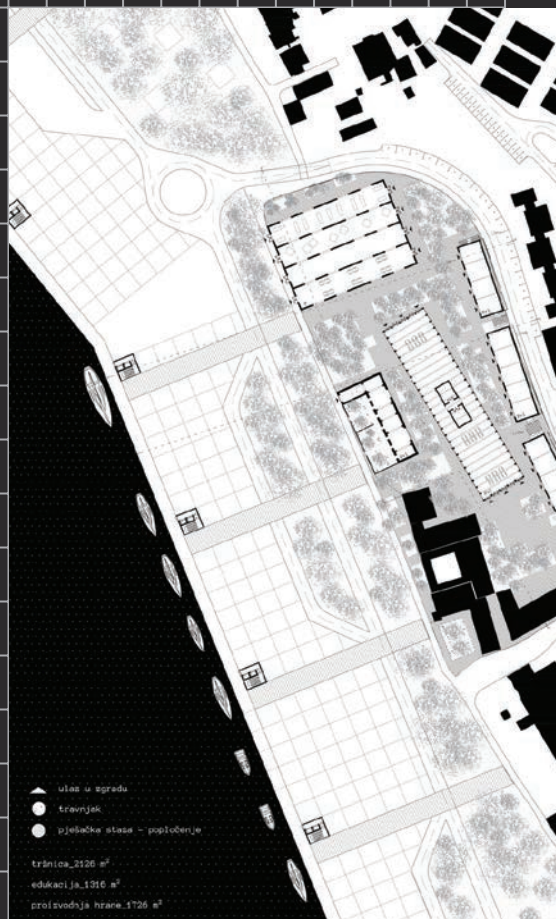
Poseban su izazov za Dubrovnik kruzери i masovni turizam koji mogu negativno utjecati na okoliš i preopteretiti gradske resurse. No ovaj koncept rješava taj problem tako što se autobusni promet namijenjen putnicima s kruzera te autobusni kolodvor smještaju na upuštenu razinu. Putnici dolaze do autobusnih terminala s pomoću vertikalnih jezgri koje im omogućuju lakši pristup gradu i uvelike smanjuju negativan utjecaj masovnog turizma na gradsku jezgru.

Terminal i pristanište za kruzere

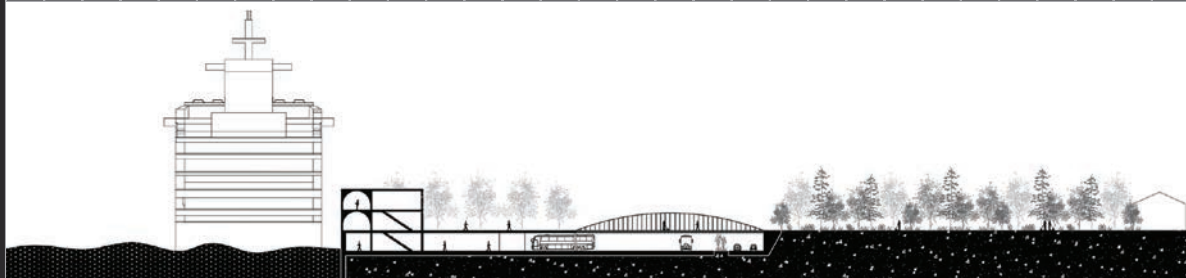

Tlocrtni prikaz
urbanističke strukture
šireg obuhvata

Tlocrtni prikaz
urbanističke strukture
užeg obuhvata

Poprečni presjek kroz terminal

Uza sve navedeno prostor obale Gruža postaje zelenija oaza. Planiranim ozelenjivanjem prostora i gradnjom sportskih terena omogućuje se stvaranje uravnoteženijeg i zdravijeg okoliša za stanovnike. Također, prostor TUP-a (stari industrijski kompleks) dobiva novi život zadržavajući svoj duh, ali s prenamjenom koja promiče održivost. Na primjer, stara tvornica grafita postaje tvornica za hidroponski uzgoj voća i povrća koje se zatim prodaje i konzumira na prostoru nekadašnje Solske baze koja postaje tržnica. Na sjevernom dijelu TUP-a grade se prostori namijenjeni preddiplomskom studiju hotelijerstva, restoraterstva i gastronomije Sveučilišta u Dubrovniku koji su prvi studenti upisali u akademskoj godini 2016./2017. te koji imaju pristup namirnicama iz tvornice i tržnici u sklopu praktičnog rada. TUP također postaje značajno stajalište za bicikliste,

ali i kulturni hub s ljetnikovcem Kaboga-Zec, samostanom, crkvom Sv. Križa i muzejom Red History Museum. Prostor Radeljevića osmišljen je kao novi sportski centar s novim sportskim terenima. Ova transformacija osnažuje lokalnu zajednicu, potiče razvoj novih obrazovnih i kulturnih sadržaja te čini Gruž atraktivnim dijelom Dubrovnika koji se turistički može istraživati.

Koncept preobrazbe Gruža vizionarski je i sveobuhvatan plan koji usklađuje očuvanje povijesne baštine Dubrovnika s potrebama suvremenog urbanog razvoja. Omogućuje pješacima veću slobodu kretanja, potiče aktivan stil života i održivu mobilnost, rješava problem gužvi i kruzerskog turizma te stvara zelene oaze i kulturne centre.

*Prikaz atmosfere
s biciklističke i
pješačke staze*

DUBROVNIK/GRUŽ – NOVO GRADSKO SREDIŠTE

Gruž – novo gradsko središte

AUTOR(I)

Fran Hodalj,
Sanja Hokal

KLJUČNE RIJEČI

Gruž, novo gradsko
središte, preobrazba
grada, TUP

MENTOR(I) S AF-A

izv. prof. dr. sc.
Lea Petrović Krajnik

AKADEMSKA GODINA

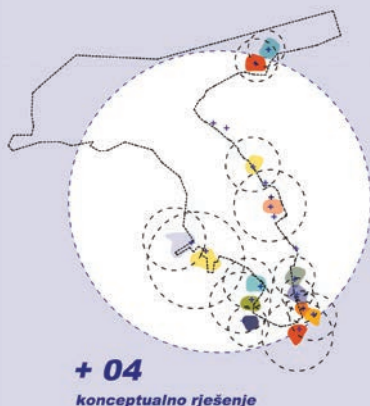
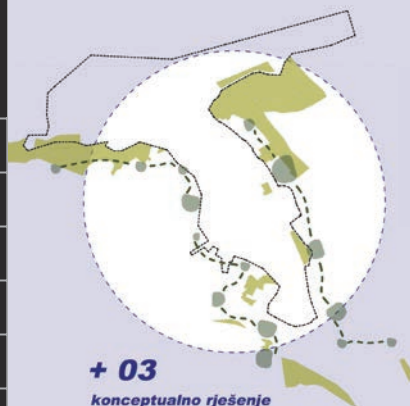
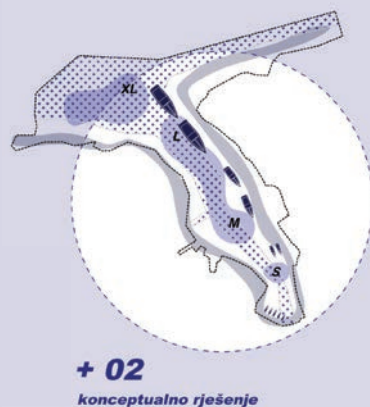
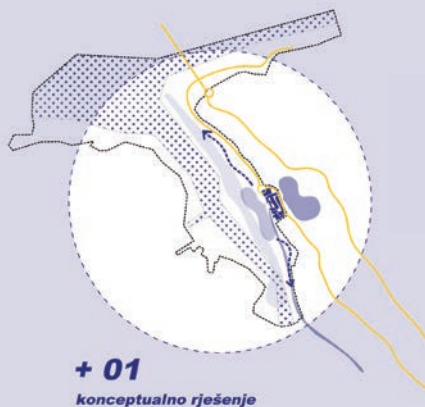
2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
2. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
II: Preobrazba grada

Slojevi
konceptualnog
rješenja

POČETNA TOČKA NOVOG CENTRA GRADA I ŠIRENJE UTJECAJA NA OKOLINU

Gradsko središte Gruž u Dubrovniku planira se kao prostor novih urbanih struktura čija pojavnost omogućuje stvaranje prilika za poboljšanje i propitkivanje novih sadržaja. U prostoru koji je nekada bio središte teške industrije turizam je pomalo, ali sigurno promijenio sliku grada. S obzirom na promjene u gradu koje je turizam donio, industrijski kompleksi postaju privlačna područja za razvoj urbanih projekata. Jedna od tih zona je Tvornica ugljenografitnih proizvoda (TUP), osnovana 1953. godine.

Uvidjevši potencijal područja, javlja se ideja projekta čiji se koncept temelji na postojećoj transformaciji TUP-a (Muzej crvene povijesti

i drugi kulturni sadržaji) koji postaje model za aktivaciju ostatka javnog prostora. TUP postaje model za revitalizaciju cijelog područja gruškog akvatorija. Koncept širi svoj fokus na nekoliko ključnih smjerova. Osim područja TUP-a, gdje dolazi do uklanjanja objekata i funkcionalne prenamjene, javljaju se novi javni i društveni sadržaji. Ovisno o karakteru sadržaja oni se šire na obalno područje, stambeno naselje i ulicu. Na zapuštenim površinama i površinama s građevinama predviđenim za uklanjanje projektiraju se parkovi, vrtovi, dvorišta. Novi zeleni otoci postaju oaze u gradu i u njima se potiče aktivacija i zadržavanje. Iskorištava se potencijal i postojećih ljetnikovaca koji s obzirom na položaj i evaluaciju dobivaju predviđenu novu funkciju.

Sinteza varijanti
konceptualnih
rješenja

Plan
prizemlja
nove strukture

- linija obuhvata
- vodene površine
- površina van obuhvata
- glavne prometnice
- kolno - pješačka površina
- os glavne prometnice
- parking (390 PM)
- ugibalište za potrebe tržnice
- autobusno ugibalište
- smjer kretanja
- ▲ kolni prilaz
- ▲ pješački prilaz
- 01 tržnica / ribarnica
- 02 ateljei za umjetnike
- 03 centar za kulturu / izložbeni prostor
- 04 sadržaji za djecu
- 05 hostel Sol
- 06 ljetnikovac Caboga Zec (galerija)
- 07 samostan
- 08 župa Svetog Križa
- 09 muzej Crvene povijesti
- a javni trg / prostor za događaje na otvorenom
- b dječje igralište
- c površine za odmor
- d park
- zeleni otok
- ✱ stablo
- klupa
- pješačka staza
- terminal

Na temelju ovih širih konceptualnih smjernica, za prostor TUP-a i njegove okolice predlažu se izmjene i dopune UPU-a. Na manjem obuhvatu izrađuje se urbanističko – arhitektonsko – perivojno rješenje koje pokazuje promjene u prostoru i formiranje novoga gradskog središta. Samostanski kompleks Župe Svetog Križa ostaje sačuvan, ljetnikovac Kaboga-Zec postaje galerija, a Solska baza postaje tržnica. Preostali prostor ispunjavaju kulturni sadržaji, a na mjestima uklonjenih objekata planiraju se tematski parkovi. Na mjestu lučkog terminala stvara se nova struktura koja uključuje parking u prizemlju i različite sadržaje poput lučke uprave, restorana, kafića i hostela. Krov postaje aktivacijski element i stvara novi ambijentalni javni prostor koji omogućuje različite scenarije korištenja.

*Ambijentalno
rješenje novog
gradskog centra*

DUBROVNIK/GRUŽ – NOVO GRADSKO SREDIŠTE

Gravosa Meravigliosa

Glavni koridori
+ kulturni
sadržaji

AUTOR(I)

Ana Barišić

KLJUČNE RIJEČI

Gruž, križanje, kultura,
mreža komunikacija,
novi centar grada

MENTOR(I) S AF-A

akademik prof. emer.
dr. sc. Mladen Obad
Ščitaroci

AKADEMSKA GODINA

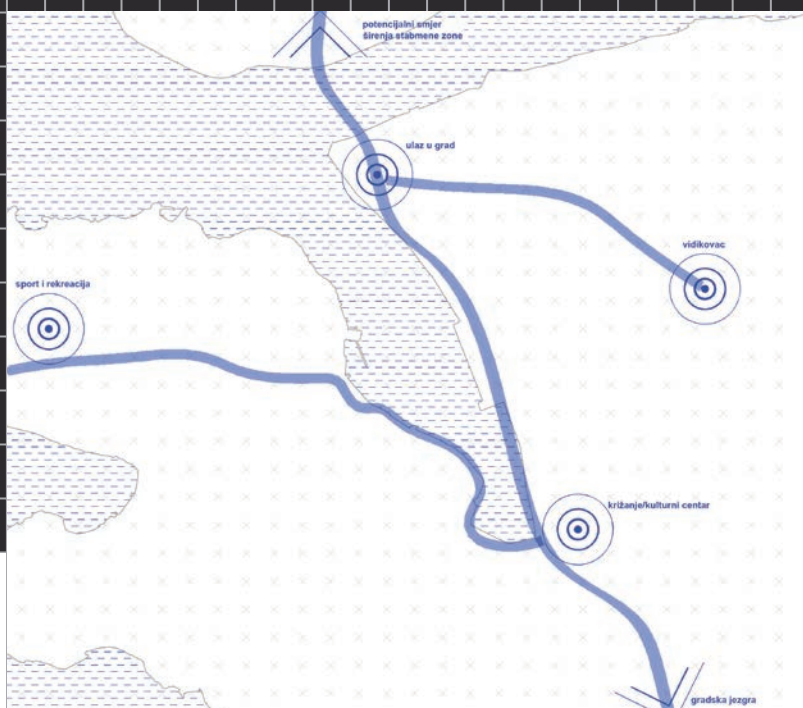
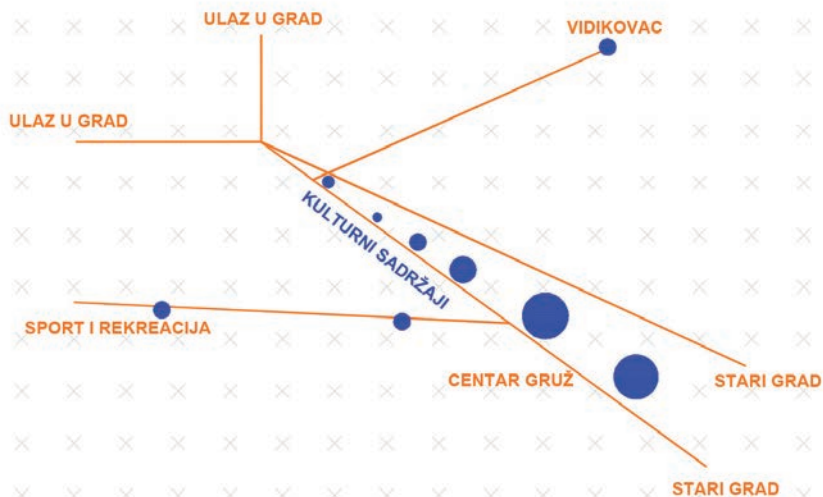
2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
2. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
II: Preobrazba grada

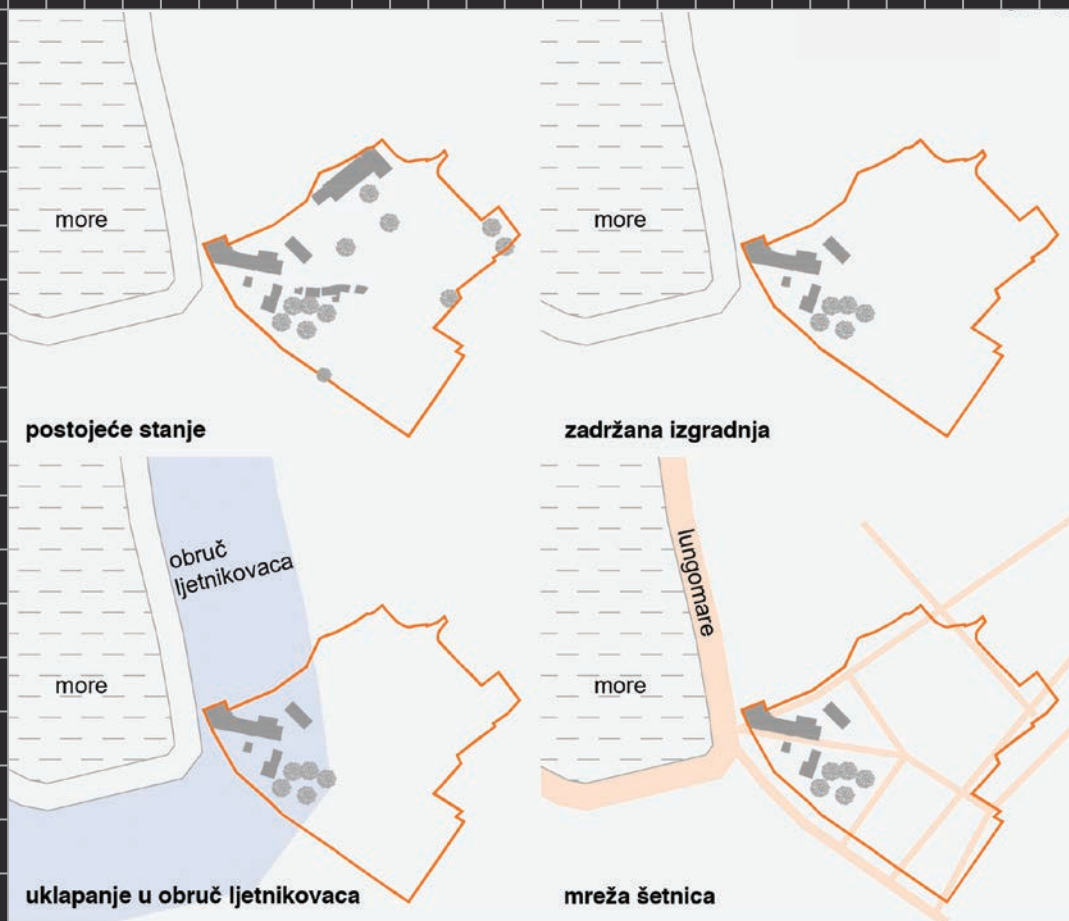

Raspršivanje
kulturnih
sadržaja duž
obale – aktivni
lungomare

KULTURNO AKTIVNI LUNGOMARE

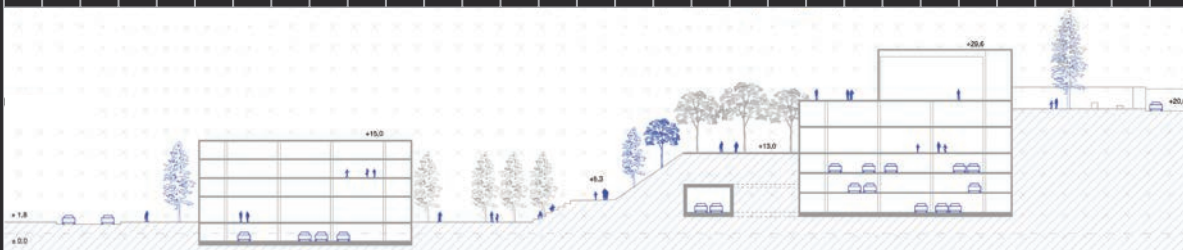
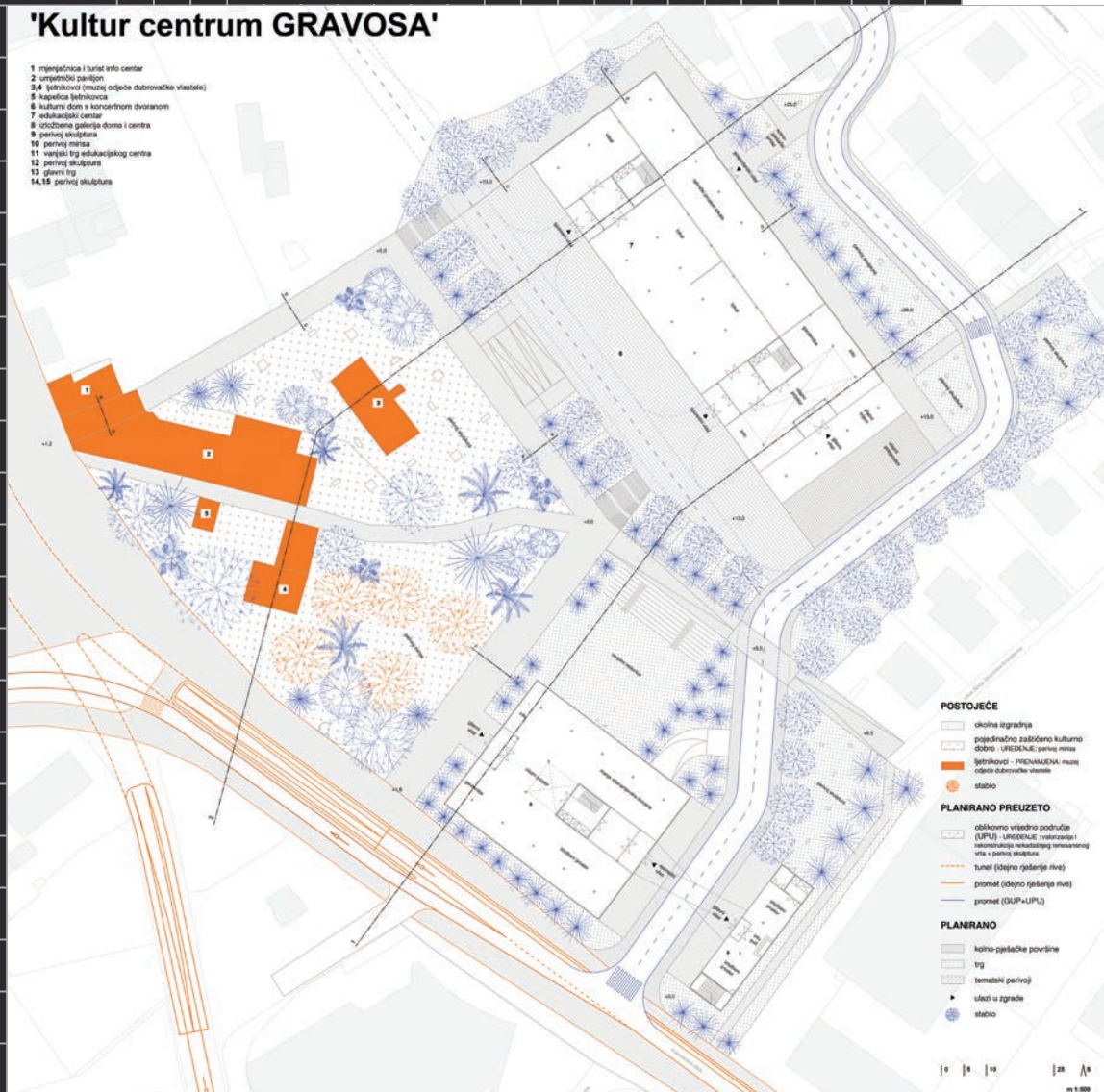
Gruški zaljev ima iznimno važan položaj u širem kontekstu grada. U stvaranju novoga gradskog centra u Gružu ključni su kulturni sadržaji. Razmještanjem tih sadržaja duž obale, uz jače i slabije fokuse, oblikuje se kulturno aktivni lungomare. Razvojem nove i unaprjeđenjem postojeće prometne i infrastrukturne opreme duž obale stvaraju se atraktivni prostori za formiranje rive i novoga gradskog centra. Ključnu ulogu u tome ima obuhvat stare napuštene tvornice Radeljević, kompleks Radeljević – Libertas smješten na raskrižju glavnih pravaca kretanja, postajući tako glavni reper i orijentir na tom području.

Križište novoga gradskog centra u Gružu, koje nosi naziv Kultur centrum GRAVOSA, isprepleteno je ambijentalno bogatim šetnicama, drvoredima i perivojima. Svaka šetnica ima svoj jedinstveni karakter, bilo da je riječ o šetnici s jednostranim ili dvostranim drvoredom ili onoj koja vodi uz ljetnikovce s karakterističnom dubrovačkom odrinom od vinove loze i s kamenim zidićem za sjedenje. Osim toga integrirani su tematski perivoji i perivoji skulptura koji povezuju zelene površine u kojima svatko može uživati. Svi prostori su javno dostupni.

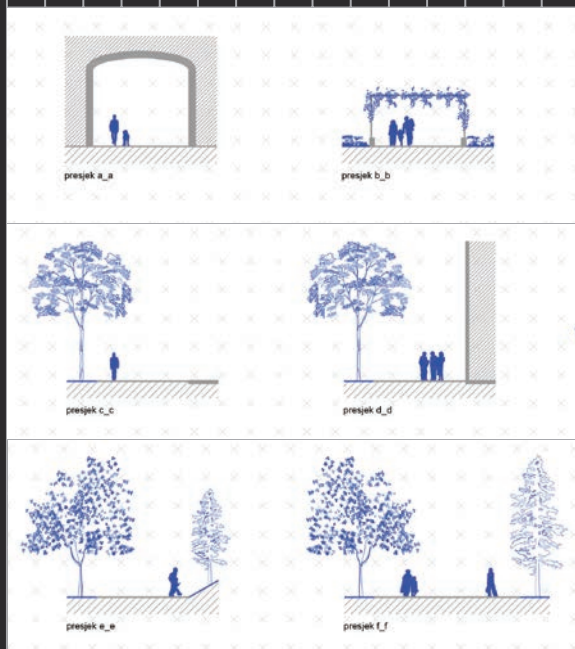

'Kultur centrum GRAVOSA'

1. iznajmljivnica i turisti info centar
2. umjetnički paviljon
- 3.4. iznajmljivnica (muzički odjelci dubrovačke vlastele)
5. zajednica iznajmljivnica
6. kulturni dom s koncertnom dvoranom
7. edukacijski centar
8. izložbena galerija doma i centra
9. perivoj skulptura
10. perivoj mrtva
11. vanjski trg edukacijskog centra
12. perivoj skulptura
13. glavni trg
- 14,15. perivoj skulptura

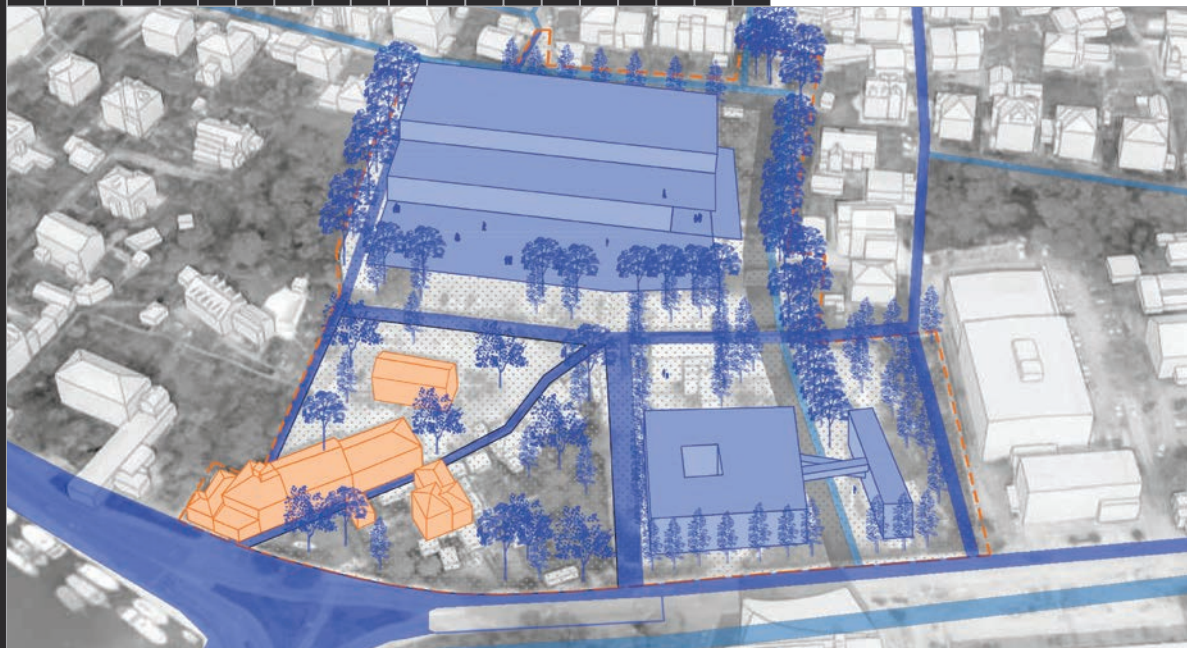
Značajna visinska
razlika – ograničenje,
ali i prilika za razvoj

Ambijenti šetnica

Središnji trg, okružen kulturnim domom i koncertnom dvoranom na istočnoj strani, šetnicom s drvoredom na sjeveru, kolno-pješačkim pristupom na jugu i s otvorenim pogledom na ljetnikovce, lungomare i more na zapadu, srce je ovog kompleksa. Tu su također smješteni edukacijski centar s izložbenim prostorima, umjetnički paviljon, muzej odjeće dubrovačke vlastele i info centar. Značajna visinska razlika unutar obuhvata predstavlja izazov, ali i priliku za razvoj kulturnog centra. Sustav prometnica preuzet je iz Generalnog urbanističkog plana Grada Dubrovnika, Urbanističkog plana uređenja Radeljević-Libertas iz 2011. godine i Idejnog urbanističko-arhitektonskog rješenja Rive u Gružu iz 2019. godine, autora Dinka Peračića. Kombinacijom ovih rješenja stvara se nova mreža prometnica s ciljem rasterećenja obale. Unutar obuhvata prolazi prometnica koja povezuje Vukovarsku ulicu s Ulicom Andrije Hebranga te se na nju spaja novi tunel koji istodobno služi kao pristup novoj garaži centra.

Radeljević – Libertas – novi gradski centar

DUBROVNIK/GRUŽ – NOVO GRADSKO SREDIŠTE

Gruž – novo gradsko središte

AUTOR(I)

Rebecca Bobetko

KLJUČNE RIJEČI

centar – podcentar,
Gruž, industrija –
turizam, kretanje/
zadržavanje –
lungomare/park, ladanje
– terminal – transport

MENTOR(I) S AF-A

akademik prof. emer.
dr. sc. Mladen Obad
Ščitaroci

AKADEMSKA GODINA

2022./2023.

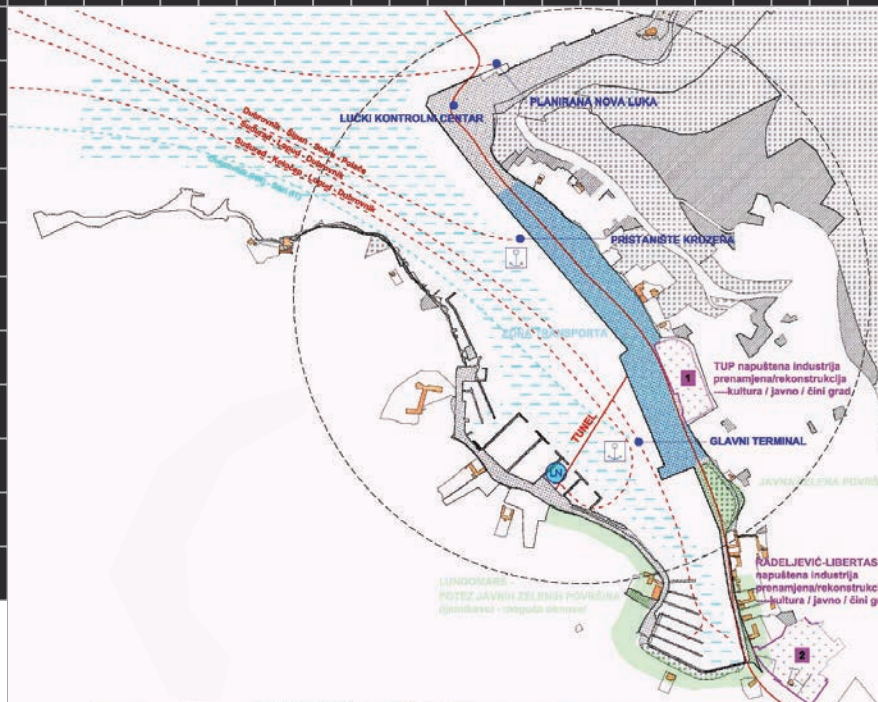
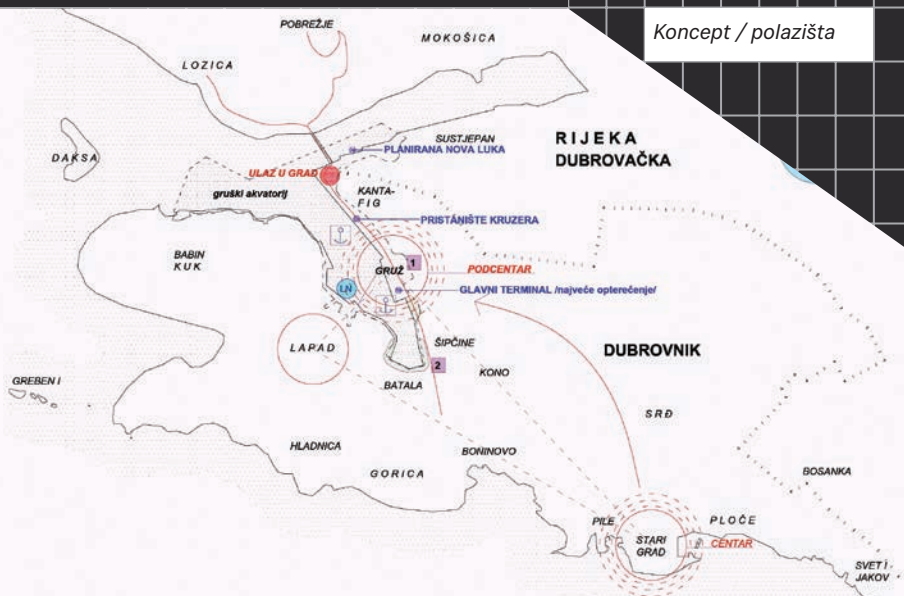
SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
2. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
II: Preobrazba grada

Koncept / polazišta

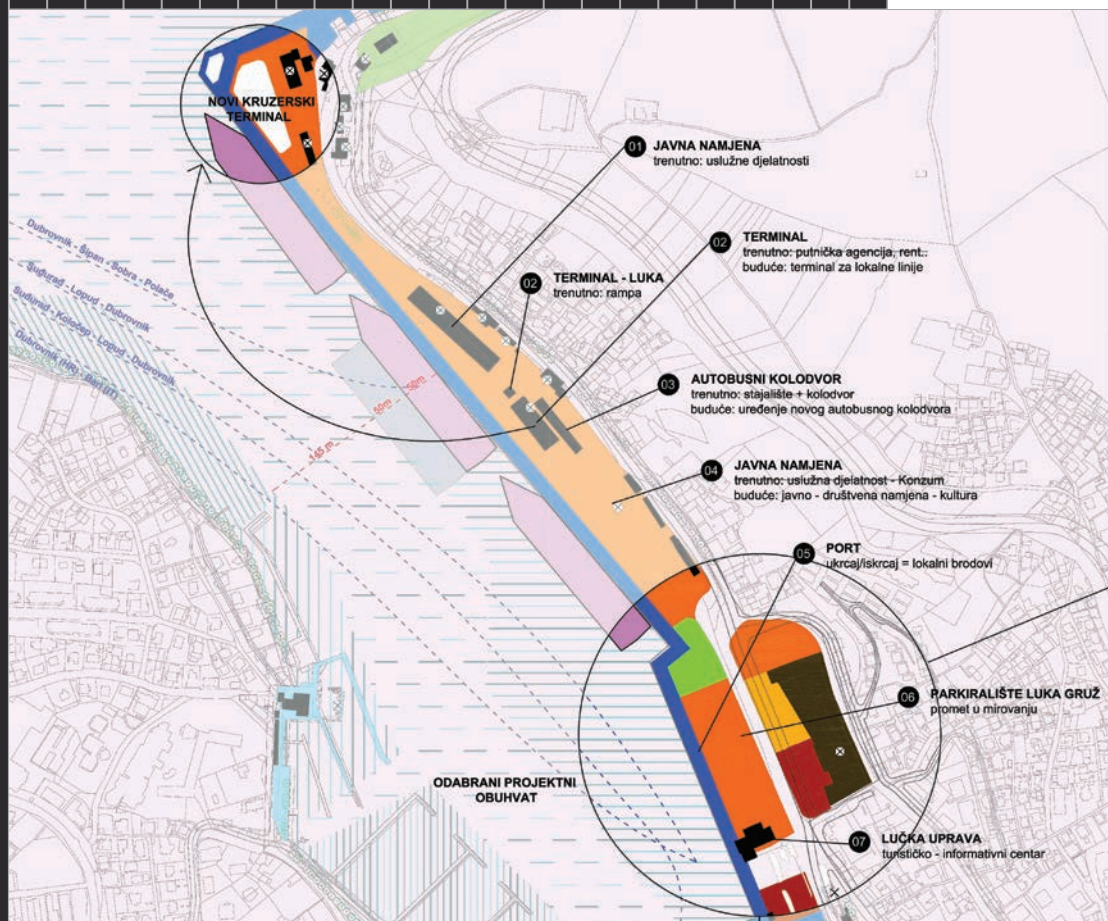

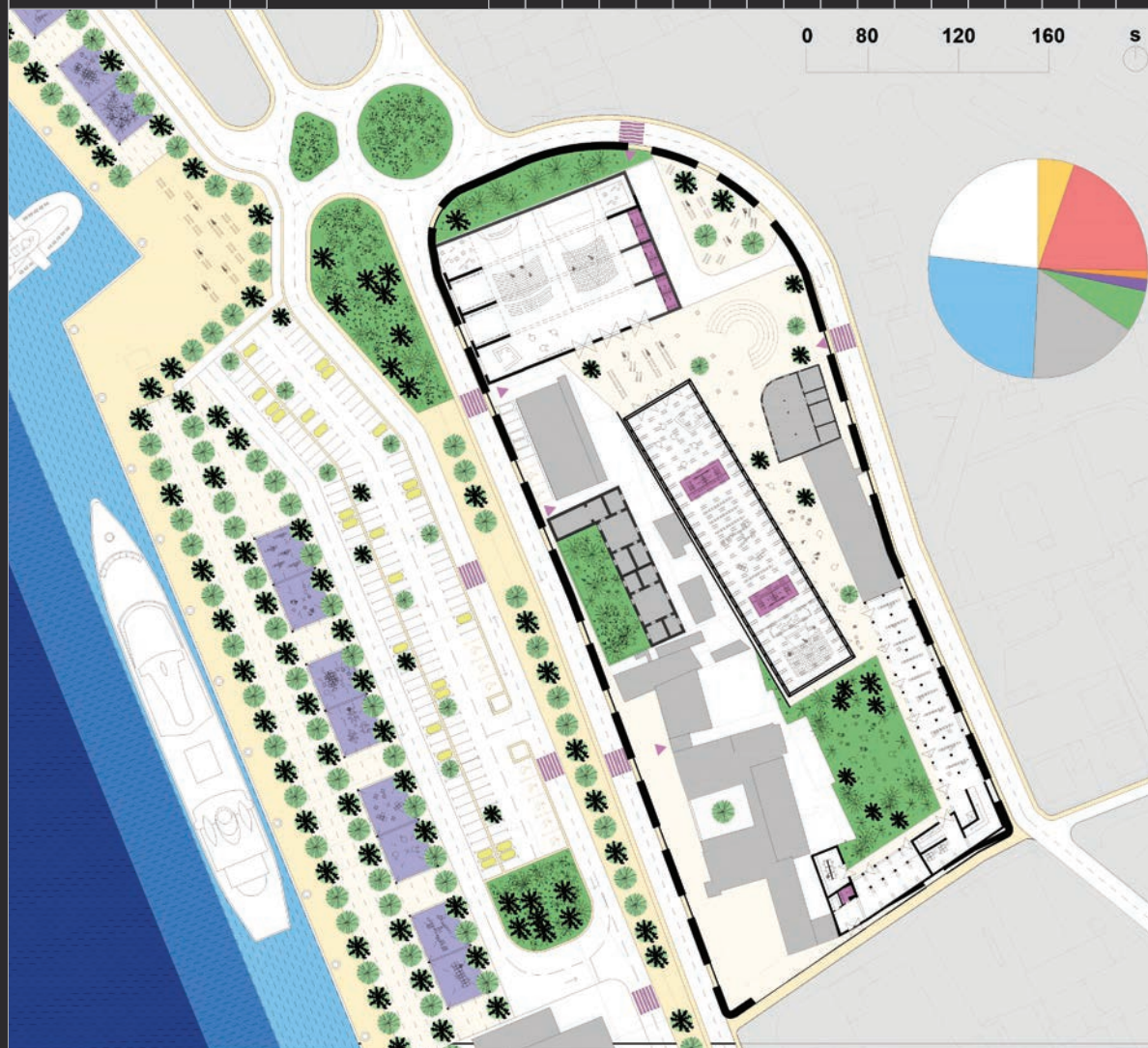
Koncept
/ širi
obuhvat

Dubrovačka stara gradska jezgra danas je u potpunosti preplavljena turistima i izgubila je svoju prvobitnu funkciju gradskog centra. Luka Gruž, koja je jedan od glavnih ulaza u Dubrovnik, trenutno nije usklađena s vizijom razvoja grada, već predstavlja samo čistu, ogoljenu infrastrukturu koja je ogradaena od javnosti. Centar Dubrovnika stoga se premješta u Gruž. To je jedno od dvaju najopterećenijih dijelova grada te ima golem potencijal za nove razvojne mogućnosti. Ovaj urbanistički zahvat jednim infrastrukturnim potezom rješava niz problema, povezuje elemente gradskog centra i omogućuje usmjerenje prometa kroz tunel, ubrzava promet te stvara široku gradsku rivu na mjestu onoga što je danas prometno zakrčeno.

S obzirom na opterećenost gradskog centra i starije gradske jezgre, Dubrovnik se intenzivno razvija na području Gruža koji postaje novi gradski podcentar. Koncept šireg obuhvata temelji se na rješavanju problema postojećih prometnih terminala koji se suočavaju s gužvama i preopterećenjem zbog kombinacije pomorskog, cestovnog i zračnog prometa. Taj bi se problem mogao riješiti premještanjem kruzerske luke sa sadašnje lokacije na Kantafig. Tako bi se sadašnja luka koristila isključivo za trajekte, izletničke brodove i lokalne linije, što bi znatno rasteretilo prometni terminal.

Koncept / širi obuhvat

Tlocrt prizemlja užeg obuhvata

Poprečni presjek užeg obuhvata

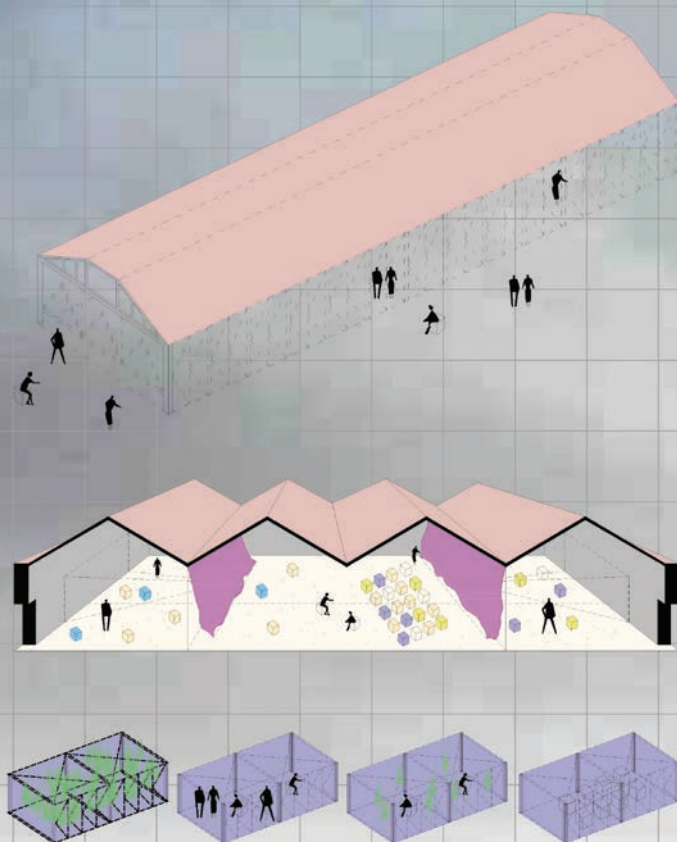

Koncept šireg obuhvata uključuje gradnju lučkog kontrolnog centra, modernizaciju autobusnog kolodvora, intervencije u prometnoj infrastrukturi, preuređenje i prenamjenu prostora bivše tvornice TUP, kao i Radeljević – Libertas, uređenje prostora kretanja i zaustavljanja – lungomare i park. Planira se uređenje prostora šetališta kao i regeneracija okolnih prostora. Koncept užeg obuhvata uključuje promjene na bloku TUP uz tri vrste intervencija: potpuno rušenje s gradnjom novih objekata, prenamjenu u djelomično rušenje te zadržavanje postojećih struktura uz obnovu. Nova rješenja rezultiraju povećanjem javno-društvenih sadržaja i kulturnih prostora u gruškom akvatoriju. To uključuje pretvaranje Solske baze u kazališni prostor i plesnu dvor-

nu te gradnju kazališnog trga. Tvornička hala TUP-a prenamjenjuje se u kuću umjetnosti i izložbeni prostor, a postojeći muzej proširuje se novim muzejskim prostorom s praktikumima i radionicama. Ljetnikovac Kaboga-Zec obnavlja se kako bi se sačuvala baština dubrovačkih renesansnih ljetnikovaca.

Dio prometnog terminala uz navedeni blok rješava se prema shemi koja obuhvaća nekoliko zona (gledano s mora): plovni put, sigurnosna zona, zona broda, lungomare, objekti (*pop-up* paviljoni uz lungomare koji su za radionice, igraonice, *pop-up* izložbe, staklenike, *cafe*), promet u mirovanju, promet u kretanju. Sve uz ozelenjivanje površina.

*Prikaz prenamjene
postojećih građevina
i novih planiranih
sadržaja na prostoru
bivše tvornice TUP*

DUBROVNIK/GRUŽ – NOVO GRADSKO SREDIŠTE

Preobrazba gradskog
centra Gruž

AUTOR(I)

Eric Ivić, Mateo Liović,
Boris Juraj Lovrinčević,
Mijo Mandurić

KLJUČNE RIJEČI

*novi gradski centar,
pasarele, promenadaj*

MENTOR(I) S AF-A

Izv. prof. dr. sc. Vedran
Ivanković

AKADEMSKA GODINA

2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
2. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
II: Preobrazba grada

Koncept

Plan
namjene
površina

Analizirajući situaciju u Dubrovniku, kao ključni problemi ističu se prekomjerna turistička posjećenost, onečišćenje, odljev domaćeg stanovništva i nedostatak društvenih sadržaja. Koncentracija na turizam u užem centru grada dovela je do gužvi i otežane dostupnosti postojećih sadržaja za građane, posebno tijekom ljetne sezone, dok zimi nedostaje aktivnosti. Stoga se planira razvoj novoga gradskog centra u Gružu, usmjerenog na kulturu, zabavu i sport kao društveno središte za lokalno stanovništvo.

Zamišljen je kao nastavak na planirano rješenje gruške rive s prometom koji se podvlači pod zemlju uz određene preinake na području ispred samog centra Radeljević – Libertas. Koncipiran je kao hibrid dvaju gradskih mjerila, manjeg starogradskog (mediteranskog), s tradicionalnim uskim pješačkim ulicama (pasarelama) koje se spuštaju prema moru, te većeg novogradskog, s promenadom koja se nastavlja na planiranu rivu i postojeću zgradu bazena u Gružu. Time se pješački povezuje obala Gruškog zaljeva s izgradnjom i prometnicama na obroncima Srđa sjeveroistočno od obuhvata, dok se njihova kolna povezanost, u skladu s prometnim studijama, rješava po istočnom rubu parcele.

*Prostorni prikaz
novog gradskog
centra Gruž*

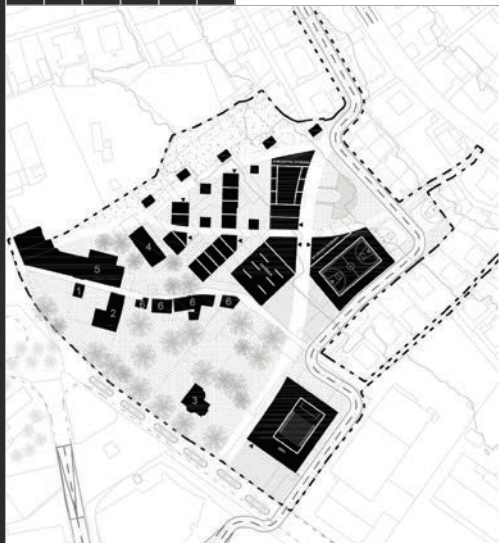
Detalj plana
prizemlja

Presjek kroz novi gradski centar

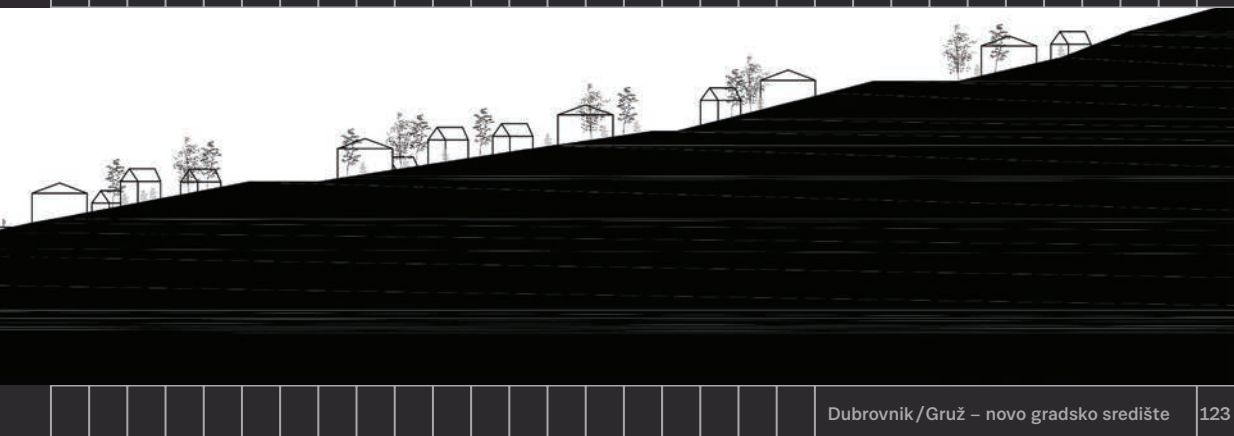

Plan izgradnje prizemlja

Projekt se sastoji od dvije veće površine od kojih se u jednoj nalazi postojeća povijesna izgradnja, ponajprije ljetnikovaca, koja se čuva i obnavlja te se u toj zoni predviđa isključivo uređenje zelenih površina, dok se u drugoj predviđa gradnja novih društvenih sadržaja. Struktura centra nastaje križanjem pasarela i promenade kojom se stvara mreža ulica i tematskih blokova, svaki sa svojom glavnom zgradom (kino, sportska dvorana, knjižnica, kazalište/koncertna dvorana) postavljenom uz veliku pješačku promenu i pomoćnim građevinama postavljenim uzduž bloka formirajući pasarele. Time nastaje novi gradski centar koji svojom strukturom uvelike podsjeća na onaj stari.

Ambijentalni prikaz novog gradskog središta

DUBROVNIK/GRUŽ – NOVO GRADSKO SREDIŠTE Gruž 4.0

Novi gradski centar Gruž
4.0 – prikaz intervencija
na širem obuhvatu

AUTOR(I)

Mia Jurić,
Marijana Jurić,
David Krvavac

KLJUČNE RIJEČI

budućnost, divlji vrt,
dvorište, industrija,
pješač, revitalizacija,
razvoj, tunel, virtualni
vrt, vizija

MENTOR(I) S AF-A

prof. dr. sc.
Krunoslav Šmit

MENTOR(I) VANJSKI

dr. sc. Marijana Sironić

AKADEMSKA GODINA

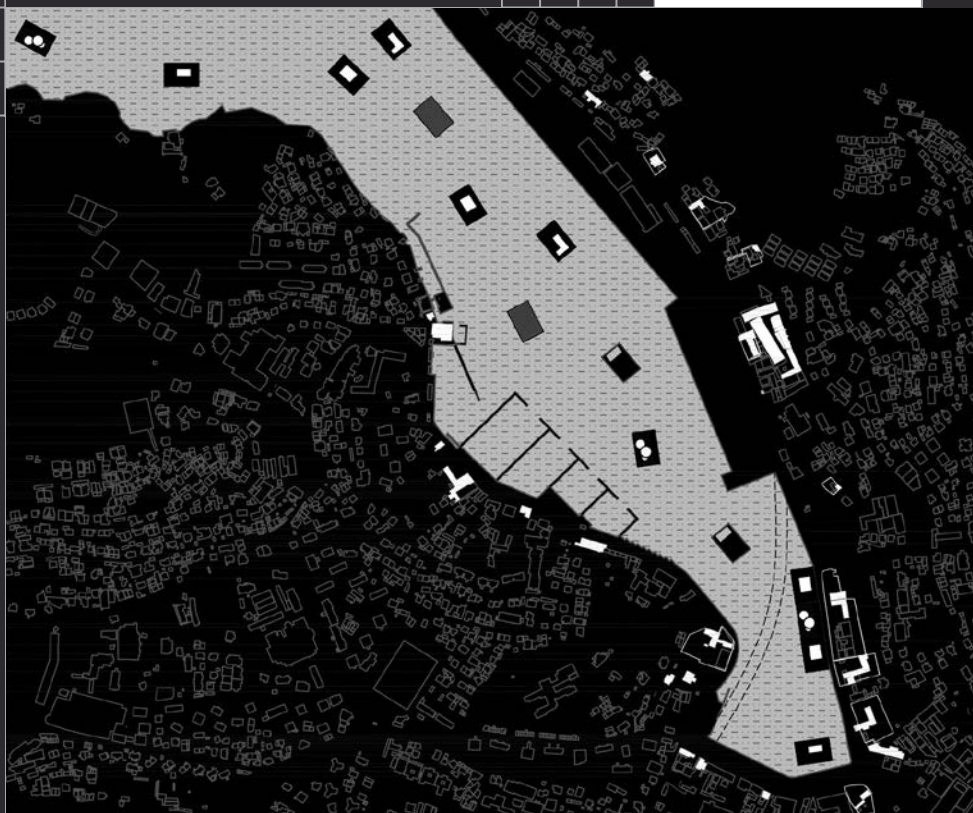
2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

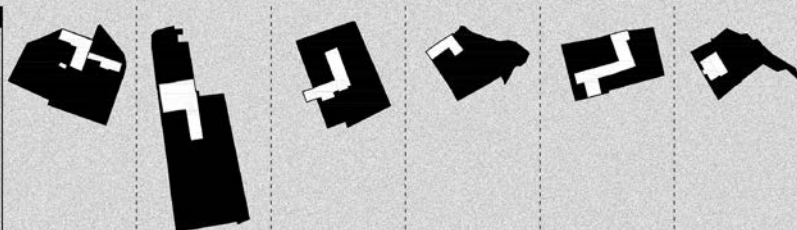
Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
2. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
II: Preobrazba grada

ljetnikovci

vrt	86%	1:6,5	88%	1:7,4	84%	1:5,3	90%	1:9	75%	1:2,9	86%	1:6,5
kuća	14%		12%		16%		10%		25%		14%	
zbroj omjera	1:6,5	+	1:7,4	+	1:5,3	+	1:9	+	1:2,9	+	1:6,5	

rezultat

1:6,2

Analiza karakte-
rističnih obilježja
ljetnikovaca

PLUTAJUĆI LJETNIKOVCI

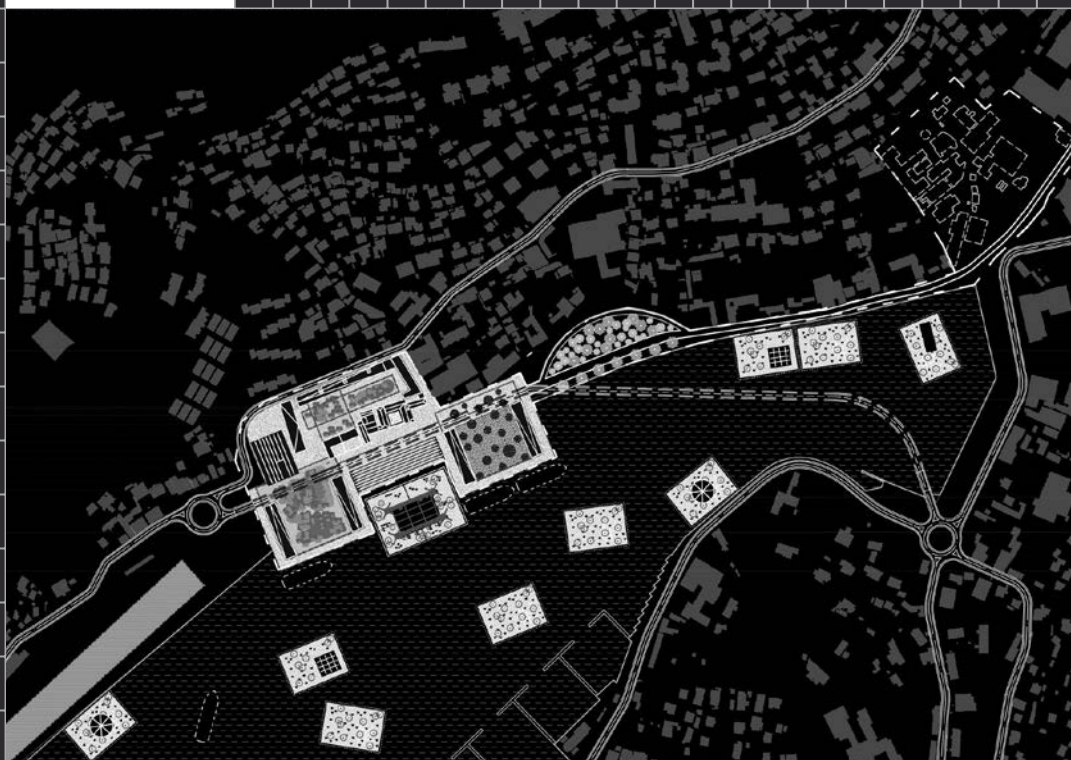
Vizija oblikovanja novoga gradskog centra u Gružu seže u nešto dalju budućnost. Pretpostavlja se da će se Dubrovnik dalje razvijati suočavajući se s preizgrađenošću zemljišta, još većim nedostatkom zelenih površina i brzim napretkom tehnologije.

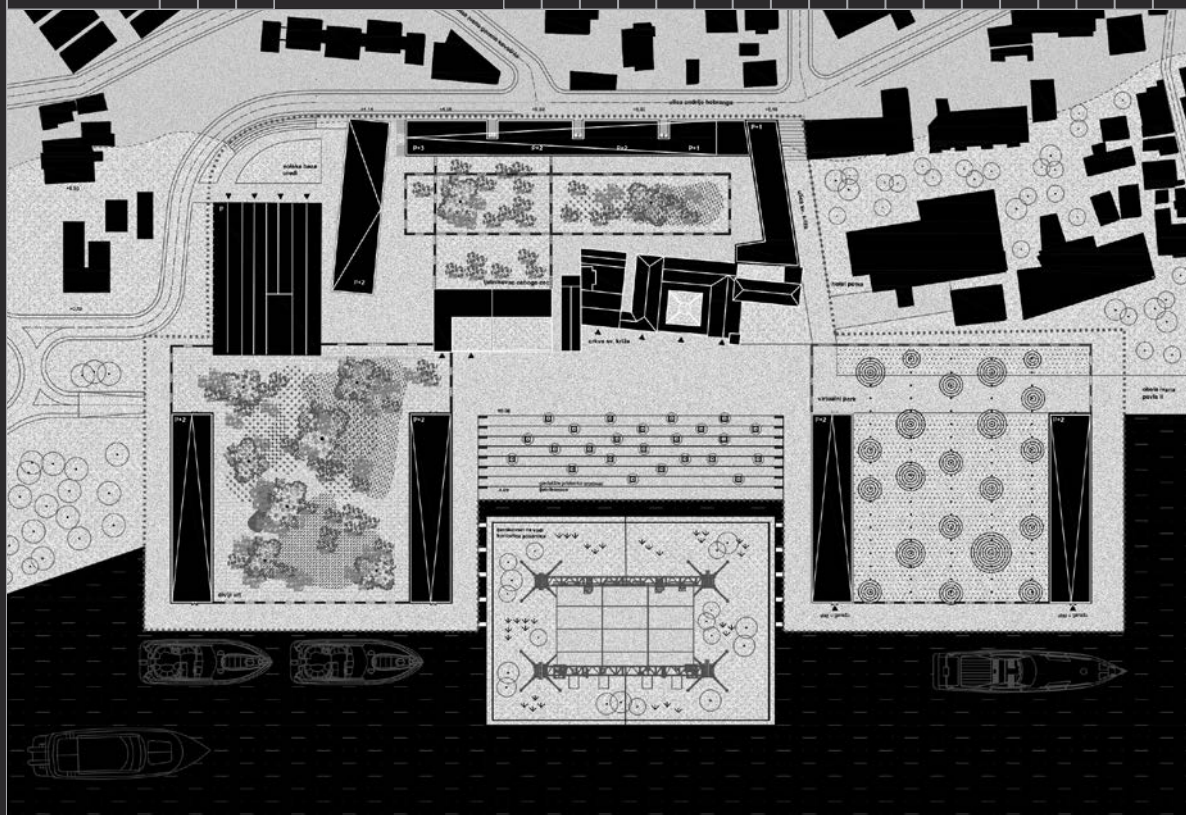
Kao odgovor na te izazove razvija se koncept *high-tech* plutajućih ljetnikovaca – mobilnih elemenata koji se mogu prilagoditi različitim položajima unutar luke, gdje je potrebna zelena površina ili dodatni sadržaj. Ti plutajući elementi ne samo da nadoknađuju nedostatak parkova

i vrtova već stvaraju novi prostor za kulturu, umjetnost i rekreaciju. Postoji mogućnost različitih kombinacija njihova postavljanja, od pojedinačnih postava uz obalu do kolektivnih spajanja stvarajući svojevrсни most između dvije strane zaljeva.

Vizija prometne infrastrukture uključuje dva kružna toka povezana podmorskim tunelom. Tunel će osigurati brzu i učinkovitu vezu između različitih dijelova Gruža omogućujući da obala postane prometna zona isključivo za pješake.

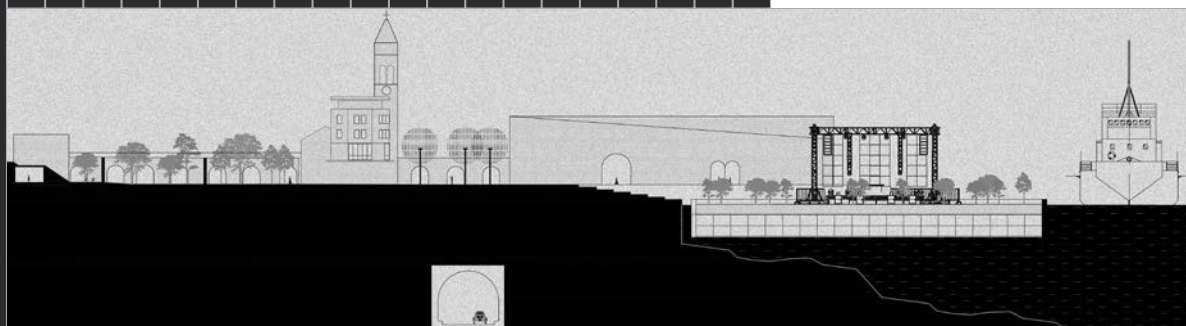
Urbanističko rješenje
preobrazbe područja
TUP-a

Tlo crt užeg obuhvata

Presjek užeg obuhvata: TUP sa dvorištem,
podzemski tunel, virtualni park, nova
gradnja, plutajući ljetnikovac

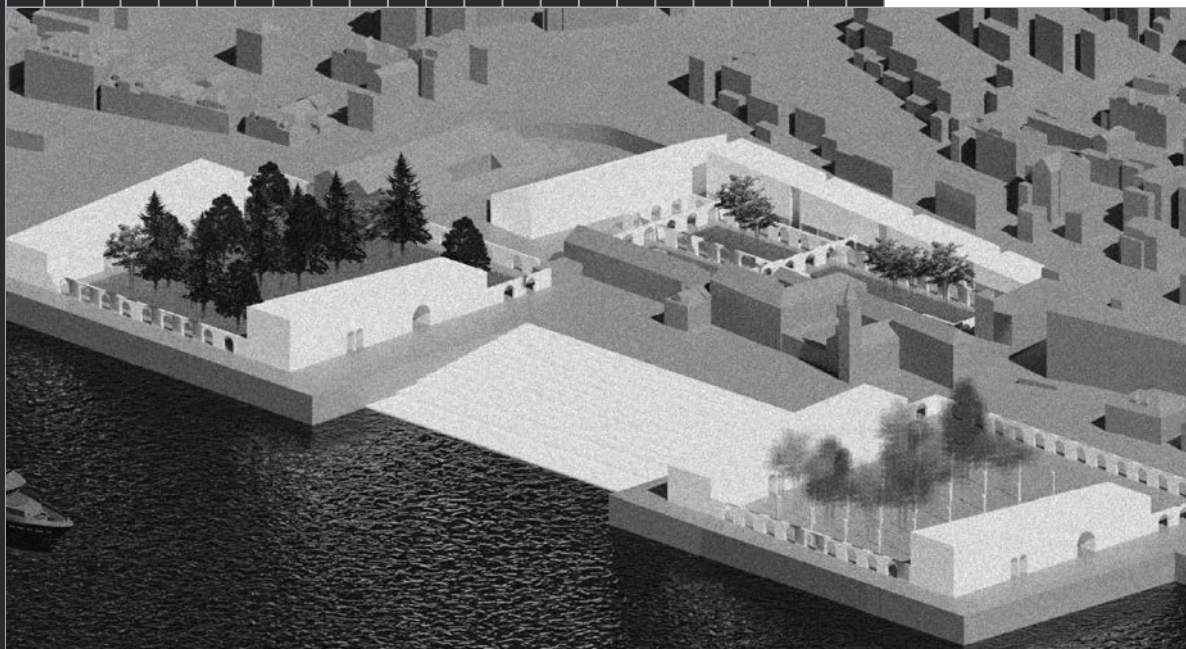

Na temelju analize postojećeg stanja identificirani su objekti koji će biti srušeni u sklopu projekta užeg obuhvata. Među njima prevladavaju skladišni prostori i dijelovi proizvodnih pogona Tvornice ugljenografitnih i elektrokontaktih proizvoda koji su trenutno zapušteni. Rušenjem tih objekata oslobađa se središnji prostor dvorišta, otvara se prilika za vraćanje vrta ljetnikovcu i stvaranje novog vrta. Građevine koje će biti očuvane ili dobiti novu namjenu su Solska baza, zgrada Muzeja crvene povijesti te zapadni proizvodni pogon.

Bivša tvornica, nastala u sklopu druge industrijske revolucije, postaje središte za IT sektor, usklađeno s konceptima četvrte industrijske revolucije (industrija 4.0). Transformacija uključuje automatizaciju, robotiku, umjetnu inteligenciju i 3D printanje. Unutar kompleksa nalaze se proizvodni pogoni za 3D printanje i open-space uredi za programere, uz dodatne javne sadržaje u prizemlju. Oblikovanje samih zgrada određeno je željom da sjeverne zgrade čine kontrapunkt u odnosu na prometnicu. Prometnica se uzdiže u smjeru zapad-istok, dok se zgrada uzdiže u suprotnom smjeru. Oblikovana je i točka susreta između prometnice i krova zgrade, preko

koje je moguće pristupiti krovu i njime se kretati. Zgrada sadrži i procijepe koji služe za pristup unutarnjem dvorištu, ali ujedno za svladavanje visinske razlike između dvorišta i ostatka terena. Unutar prostora bloka sijeku se dva vrta – onaj koji pripada ljetnikovcu te novonastali vrt TUP-a. Obalna zona ispred TUP-a, koja je trenutno namijenjena parkingu, prenamjenjuje se i zonira u tri zone: divlji vrt, gledalište pristanka brodova i virtualni vrt. Vrtovi postoje kao dva introvertirana, ali javna parka koji koegzistiraju jedan do drugog te su inspirirani dvorištima ljetnikovaca. Kako su ljetnikovci tradicionalno bili ograđeno privatno vlasništvo, tako se sada planiraju ograđene zelene površine koje svojim otvorima nagovještavaju propusnost za javno korištenje. Divlji park sugerira povijesno stanje, a kao njegov suvremeni pandan pojavljuje se virtualni park, u kojem zelenilo postaje hologram na popločanoj površini te se sve svodi na "arhitekturu oka". Virtualni park pomiruje temu vrta s tematskom cjelinom TUP-a i novim tehnologijama. Tribine služe kao osvrt na povijesnu tradiciju gledanja pristanka brodova u luku, ali i kao gledalište kulturnih događanja na plutajućim ljetnikovcima koji se sidre ispred.

Prostorni prikaz užeg obuhvata

U današnje vrijeme, u kojem smo često usmjereni samo na sebe, teško je pronaći okolinu koja stavlja naglasak na njegovanje osjećaja zajedništva. Otudnost je postala sveprisutna, ljudi često ne poznaju ni svoje prve susjede.

U nastojanju da se zaustavi trend reifikacije, ovaj projekt zagovara pristup da je zajedništvo ključna vrijednost. Iako je rješenje prilagođeno kako bi služilo i stalnom stanovništvu Dubrovnika i privremenom stanovništvu, turistima, veći naglasak stavlja se na stvaranje

sadržaja za one koji cijelu godinu žive u Dubrovniku. Ovaj pristup odgovor je na trenutačno stanje, pri čemu se grad ponaša kao da postoji samo tijekom ljeta. To potvrđuje broj apartmana i hotela unutar i u neposrednoj blizini obuhvata od približno 52 hektara – čak ih je 105. Kako bi se stvorilo uravnoteženo okruženje, projektiran je bogat zeleni pojas koji ne samo da poboljšava mikroklimu tog područja već i potiče socijalne interakcije među stanovništvom.

*Urbanistički
plan uređenja
područja
TUP-a, plan
partera*

Dodatna vrijednost ovog pristupa je inkluzivnost. Posebna pažnja usmjerena je prema starijoj populaciji koja često ostaje uskraćena za različite sadržaje. Kako bi se dodatno obogatila dinamika mjesta, projektirana je stambena zgrada namijenjena mladim obiteljima. Također, industrijska hala obnovljena je i pretvorena u muzejski prostor koji će služiti kao kulturna fokusna točka nudeći različite kulturne sadržaje.

Osim toga, kako bi se spriječila prevelika dominacija turističkog smještaja unutar i izvan tog područja, razmatra se mogućnost uvođenja veće komunalne naknade za vlasnike nekretnina koji iznajmljuju svoje objekte isključivo turistima. Stvaranjem velike zelene površine želi se naglasiti da grad ne bi

trebao biti promatran samo kao niz parcela prodanih turistima, već kao slobodna, kontinuirana zelena površina unutar koje se odvija život. Ova zelena parkovna površina sastoji se od različitih tematskih područja koja nude sadržaje za mlade obitelji i starije građane. Također, ona služi kao veza između postojećih parkova stvarajući mikroklimatske cjeline i pomažući u regulaciji temperature tijekom vrućih ljetnih dana.

Ova projektantska intencija nastoji promijeniti trenutačnu demografsku sliku i spriječiti efekt "ghost town". Grad u prvom redu treba služiti čovjeku, a ne nezasićenom apetitu konzumerizma.

Urbanistički
plan uređenja
područja TUP-a,
prometno
rješenje šireg
obuhvata
područja TUP-a

Akademski
godina
2022./23.

DUBROVNIK/GRUŽ – NOVO GRADSKO SREDIŠTE JANUS Dubrovnik

AUTOR(I)

Karla Pavlović,
Lora Pleskina

KLJUČNE RIJEČI

*autentičnost, hibrid,
kultura, podvojenost,
suživot*

MENTOR(I) S AF-A

prof. dr. sc. Ivan Mlinar

AKADEMSKA GODINA

2022./2023.

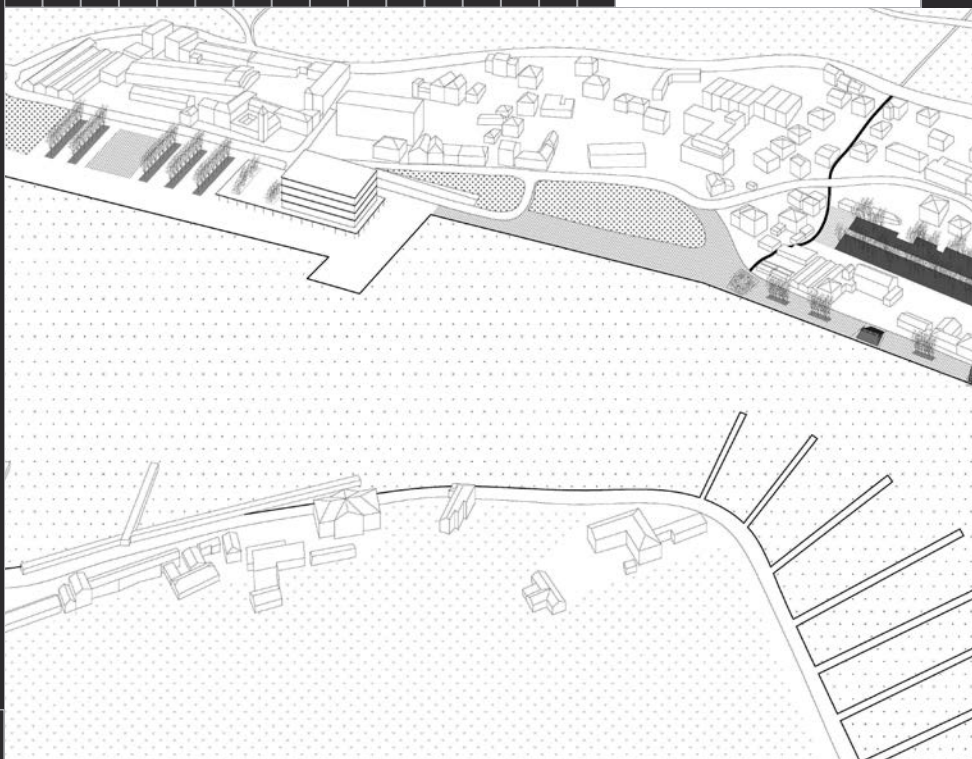
SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
2. semestar

KOLEGIJ

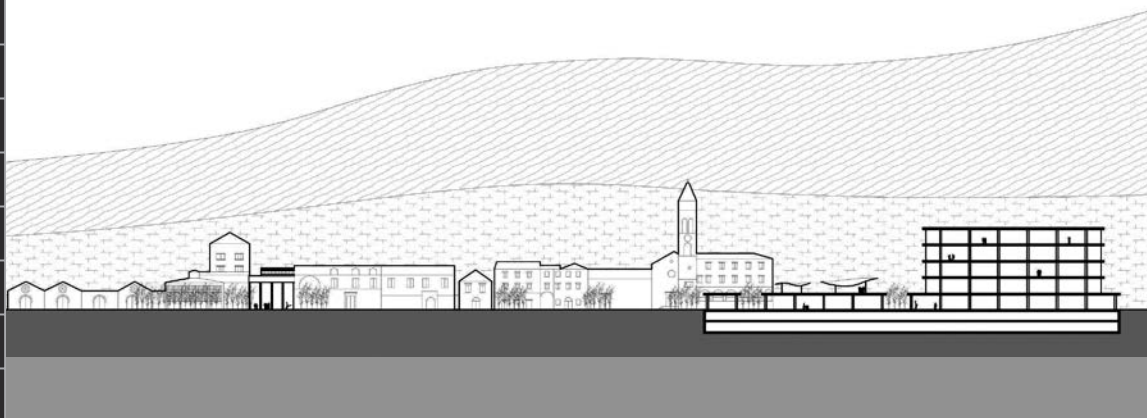
Urbanistička radionica
II: Preobrazba grada

Prostorni prikaz novog centra

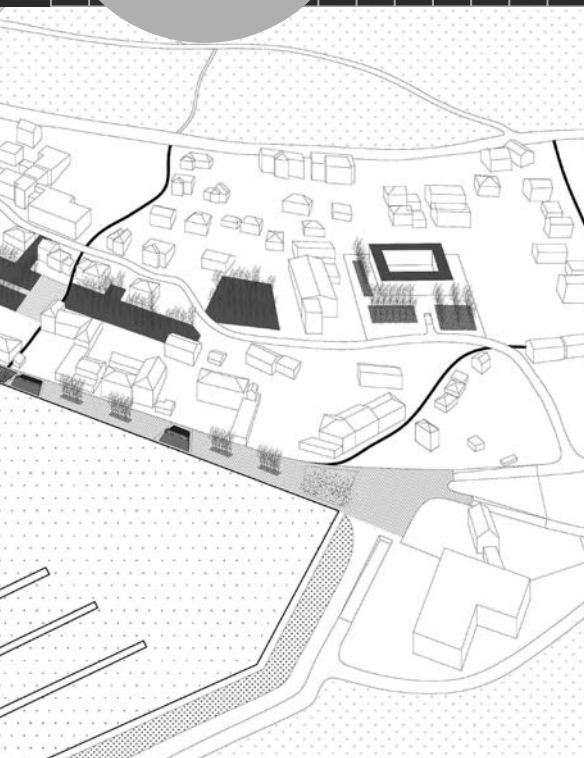
Uzdužni presjek kroz novi centar

Presjek A-A

Rimski
bog novih
početaka –
Janus

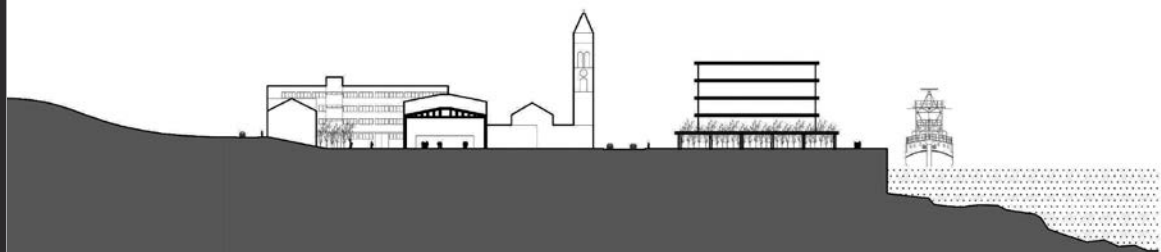
POČETAK I KRAJ

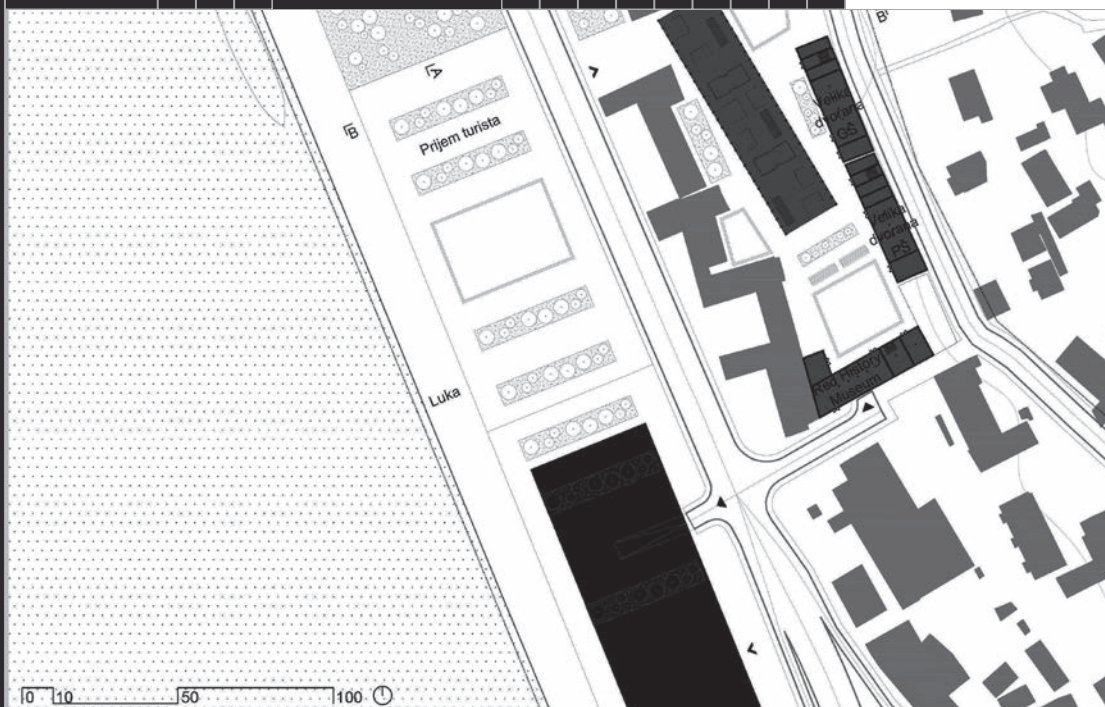
Koncept uređenja Gruža u Dubrovniku proizlazi iz duboke dvojnosti koja je utkana u tkivo samoga grada Dubrovnika, a temelji se na mitološkom liku Janusa – boga početka i kraja. Janus je u rimskoj mitologiji predstavljen kao božanstvo novih početaka. Prikazivan je s dva lica koja gledaju u suprotnim smjerovima, pri čemu je jedno lice mlado, a drugo staro.

Dubrovnik je izvanredan primjer te dvojnosti u svakom smislu riječi. Primjerice, prostor stare gradske jezgre, koji predstavlja povijesnu cjelinu i UNESCO-ovu svjetsku kulturnu baštinu, relativno je malen, ali je unatoč tome glavni gradski centar. S druge strane Gruž obuhvaća znatno veću površinu, ali se nije razvio kao glavni gradski centar zbog neiskorištenih potencijala koje nudi. Sezonska priroda grada još je jedan primjer podvojenosti u Dubrovniku. Tijekom turističke sezone Gruž postaje isključivo tranzitna luka za turiste koji prolaze kroz nju kako bi stigli do glavne gradske jezgre. Ljeti je Gruž nevažan za turiste, dok lokalno stanovništvo često boravi na tom prostoru.

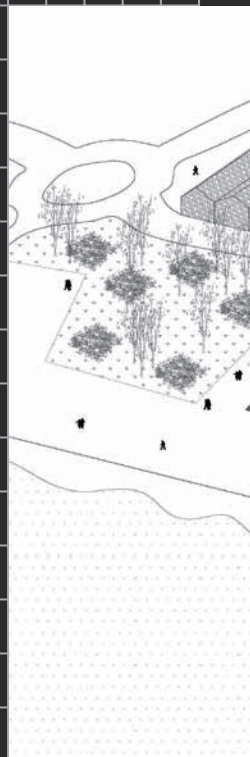
Poprečni presjek kroz novi centar

Presjek B-B

	Nova izgradnja		Pomične trbine
	Prenamijenjena postojeća izgradnja		Rampa za podzemnu garažu
	Postojeća izgradnja		Pješački pristup
	Scene		Kolni pristup
	Zelene scene		Glazbena škola
	Visoko zelenilo		Plesna škola
	Pomične pregrade		Škola glume

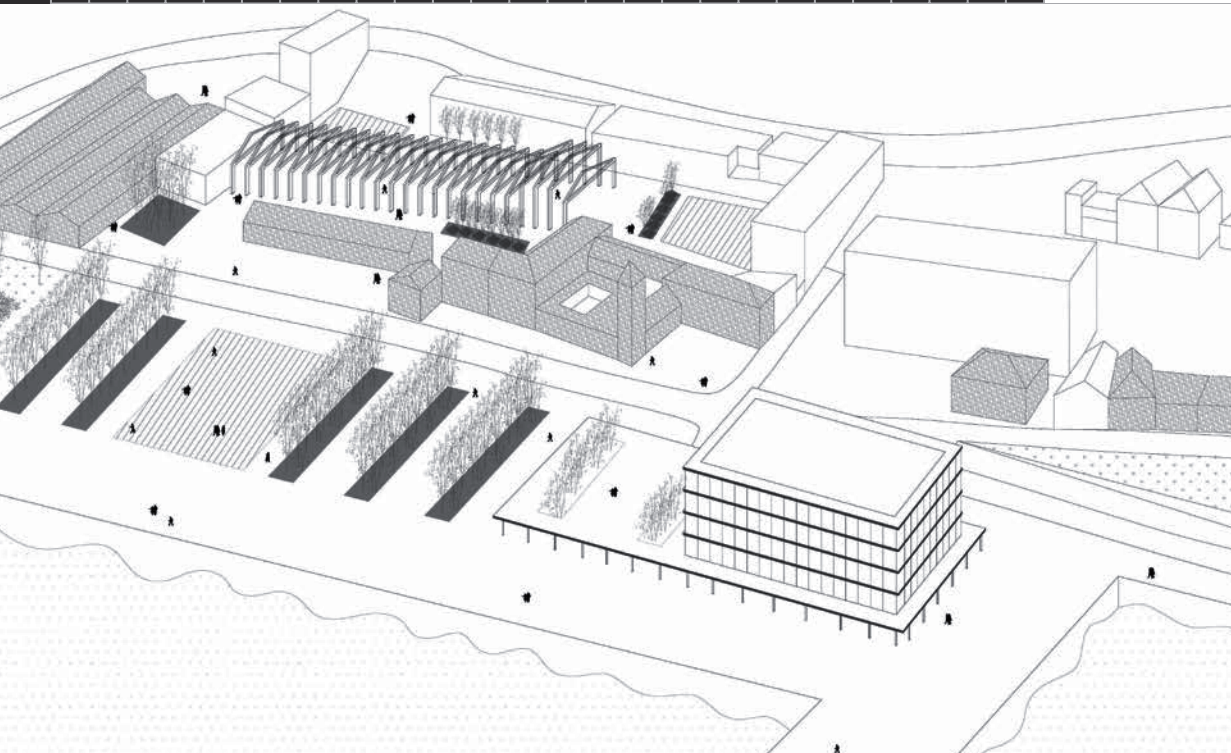

S druge strane glavna gradska jezgra tijekom sezone postaje prenapučena turistima, a stanovništvo tamo gotovo i nema pristup. Izvan sezone lokalno stanovništvo vraća se u glavnu gradsku jezgru, a Gruž postaje sekundarni gradski centar.

Podvojenost, koja je sastavni dio prostora grada Dubrovnika, odražava se i na koncept uređenja Gruža. Svi elementi koji se uvode u taj gradski prostor dvojnog su karaktera na više razina. Elementi su predviđeni za nekoliko

režima korištenja koji ovise o godišnjem dobu, o gradskim kulturnim događanjima, o prihvatu i tranzitu turista i slično. Kultura postaje glavni element koji se implementira na različita područja Gruža koja su zapuštena. Velika površina gruške luke i njezina bogata povijest protkana renesansnim ljetnikovcima i ostacima ladanjske kulture oživljava uz pomoć novih gradskih centara s naglaskom na pješačko kretanje i doživljavanje prostora Gruža.

*Prostorni prikaz
novog gradskog
centra*

Akademski
godina
2022./23.

DUBROVNIK/GRUŽ – NOVO GRADSKO SREDIŠTE Gruž 4.0

Dijagram struktura

AUTOR(I)

Ivan Tahlin

KLJUČNE RIJEČI

alternativne prometne
veze, brownfield,
digitalni nomadi,
gentrifikacija, high-
tech industrija,
revitalizacija,
waterfront

MENTOR(I) S AF-A

doc. dr. sc. Alen Žunić

AKADEMSKA GODINA

2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

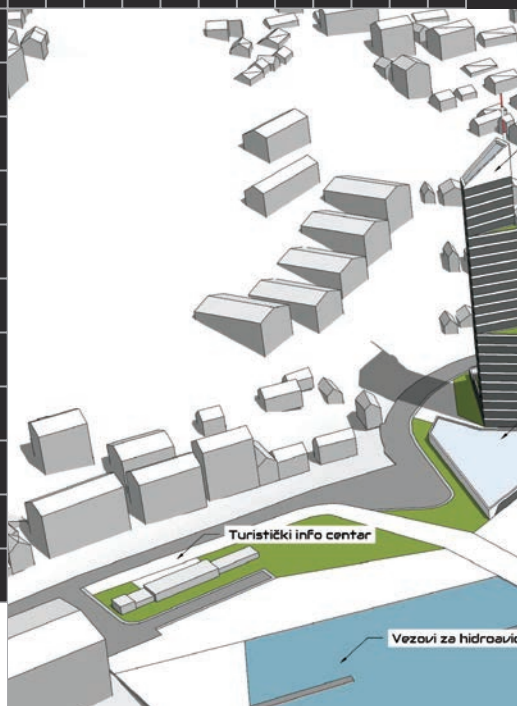
Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
2. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
II: Preobrazba grada

Dijagram promenada

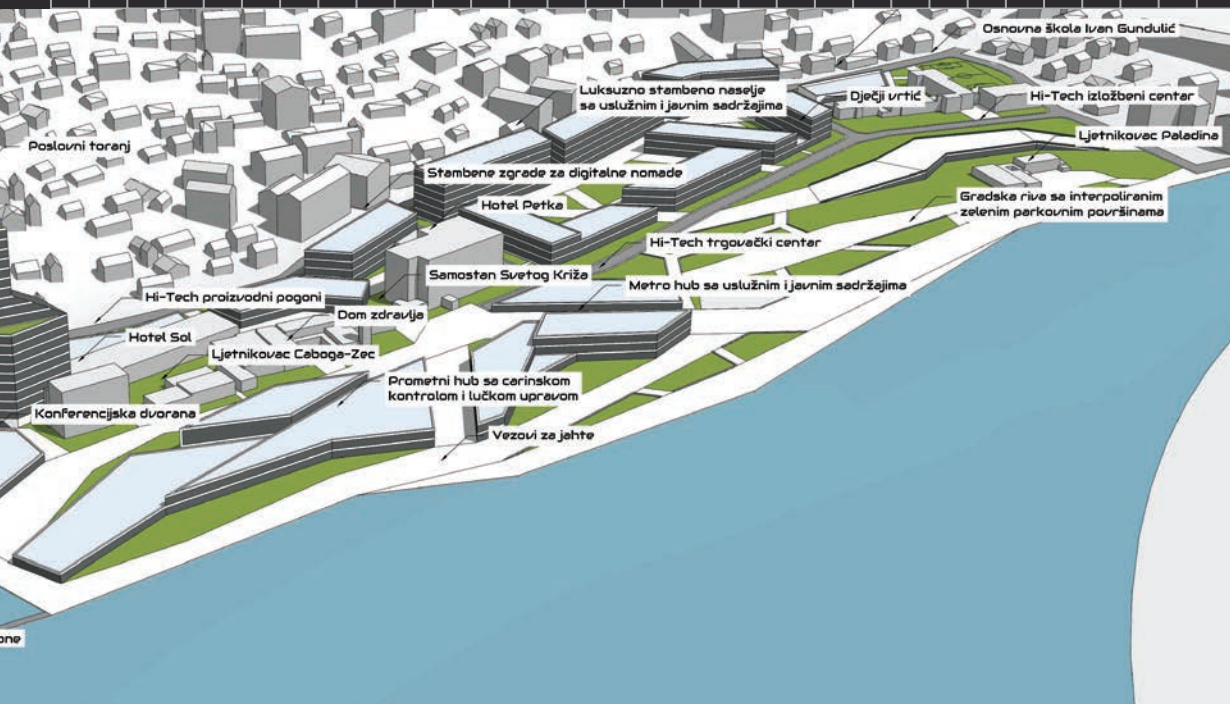

Prostorni prikaz
novog gradskog
centra

Dijagram zelenila

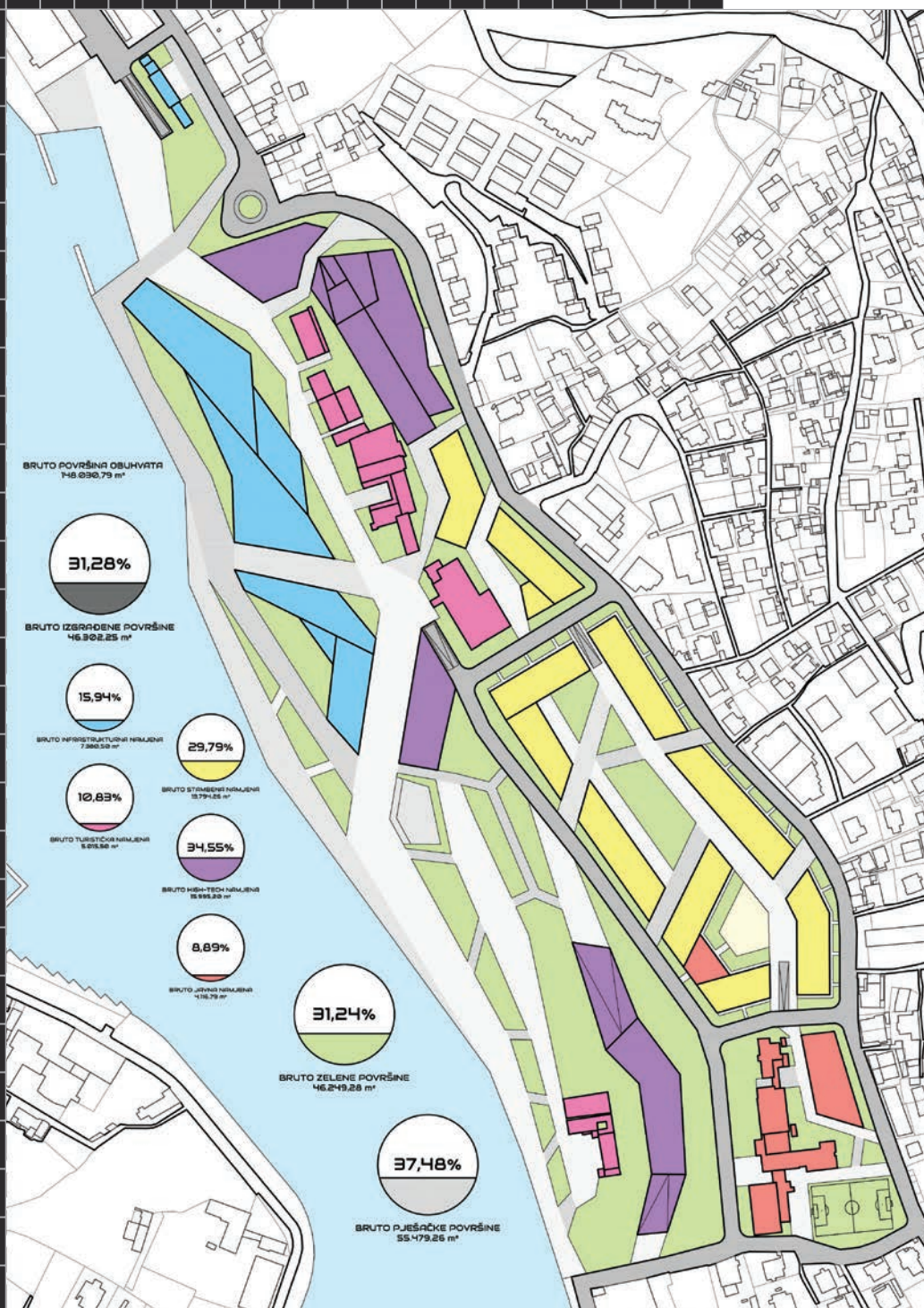
Dijagram prometnica

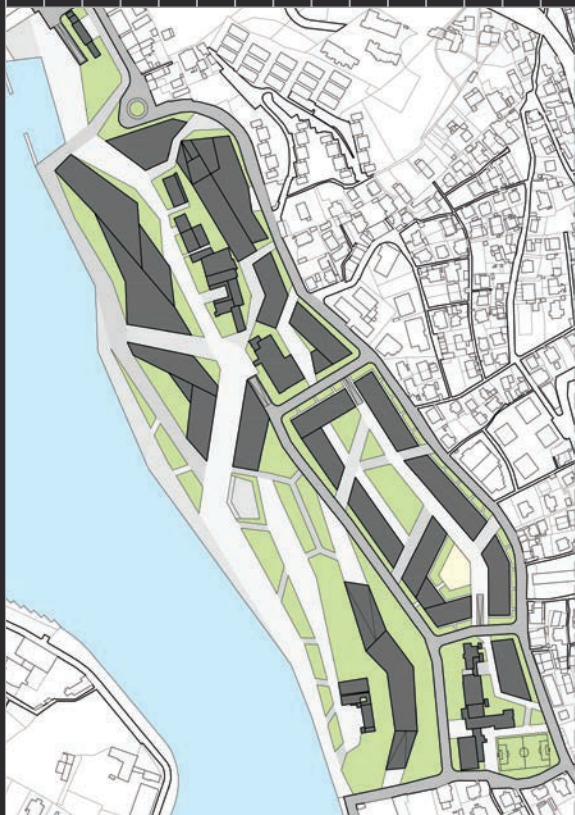

BROWNFIELD PODRUČJA

Novo naselje uz obalu Gruža proizašlo je iz revitalizacije brownfield područja bivše tvornice TUP. Glavni cilj ovog projekta je stvaranje sadržaja koji nedostaju a koji bi znatno unaprijedili cjelokupno područje i podigli kvalitetu života unutar odabrane zone. Projekt se sastoji od nekoliko faza, a prva je razrjeđenje gusto naseljene strukture i nepravilne urbane mreže. Nova urbana struktura proširuje poligonalne oblike kako bi oponašala prethodni raspored Gruža, dok linija obale reproducira konture Srđa u pozadini.

Druga faza projekta je gentrifikacija cijelog područja. Brownfield površina bivše tvornice TUP prenamijenila bi se u novu i modernu high-tech industriju pružajući naselju potpuno novu osnovu za razvoj i uporabu tog područja. Osim proizvodnih pogona, planira se dodavanje drugih high-tech sadržaja kao što su konferencijske dvorane, poslovni prostori, izložbeni paviljoni i trgovački centri. Predviđena je i luksuzna stambena zona s određenim objektima za privremeni smještaj digitalnih nomada.

Prostorni prikaz
novog gradskog
centra – Gruž 4.0

Urbanističko rješenje,
struktura izgradnje novog
gradskog centra

Kako bi se novo naselje učinkovito povežalo s ostatkom grada i regijom, planira se gradnja prometnih čvorišta s vodenim uzletno-sletnim stazama i vezovima za hidroavione, luka uz novu rivu za jahte te velike podzemne garaže za proizvodnu i stambenu zonu. Naselje će također imati direktne zračne veze sa Zračnom lukom u Čilipima redovitim helikopterskim i avionskim linijama.

Arhitektonski stil koji se kroz naselje pokušava nametnuti jasno je definiran kao neofuturistički. Izmiješani osjećaji tradicionalne mediteranske atmosfere te suvremene heterogenosti pojavljuju se na jednom mjestu. Brojne pješačke perspektive otkrivaju različite karaktere naselja, ovisno o tome koji sloj urbane strukture promatramo. Najznačajnija karakteristika naselja svakako je istovremena raznolikost, ali i djelomična simultanost arhitektonskih stilova koji se kroz njega protežu. To se može reći i za sadržaje te namjene koje se u naselju pojavljuju – od užurbanih i automatiziranih proizvodnih zona pa sve do mirnih stambenih i turističkih područja naselje pruža ponešto za svakog pojedinca koji u njemu boravi.

Preobrazba prostora gradskog središta Gruža u Dubrovniku

Urbanistička radionica II: Preobrazba grada

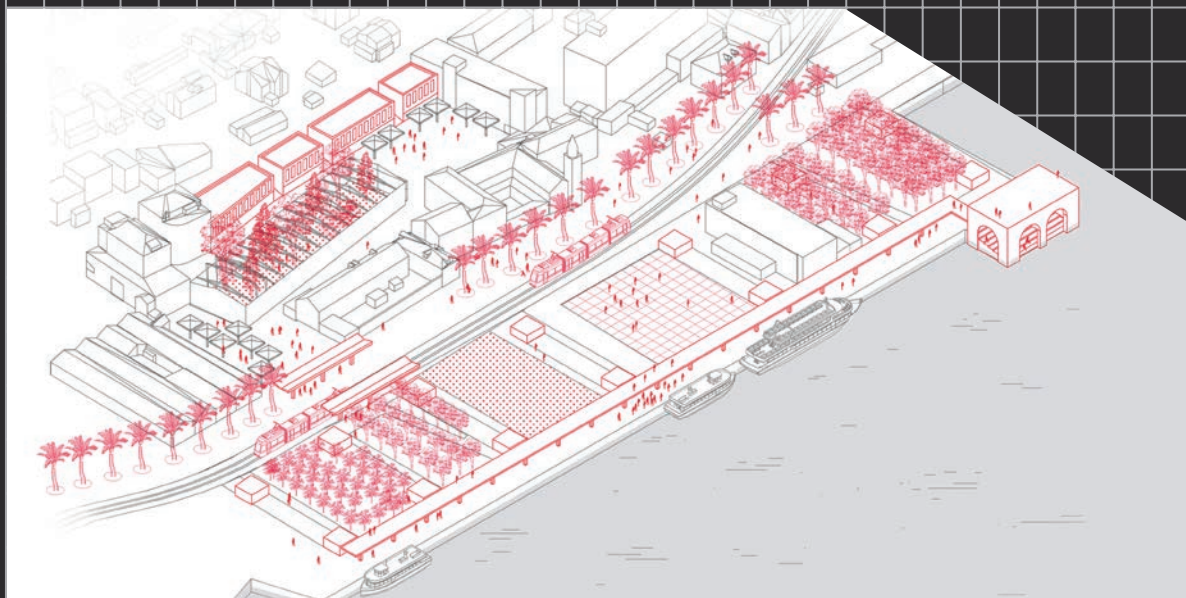
140 Urbanistička radionica II: PREOBRAZBA GRADA

KATALIZATORI JAVNOG PROSTORA

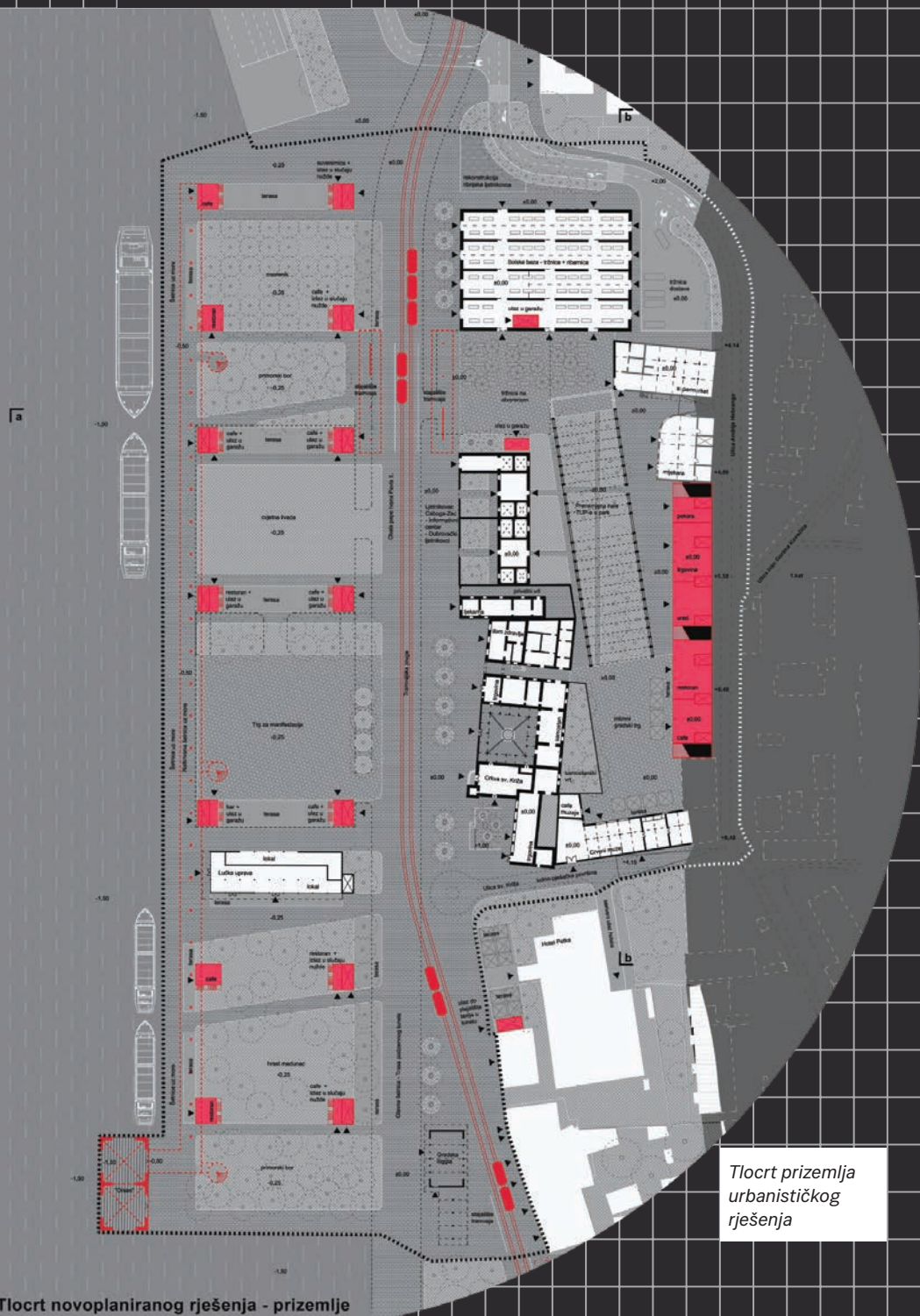
Interpretacija postavljenog zadatka za područje Gruža u Dubrovniku temelji se na odbacivanju jednoličnog poteza velikog mjerila koje bi moglo narušiti karakter područja. Umjesto toga predložen je pristup koji uključuje niz manjih intervencija s nadom u koherentnu integraciju.

Dubrovački ljetnikovci u luci Gruž povezuju se šetnicom kroz njihove vrtove koja je stvorena minimalnim intervencijama. Ljetnikovcima su dane nove namjene koje nalažu njihovo uređenje i održavanje. Uloga zelenila stoga postaje potencirana i počinje nadjačavati promet. Promet je riješen podzemnim tunelom ispod same rive. Uz tunel su pozicionirane i garaže.

Pješačke komunikacije povećavaju se probijanjem ulica koje okomito na obalu povezuju prostore viših visinskih kota pretežno stambene namjene s nižim prostorima pretežno javne namjene. Za razradu većeg mjerila odabrana je lokacija bivše Tvornice ugljenografitnih proizvoda. Nedostatak javnih površina ugodnih za boravak glavni je problem. Time su prostori TUP-a, kao i cijelog jugozapadnog lučkog poteza iskorišteni kao novi katalizatori javnog prostora namijenjenog stanovnicima. Kako bi se izbjegao problem turističkog zasićenja i svih prometnih nedaća koje on stvara, odlučeno je da se ponovno uvede dubrovački tramvaj koji će stanovnike i turiste voditi sve do nekadašnje stanice Pile. Promet iz smjera TUP-a prema staroj jezgri time postaje gotovo samo tramvajski.

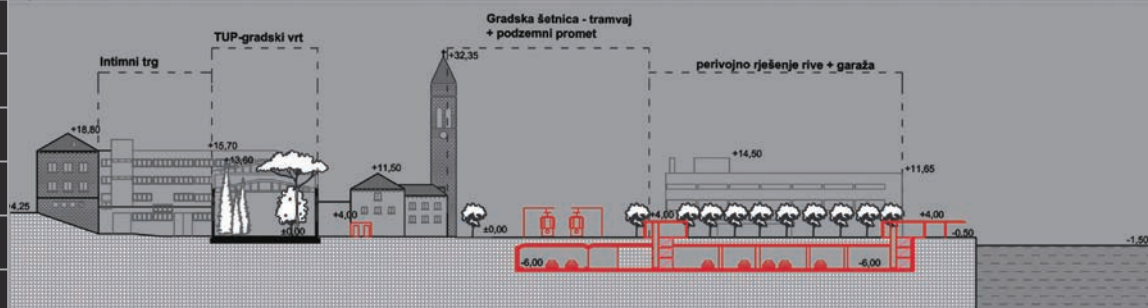

Aksonometrijski
prikaz – pogled
jugoistok

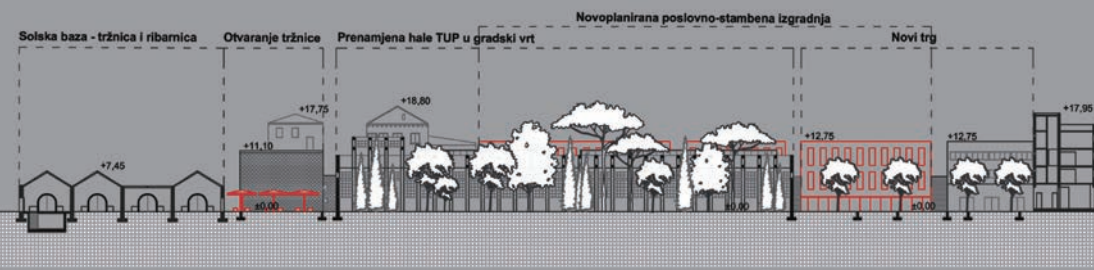

Prostor dokova predviđen je kao perivojno rješenje koje se nadovezuje na šetnicu ljetnikovaca. Perivoj je osmišljen kao niz vrtova koji sadrže raznoliko mediteransko bilje (primorski bor, masline, palme). Među vrtovima stvoren je trg za manifestacije koji ujedno otvara poglede s mora prema novom informativnom centru za ljetnikovce. Zatečeni lom obale postavio se kao savršeno mjesto za pozicioniranje repera te je tamo planiran predimenzionirani orsan ispod kojeg je stubište koje vodi posjetitelje do samoga mora. Od orsana prema sjevernom kraju smještena je šetnica na 4 metra visine koja ujedno služi kao element zaštite od sunca pri šetnji rivom. Paralelno sa šetnicom postavljene su folies u kojima se nalaze lokali, kiosci i stubište jezgre garaža.

Prostor TUP-a pročišćen je od građevina ocijenjenih nedostatnima te se preostala glavna hala koristi kao ogradeni vrt. Krov hale se skida, no ostavljaju se zidovi kao i sama stropna konstrukcija. Minimalnom intervencijom ostvaruje se arhitektonski karakter specifičnog izražaja. Južno od hale formiran je novi komorni gradski trg koji je skriven od turističkog naleta. Planirana je i gradnja triju novih objekata stambeno-poslovne namjene. Solska baza na sjeveru obuhvata prenamijenjena je u novu gradsku tržnicu te se probijem uzdužne stranice otvara na novi trg na jugu na kojem bi se formirala tržnica na otvorenom.

*Presjek i pogled
novoplaniranog
rješenja*

Akadska
godina
2022./23.

DUBROVNIK/GRUŽ – NOVO GRADSKO SREDIŠTE

Gruž, novi centar grada

AUTOR(I)

Stela Treščec,
Petra Uvodić

KLJUČNE RIJEČI

*intervencije,
reinterpretacija,
revitalizacija, tematske
zone, zelenilo*

MENTOR(I) S AF-A

doc. dr. sc.
Marko Rukavina

MENTOR(I) VANJSKI

asist. Emil Srbljanin

AKADEMSKA GODINA

2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

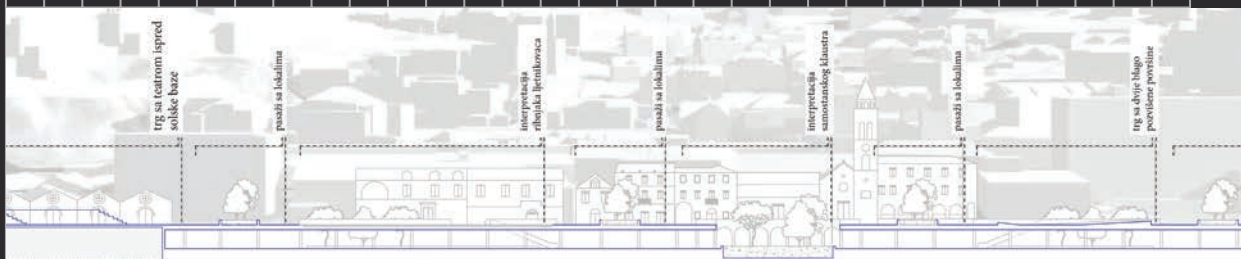
Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
2. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
II: Preobrazba grada

Obuhvat intervencije

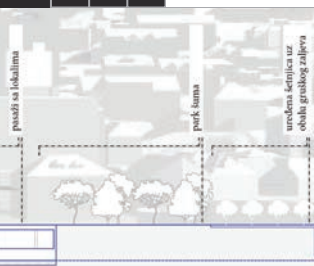
VIZIJA GRUŽA

Analizirajući probleme prostora od padina Srđa do Gruškog zaljeva primijećen je niz prostornih problema s naglaskom na nedostatak javnih sadržaja. Stanovanje duž padina Srđa često je obilježeno niskom kvalitetom života i nedovoljnom urbanom infrastrukturom. Na širem području uz istočnu obalu Gruža prepoznat je potencijal za stvaranje zelenog pojasa s raznovrsnim kulturnim sadržajima. Postojeći parkovi, novi zeleni prostori i ljetnikovci povezani su kako bi obogatili kulturnu i povijesnu baštinu obale.

Niz postojećih parkova, nove zelene površine i dvorišta ljetnikovaca povezuju se u cjelinu koja obogaćuje povijesnu i kulturnu baštinu uz obalu te naglašava njihovu vrijednost. Minimalne intervencije u prostoru uklapaju se u postojeću strukturu grada, a trenutačno zapostavljeni vrijedni prostori dobivaju novu, javnu namjenu. Nivelacija između prostora stanovanja i obale Gruža savladava se postojećim pješačkim ulicama koje služe kao najkraća veza do obale. Planiranjem šireg prostora Gruža naglašena je vrijednost postojećih te su uvedeni novi pješački putovi koji poput arterija prodiru u lošu strukturu grada i omogućuju građanima pristupačniju vezu s novim gradskim centrom.

*Novi gradski
centar
– tlocrt
prizemlja*

*Novi gradski
centar –
presjek*

*Teatar i vidikovac
ispred solske
baze*

*Interpretacija
ribnjaka
ljetnikovca*

*Polivalentni centar
unutar obnovljene
konstrukcije TUP-a*

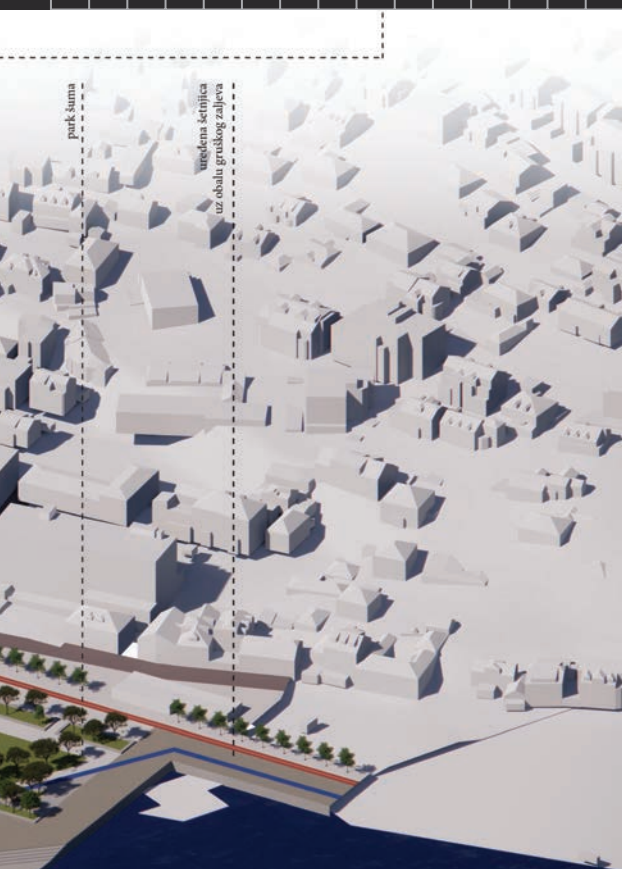

Interpretacija
samostanskog
klaustura

Novi gradski centar u Gružu razvija se kao jedinstveno područje podijeljeno u pet tematskih zona. Svaka zona multifunkcionalni je javni prostor projektiran kao podsjetnik na povijest Grada, kao reinterpretacija perivoja ljetnikovaca, ribnjaka ljetnikovaca, samostanskog klaustura. Svaki od njih funkcionira zasebno kao skriveni vrt, ali oni zajedno čine cjelovit prostor. Jedan od vrtova nalazi se u podzemlju na razini etaže garaže i tako interpretira klaustar samostana.

Solska baza prenamijenjena je u tržnicu, samostan zadržava postojeću namjenu, a ljetnikovci postaju javni prostori s kulturnim sadržajima. Proizvodna hala nekadašnje Tvornice ugljenografitnih proizvoda rekonstruirana je u natkrivenu javnu površinu unutar koje se dodaje dvoetažni zatvoreni prostor za kulturne sadržaje. Pomoćne građevine tvornice uz istočni dio obuhvata ruše se, a na njihovu mjestu grade se nove zgrade mješovite namjene sa stanovima na katu i s lokalima u prizemlju. Hostel Sol, koji ne pridonosi vrijednosti prostora, uklanja se u korist javne površine trga i tržnice na otvorenom. Ovim zahvatima uspostavlja se novi odnos povijesno vrijednih i visokokvalitetnih prostora koji će revitalizirati taj dio grada.

Vizija Gruža
– prostorni
prikaz

DUBROVNIK/GRUŽ – NOVO GRADSKO SREDIŠTE Dualitas

AUTOR(I)

Dora Vitlić,
Karmen Žilić

KLJUČNE RIJEČI

Dubrovnik, dualnost,
Gruž, perivoj, urbani
centar

MENTOR(I) S AF-A

doc. dr. sc.
Marko Rukavina

MENTOR(I) VANJSKI

asist. Emil Srbljanin

AKADEMSKA GODINA

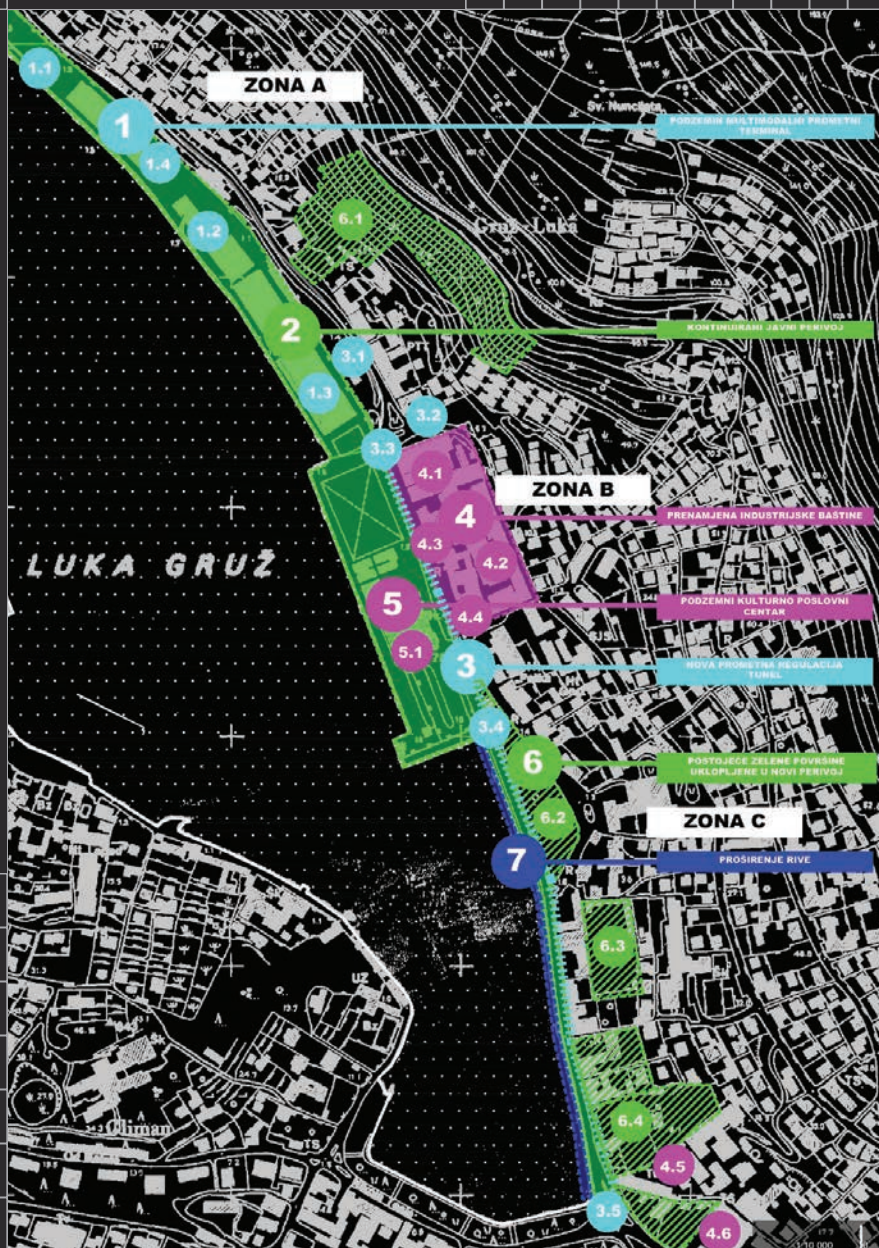
2022./2023.

SEMESTAR STUDIJA

Diplomski studij
Arhitektura i
urbanizam,
2. semestar

KOLEGIJ

Urbanistička radionica
II: Preobrazba grada

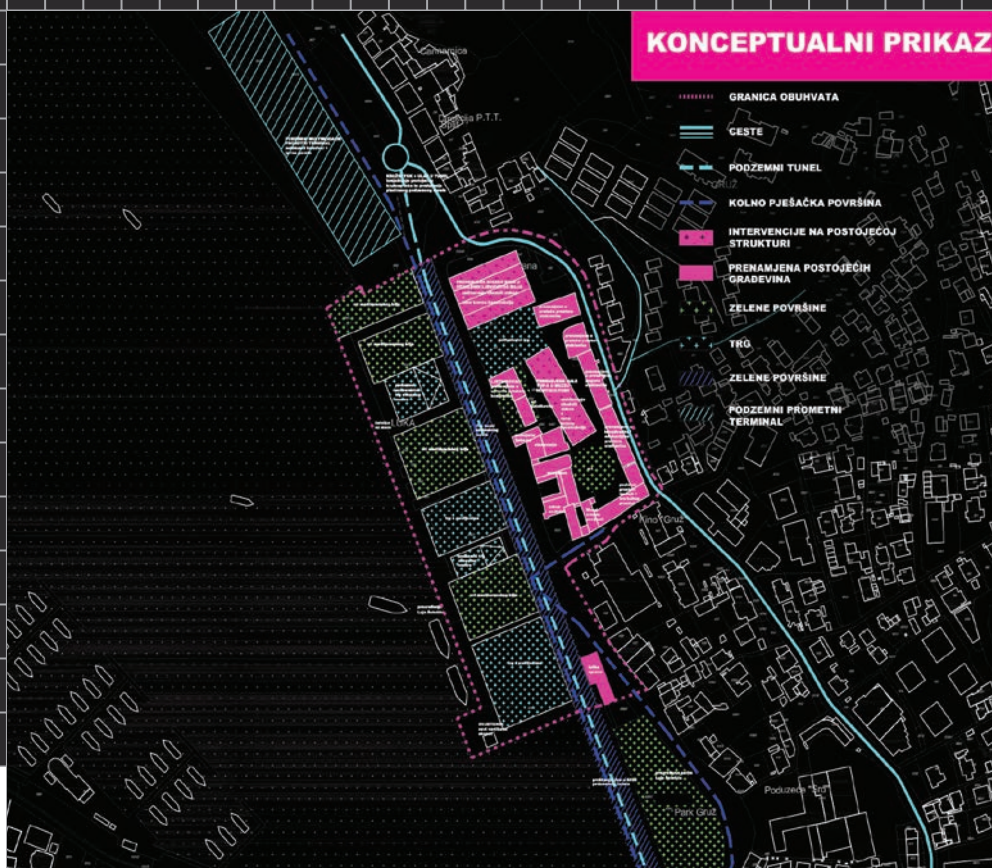
Zona A – luka
Zona B – centar
Zona C – riva

Na razini cjeline grada Dubrovnika lokaciji luke Gruž pristupa se kao potencijalnom području suvremenoga gradskog središta. Razvoj Gruža pratimo kroz tri perioda – renesansni period ladanja, industrijski period tvornica te suvremeni period stanovanja. Kroz razvoj projekta preispituje se značenje integriranja novih sadržaja u zatečeno osjetljivo i slojevito tkivo. Renesansni ljetnikovci i industrijski brownfield postaju prazne rupe u tkivu s mogućnošću razvijanja novih sadržaja. Sam potez rive ima iznimno značenje. Naglašen je kontakt s morem, no svojom heterogenošću i saturiranim prometnim terminalom pridonosi formiranju gradskih gužvi ljeti.

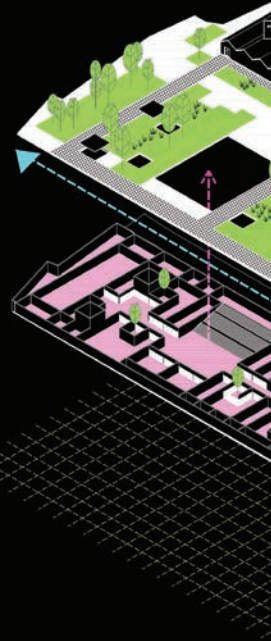
Kako bi se taj problem riješio, određena su dva pristupa. Prvi je onaj u kojem se Gruž formira kao novo gravitacijsko težište zadržavajući već prisutnu gužvu, dok se drugim pristupom oslobađa gužvi. Kako bi grad

funkcionirao kao podređen pješaku, promet se smješta u podzemlje formirajući tunel ispod prostora rive. Podzemlje, osim prometa, udovoljuje nove potrebne sadržaje te nastaje podzemni urbani poslovni i prometni centar oslobađajući prizemlje za perivodnu traku kao element ujedinjenja ovog heterogenog područja.

Na razini većeg mjerila odabrana je lokacija bivše Tvornice ugljenogرافitnih proizvoda. Unutar obuhvata ističu se elementi industrijskog kompleksa, poput hale samog TUP-a koja zbog svojih dimenzija nosi mogućnosti udovoljavanja raznih sadržaja, pratećih prostora kompleksa u kojima se danas nalazi Muzej crvene povijesti, Solska baza, također značajnih dimenzija, ljetnikovac Kaboga-Zec te samostanski kompleks sa Župom Sv. Križa. Ispred kompleksa pruža se oslobođena prazna platforma koja služi kao pristanište za brodove, suprotstavljajući kompleksu zadaću prometnog terminala.

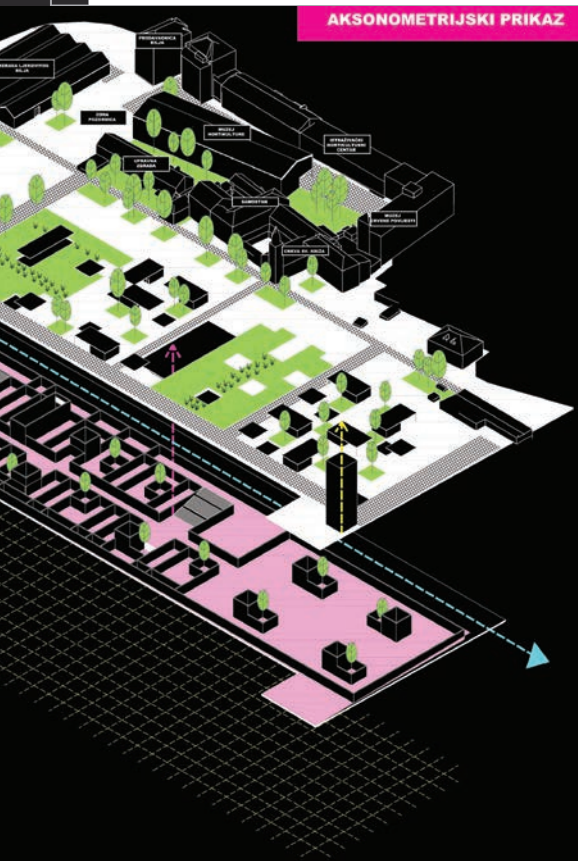

Integriranje
novih sadržaja u
postojeće tkivo

Tlocrt prizemlja
urbanističkog rješenja
užeg obuhvata

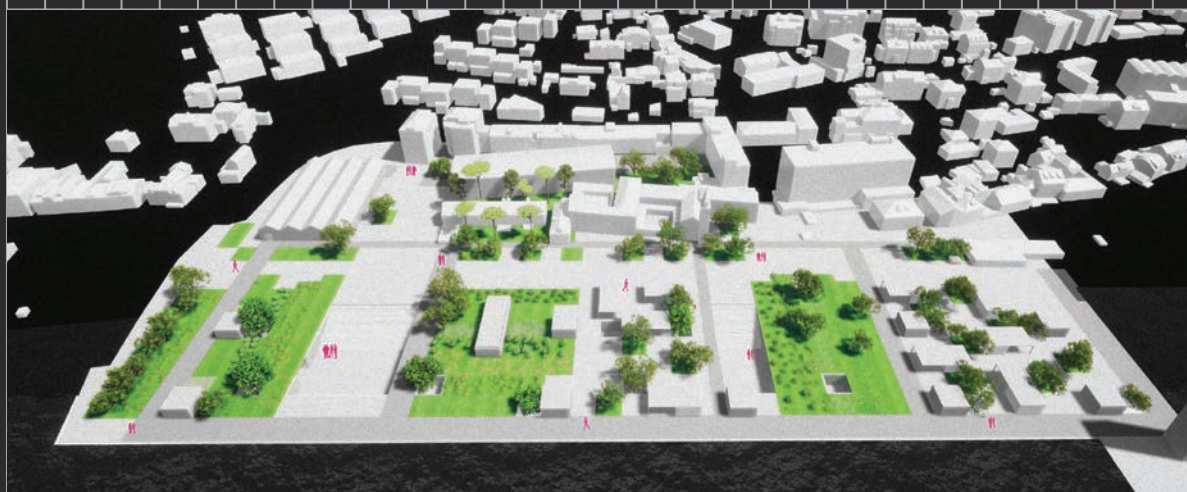
Aksonometrijski prikaz prizemne i podzemne etaže

AKSONOMETRIJSKI PRIKAZ

Već spomenuti dualni pristup na podzemnoj razini razvija se kroz generički konstruktivni raster 8×8 koji povezuje raznovrsnost potrebnih sadržaja (trgovine, lokali, dvorane PVN-a i slično). Kroz podzemni raster provlače se svjetiljci te dva trga povezujući mirnu gornju platformu s novim podzemnim centrom. Gornja platforma, odnosno krov podzemnog centra, aktivira se istim prodorima koji na nadzemnoj etaži formiraju volumene lokala.

Platforma i kompleks TUP-a ujedinjeni su zelenom površinom poput jedinstvenog tepiha podijeljenog na pet zona koje korespondiraju sa zatečenim objektima. U oblikovanju perivoja preuzet je element agrikulturne trake s pojedinačnom domaćom biljnom vrstom – smiljem, pelinom, lavandom i kaduljom. Prostor platforme zaključen je novim prostornim reperom – svjetioni-
kom koji signalizira novu namjenu. Kompleks TUP-a prenamijenjen je u pogon podređen uzgoju bilja. Hala je prenamijenjena u muzej hortikulture koji se prema ljetnikovcima zatvara, a prema pješačkom potezu otvara trijemom koji vodi do zaštićenog vrta koji služi i kao predvorje Muzeja crvene povijesti. Solska baza prenamijenjena je u staklenik za uzgoj ljekovitog bilja, a između Solske baze i hale ostvarena je praznina koja nosi mogućnosti odvijanja raznih događanja.

Prostorni prikaz obalne zone

Akadska
godina
2022./23.

PRILOZI

Obilazak Dubrovnika
Otvorenje izložbe

Katedra za urbanizam,
prostorno planiranje
i pejzažnu arhitekturu

OBILAZAK DUBROVNIKA

22. i 23.
listopada
2022.

Izlaganje Ive
Knege Šoletić
na Srdū

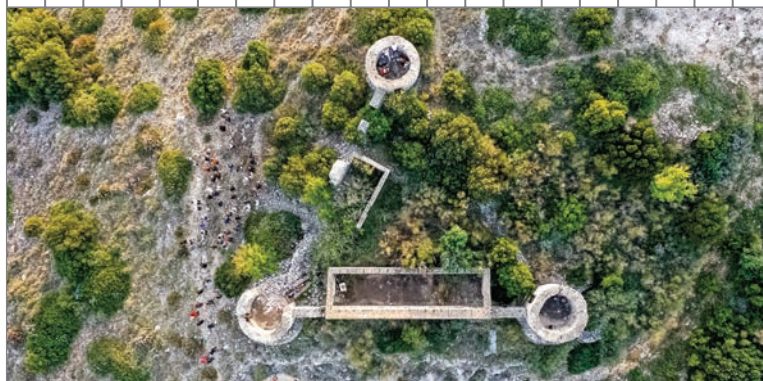

Voditelji terenskog
obilaska: Božo Benić,
Krunoslav Šmit,
Kristina Perković,
Lukša Radić, Ana Sopina,
Iva Knege Šoletić

Katedra za urbanizam,
prostorno planiranje
i pejzažnu arhitekturu

Izlaganje Boža
Benića na
Pobrežju

Organizirani obilazak
područja zadatka,
subota 22. listopada
2022.

Organizirani
obilazak područja
zadatka, nedjelja 23.
listopada 2022.

Katedra za urbanizam,
prostorno planiranje
i pejzažnu arhitekturu

*Izlaganje Ivana
Luja, Krešimira
Glavinića i Kristine
Mirošević iz Muzeja
crvene povijesti u
Dubrovniku na
prostoru bivše
tvornice TUP*

Akademski
godina
2022./23.

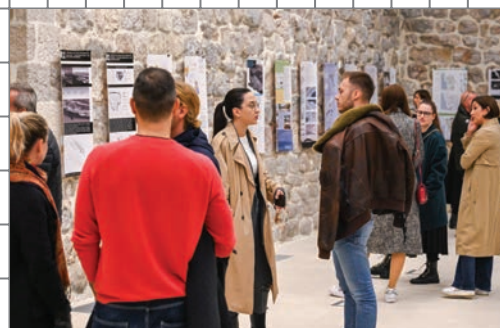
IZLOŽBA STUDENTSKIH RADOVA

Lazareti, 22.–
30. studenog
2023.

Izložba studentskih
radova u kulturno-
spomeničkom
kompleksu Lazareti,
22. studenog 2023.

Otvorenje izložbe, izvor DURA

Akadska
godina
2022./23.

Hvala, Dubrovniče!

Af

Sveučilište u Zagrebu
Arhitektonski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Architecture

KATEDRA ZA URBANIZAM,
PROSTORNO PLANIRANJE I
PEJSAŽNU ARHITEKTURU
DEPARTMENT OF
URBAN PLANNING,
SPATIAL PLANNING AND
LANDSCAPE ARCHITECTURE

KUPPPA

Grad
Dubrovnik
City of
Dubrovnik

9 789538 042867

SVEUČILIŠTE U
ZAGREBU

GRAD
DUBROVNIK